समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
సమగ్ర శిక్షా

State Council of Educational Research and Training-A.P

Social Science Democratic Politics-II CLASS-10

Department of School Education
Government of Andhra Pradesh

F

10

Textbook of

DEMOCRATIC POLITICS - II

ప్రజాస్వామ్య రాజకీయాలు - II

Free distribution by Samagra Shiksha, Government of Andhra Pradesh

HAREESH

सत्यमेव जयते

THE CONSTITUTION OF INDIA

Preamble

WE, THE PEOPLE OF INDIA, having
solemnly resolved to constitute India into a
SOVEREIGN SOCIALIST SECULAR DEMOCRATIC REPUBLIC
and to secure to all its citizens:

JUSTICE
Social, economic and political;

LIBERTY
of thought, expression, belief, faith and worship;

EQUALITY
of status and of opportunity; and to
promote among them all

FRATERNITY
assuring the dignity of the individual and the unity and
integrity of the Nation;

IN OUR CONSTITUENT ASSEMBLY
this twenty-sixth day of November, 1949, do
HEREBY ADOPT, ENACT AND GIVE TO
OURSELVES THIS CONSTITUTION

భారత రాజ్యాంగం - పౌర విధులు

(ఎ) రాజ్యాంగమునకు బద్ధుడై వుండుట, దాని ఆదర్శాలను, సంస్థలను, జాతీయ పతాకమును,జాతీయ గీతమును గౌరవించుట;

(బి) జాతీయ స్వాతంత్ర్య పోరాటమునకు స్ఫూర్తినిచ్చిన ఉన్నతాదర్శములను మనస్సుయందు ఉంచుకొని వాటిని అనుసరించుట;

(సి) భారత సార్వభౌమత్వం, ఐక్యత, అఖండతను సమర్థించుట మరియు సంరక్షించుట.

(డి) దేశమును రక్షించుట మరియు కోరినపుడు జాతికి సేవ చేయుట;

(ఇ) భారత ప్రజల మధ్య మత, భాష, ప్రాంతీయ, వర్గ వైవిధ్యములను అధిగమించి, సామరస్యమును, సోదర భావమును పెంపొందించుట, స్త్రీల గౌరవం తగ్గించు ఆచారములను విడనాడుట;

(ఎఫ్) మన ఉమ్మడి సంస్కృతినీ, సుసంపన్న సంప్రదాయాలను గౌరవించి రక్షించుట;

(జి) అడవులు, సరస్సులు, నదులు, అడవి జంతువులతో సహా ప్రాకృతిక పరిసరాలను కాపాడి అభివృద్ధి చేయుట మరియు సమస్త జీవుల యెడల కరుణార్ద్రత కలిగి వుండుట.

(హెచ్) శాస్త్రీయ దృక్పథాన్ని, మానవతావాదాన్ని, జిజ్ఞాసను, సంస్కరణ తత్వాన్ని పెంపొందించుకొనటం;

(ఐ) ప్రజల ఆస్తిని సంరక్షించుట, హింసను విడనాడుట;

(జె) ప్రయత్నాలు, సాధనల ఉన్నతస్థాయిలను నిరంతరం అందుకొనునట్లుగా వైయక్తిక, సమిష్టి కార్య రంగాలన్నింటిలో శ్రేష్ఠత కోసం, కృషి చేయుట ప్రాథమిక కర్తవ్యమై వుండవలెను.

(కె) ఆరు నుండి పద్నాలుగు సంవత్సరముల వయస్సు కలిగిన బాలునికి లేదా బాలికకు తల్లి తండ్రి లేదా సంరక్షకునిగావున్న వ్యక్తి తనబిడ్డ లేదా సందర్భానుసారము తన సంరక్షితునికి విద్యార్జనకు అవకాశములు కల్పించవలెను.

భారతరాజ్యాంగం
విభాగం IV ఎ (అధికరణం 51 A)

ఉచిత నిర్బంధ ప్రాథమిక విద్యాహక్కు చట్టం RTE, 2009

6 నుండి 14 సంవత్సరముల పిల్లలందరికి ఉచిత నిర్భంద ఎలిమెంటరీ విద్యనందించడానికి ఉద్దేశించబడినవి. ఇది ఏప్రిల్ 1, 2010 నుండి అమల్లోకి వచ్చింది.

చట్టంలోని ముఖ్యాంశాలు:

- పిల్లలందరికి అందుబాటులో పాఠశాలలను ఏర్పాటుచేయాలి.
- పాఠశాలలకు మౌలిక వసతులను కల్పించాలి.
- పిల్లలందరిని వయస్సుకు తగిన తరగతిలో చేర్పించాలి.
- వయస్సుకు తగ్గ తరగతిలో చేర్చిన తర్వాత తోటి వారితో సమానంగా ఉండటానికి ప్రత్యేకశిక్షణ ఇప్పించాలి.
- ప్రత్యేక అవసరాలు కల్గిన పిల్లలకు సాధారణ పిల్లలతోపాటు విద్యకొనసాగించడానికి తగువసతులు ఏర్పాట్లు చేయాలి.
- బడిలో చేర్చుకోడానికి ఎలాంటి పరీక్షలు నిర్వహించరాదు. ఎటువంటి రుసుము, చార్జీలు వసూలు చేయరాదు.
- బడిలో చేరిన పిల్లల పేరు తీసివేయడం, అదే తరగతిలో కొనసాగించడం చేయరాదు.
- పాఠశాలలో చేరిన ఏ విద్యార్థినీ ప్రాథమిక విద్య పూర్తయ్యే వరకు ఏ తరగతిలోను నిలుపుదల చేయకూడదు లేదా పాఠశాల నుండి బహిష్కరించకూడదు.
- పిల్లల్ని శారీరకంగా, మానసికంగా హింసించరాదు.
- వయస్సు నిర్ధారణ పత్రం, ఇతర ధృవీకరణ పత్రాలు లేవనే కారణం చేత పిల్లలకు బడిలో ప్రవేశాన్ని నిరాకరించరాదు.
- తగిన అర్హతలున్న వారిని మాత్రమే ఉపాధ్యాయులుగా నియమించాలి.
- పిల్లలు నిర్దేశించిన సామర్థ్యాలు సాధించేలా బోధనాభ్యసనం, మూల్యాంకనం ఉండాలి.
- ఎలిమెంటరీ విద్య పూర్తయ్యేవరకు పిల్లలకు ఎలాంటి బోర్డు పరీక్షలు నిర్వహించరాదు.
- పద్నాలుగు సంవత్సరాలు పూర్తయినప్పటికినీ, ఎలిమెంటరీ విద్య పూర్తయ్యేవరకు పాఠశాలలో పిల్లలు కొనసాగవచ్చును.
- బలహీన వర్గాలకు, ప్రతికూల పరిస్థితులను ఎదుర్కొంటున్న బృందాలకు చెందిన పిల్లలు ఏ విధమైన వివక్షతకు గురికాకుండా చూడాలి.
- రాజ్యాంగంలో పొందుపరిచిన విలువలకు అనుగుణంగా, విద్యార్థులను భయం, ఆందోళనకు గురిచేయని రీతిలో వారి సర్వతోముఖాభివృద్ధికి తోడ్పడే పాఠ్యప్రణాళిక రూపొందించాలి.

HAREESH

SOCIAL SCIENCE

Democratic Politics - II

Textbook in Political Science for Class X

1072

© Government of Andhra Pradesh, Amaravati

First Published 2024

New Impression - 2025

DISCLAIMER

Any form of copying of the content, information and illustrations from this text book is a punishable offence.

All rights reserved

No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior permission in writing of the publisher, nor be otherwise circulated in any form of binding or cover other than that in which it is published and without a similar condition including this condition being imposed on the subsequent purchaser. The copy right holder of this book is the Commissioner of School Education, Amaravati, Andhra Pradesh.

This book has been printed on 70 G.S.M S.S. Maplitho. Title Page 220 G.S.M. White Art Card.

ACKNOWLEDGEMENT : Providing quality education is the prestigious flagship programme of Government of Andhra Pradesh. We are happy to adapt NCERT curriculum in the state to make Andhra Pradesh as knowledge Society to conquer global opportunities. We express our heartfelt gratitude to NCERT for their meticulously designed resources and pedagogical insights, which have greatly enriched the quality of this textbook. The collaborative spirit and expertise of NCERT have ensured that the content aligns with National Educational Standards fostering meaningful learning experiences for students to achieve class specific learning outcomes in the light of NEP 2020.We also extend our thanks to the entire team involved in designing these textbooks.

Published by Samagra Shiksha, Government of Andhra Pradesh, Amaravati.

State Council of Educational Research & Training
Andhra Pradesh

Our National Anthem | జాతీయ గీతం

Jana-gana-mana-adhinayaka jaya he
Bharata-bhagya-vidhata
Panjaba-Sindhu-Gujarata-Maratha
Dravida-Utkala-Banga
Vindhya-Himachala-Yamuna-Ganga
uchchala-jaladhi-taranga
Tava Subha name jage,
tava subha asisa mage,
gahe tava jaya-gatha.
Jana-gana-mangala-dayaka jaya he
Bharata-bhagya-vidhata.
Jaya he, Jaya he, Jaya he,
jaya jaya jaya jaya he.

- Rabindranath Tagore

జనగణమన అధినాయక జయహే!
భారత భాగ్యవిధాతా!
పంజాబ, సింధు, గుజరాత, మరాఠా,
ద్రావిడ, ఉత్కళ, వంగా!
వింధ్య, హిమాచల, యమునా, గంగా!
ఉచ్ఛల జలధి తరంగా!
తవ శుభనామే జాగే!
తవ శుభ ఆశిష మాఁగే
గాహే తవ జయగాథా!
జనగణ మంగళదాయక జయహే!
భారత భాగ్య విధాతా!
జయహే! జయహే! జయహే!
జయ జయ జయ జయహే!!

– రవీంద్రనాథ్ ఠాగూర్

Pledge | ప్రతిజ్ఞ

India is my country. All Indians are my brothers and sisters.
I love my country and I am proud of its rich and varied heritage.
I shall always strive to be worthy of it.
I shall give my parents, teachers and all elders respect,
and treat everyone with courtesy. I shall be kind to animals.
To my country and my people, I pledge my devotion.
In their well-being and prosperity alone lies my happiness.

- Pydimarri Venkata Subba Rao

భారతదేశం నా మాతృభూమి. భారతీయులందరూ నా సహోదరులు.
నేను నా దేశాన్ని ప్రేమిస్తున్నాను. సుసంపన్నమైన, బహువిధమైన నా దేశ వారసత్వ సంపద నాకు గర్వకారణం.
దీనికి అర్హత పొందడానికై సర్వదా నేను కృషి చేస్తాను.
నా తల్లిదండ్రుల్ని, ఉపాధ్యాయుల్ని, పెద్దలందర్ని గౌరవిస్తాను. ప్రతివారితోను మర్యాదగా నడుచుకొంటాను.
జంతువులపట్ల దయతో ఉంటాను.
నా దేశంపట్ల, నా ప్రజలపట్ల సేవానిరతితో ఉంటానని ప్రతిజ్ఞ చేస్తున్నాను.
వారి శ్రేయోభివృద్ధులే నా ఆనందానికి మూలం.

– పైడిమర్రి వెంకట సుబ్బారావు

Printed in India
at the A.P. Govt., Text Book Press
Amaravathi, Andhra Pradesh

HAREESH

Social Science
Democratic Politics - II
Textbook in Political Science for Class X

Contents

Unit I

Chapter 1

Power-sharing | June | 4

అధికార విభజన

Chapter 2

Federalism | July | 28

సమాఖ్యవాదం

Unit II

Chapter 3

Gender, Religion and Caste | August | 60

లింగం, మతం మరియు కులం

Unit III

Chapter 4

Political Parties | October | 94

రాజకీయ పార్టీలు

Unit IV

Chapter 5

Outcomes of Democracy | Novemebr | 128

ప్రజాస్వామ్య ఫలితాలు

N8S7X6

Teacher corner

X5G7B5

Student corner

HAREESH

అధికార విభజన

P3K1Y6

అధ్యాయం 1

అవలోకనం

ఈ అధ్యాయంతో మనం గత సంవత్సరం ప్రారంభించిన ప్రజాస్వామ్యం గురించిన అంశాలను కొనసాగిద్దాం. ప్రజాస్వామ్యంలో అన్ని అధికారాలూ ప్రభుత్వంలోని ఏ ఒక్క అంగానికీ ఇవ్వబడవని గత ఏడాదే తెలుసుకున్నాం. ప్రజాస్వామ్య రూపకల్పనకు శాసన నిర్మాణ శాఖ, కార్యనిర్వాహక శాఖ మరియు న్యాయ శాఖల మధ్య సరైన పద్ధతిలో అధికార విభజన చేయడం చాలా అవసరం. ఈ అధ్యాయంలోనూ, తరువాత వచ్చే రెండు అధ్యాయాలలోనూ ఈ అధికార విభజన అనే భావనను ముందుకు తీసుకువెళ్దాం. మనం బెల్జియం, శ్రీలంక దేశాల కథనాలతో దీనిని ప్రారంభిద్దాం. ఈ రెండు కథనాలు అధికార విభజన డిమాండ్‌ను ప్రజాస్వామ్యాలు ఎలా ఎదుర్కొన్నాయనే దాని గురించి ఉంటాయి. ఈ కథనాలు ప్రజాస్వామ్యంలో అధికార విభజన అవసరాన్ని గూర్చి కొన్ని సాధారణ నిర్ధారణలను అందిస్తాయి. ఇది మనకు వివిధ రకాల అధికార విభజనల గురించి చర్చించడానికి అవకాశం కల్పిస్తుంది. రాబోయే రెండు అధ్యాయాలలో దానిని గురించి తెలుసుకుంటాం.

HAREESH
Chapter 1.indd 5 13-03-2025 11:33:55

బెల్జియం, శ్రీలంక

బెల్జియం ఐరోపాలోని ఒక చిన్న దేశం. హర్యానా రాష్ట్రం కంటే విస్తీర్ణంలో చిన్నది. దీనికి ఫ్రాన్స్, నెదర్లాండ్స్, జర్మనీ మరియు లక్సెంబర్గ్ దేశాలతో సరిహద్దులు ఉన్నాయి. ఇది ఒక కోటి కంటే కొంచెం ఎక్కువ జనాభాను, హర్యానా జనాభాలో సుమారుగా సగం జనాభాను కలిగి ఉంది. ఈ చిన్న దేశం యొక్క **జాతుల** కూర్పు చాలా క్లిష్టమైనది. దేశం మొత్తం జనాభాలో 59 శాతం మంది ఫ్లెమిష్ ప్రాంతంలో నివసిస్తూ, డచ్ భాష మాట్లాడతారు. మరో 40 శాతం మంది ప్రజలు వాలోనియా ప్రాంతంలో నివసిస్తూ, ఫ్రెంచ్ భాష మాట్లాడతారు. మిగిలిన ఒక శాతం బెల్జియన్లు జర్మన్ భాష మాట్లాడతారు. రాజధాని నగరమైన బ్రస్సెల్స్‌లో 80 శాతం ప్రజలు ఫ్రెంచ్ భాష మాట్లాడితే, 20 శాతం మంది డచ్ భాష మాట్లాడతారు.

అల్ప సంఖ్యాకులైన ఈ ఫ్రెంచ్ భాష మాట్లాడే సమూహం మిగతావారి కంటే ధనవంతులు, శక్తివంతులు. దీని వలన చాలా ఆలస్యంగా ఆర్థిక అభివృద్ధి, విద్యను పొందిన డచ్ భాష మాట్లాడే ప్రజలు ఆగ్రహానికి లోనయ్యారు. ఇది 1950లలో, 1960లలో, డచ్ భాష మాట్లాడే, ఫ్రెంచ్ భాష మాట్లాడే ప్రజల మధ్య ఉద్రిక్తతలకు దారితీసింది. బ్రస్సెల్స్‌లో రెండు సమూహాల మధ్య ఉద్రిక్తత మరింత తీవ్రంగా ఉండేది. బ్రస్సెల్స్‌లో ఒక ప్రత్యేక సమస్య ప్రారంభమైంది: డచ్ భాష మాట్లాడే ప్రజలు దేశంలో అధిక సంఖ్యాకులు కాగా రాజధాని నగరంలో మాత్రం అల్ప సంఖ్యాకులు.

మనం వేరే దేశంలోని పరిస్థితులతో దీన్ని పోల్చి చూద్దాం. శ్రీలంక ఒక ద్వీప దేశం. ఇది తమిళనాడు యొక్క దక్షిణ తీరానికి కొన్ని కిలోమీటర్ల దూరంలో ఉంది. హర్యానాలో మాదిరిగానే ఈ దేశంలో కూడా దాదాపు రెండు కోట్ల మంది జనాభా ఉన్నారు. దక్షిణాసియా ప్రాంతంలోని ఇతర దేశాల మాదిరిగానే శ్రీలంకలో కూడా వైవిధ్యంతో కూడిన జనాభా ఉంది. సింహళ భాషీయులు (74 శాతం), తమిళ భాషీయులు (18 శాతం) ఇక్కడి ప్రధాన సామాజిక సమూహాలు. తమిళులలో రెండు ఉప సమూహాలు ఉన్నాయి. దేశంలోని తమిళ స్థానికులను 'శ్రీలంక తమిళులు' (13 శాతం) అని అంటారు. మిగిలినవారి పూర్వీకులు వలస పాలనా కాలంలో తోటలలో కార్మికులుగా పనిచేయడానికి భారతదేశం నుండి

నా దృష్టిలో ఒక సాధారణ సమీకరణం ఉంది.
అధికార భాగస్వామ్యం = విభజించే శక్తి = దేశాన్ని బలహీనపరచడం.
మనం దీని గురించి మాట్లాడటాన్ని ఎందుకు ప్రారంభించాలి?

బెల్జియంలోని సమూహాలు, వారు నివసించిన ప్రాంతాలు

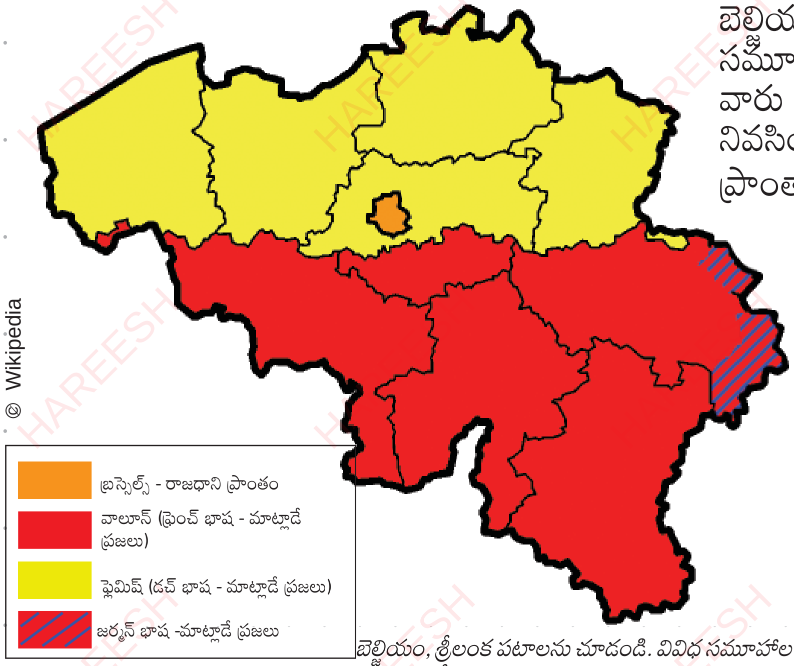

బెల్జియం, శ్రీలంక పటాలను చూడండి. వివిధ సమూహాల ప్రజలు ఏ ప్రాంతంలో ఎక్కువగా నివసిస్తున్నారు?

మరిన్ని వివరాల కోసం https://www.belgium.be/en ని సందర్శించండి.

పద కోశం

జాతి: ఉమ్మడి సంస్కృతిపై ఆధారపడిన సామాజిక విభజన. ఒకే జాతీయ సమూహానికి చెందిన ప్రజలు తాము ఒకే సంతతికి చెందిన వారిమని భావిస్తారు. వారి భౌతిక మరియు సాంస్కృతిక లేక రెండింటిలోనూ పోలికలు ఉండడమే దీనికి కారణం. వారు ఒకే మతం లేదా జాతివారు అయి ఉండనవసరం లేదు.

వచ్చినందున వారిని 'భారతీయ తమిళులు' అంటారు. మీరు పటంలో చూస్తున్నట్లుగా శ్రీలంక తమిళులు దేశంలోని ఉత్తర, తూర్పు ప్రాంతాలలో ఎక్కువగా నివసిస్తూ ఉన్నారు. సింహళ భాష మాట్లాడే ప్రజల్లో ఎక్కువ మంది బౌద్ధులు. తమిళుల్లో ఎక్కువ మంది హిందువులు లేదా ముస్లింలు. తమిళుల్లో, సింహళీయుల్లో కలిపి 7 శాతం మంది క్రైస్తవులు ఉన్నారు.

ఇలాంటి పరిస్థితుల్లో ఏం జరుగుతుందో ఊహించండి. బెల్జియంలోని డచ్ భాష మాట్లాడేవారు తమ సంఖ్యాపరమైన ఆధిక్యతను తమకు అనుకూలంగా ఉపయోగించుకోవచ్చు, తమ ఇష్టాన్ని ఫ్రెంచ్, జర్మన్ భాషీయ జనాభాపై బలవంతంగా రుద్దవచ్చు. ఇది తరువాత వివిధ సమూహాల మధ్య సంఘర్షణను మరింత పెంచుతుంది. ఇది చాలా దారుణమైన దేశ విభజనకు దారితీయవచ్చు; ఇరు పక్షాలు బ్రస్సెల్స్‌పై నియంత్రణకు ప్రయత్నించవచ్చు. శ్రీలంకలో సింహళ జాతీయుల ఆధిక్యత మరింత ఎక్కువ. వారు మొత్తం దేశంపై తమ అభిప్రాయాలను రుద్దవచ్చు. ఈ రెండు దేశాల్లో ఏం జరిగిందో ఇప్పుడు చూద్దాం.

శ్రీలంకలో అధిక సంఖ్యాకుల వాదం

శ్రీలంక 1948లో స్వతంత్ర దేశంగా ఏర్పడింది. ఇక్కడ సింహళీయులు అధిక సంఖ్యాకులు కాబట్టి వారి నాయకులు ప్రభుత్వంపై ఆధిపత్యం చెలాయించాలనుకున్నారు. ఫలితంగా ప్రజాస్వామికంగా ఎన్నికైన ప్రభుత్వం సింహళీయుల ఆధిపత్యాన్ని సుస్థిరపరిచేందుకు అధిక సంఖ్యాక అనుకూల చర్యల పరంపరను చేపట్టింది.

1956లో తమిళ భాషను విస్మరిస్తూ సింహళ భాషను ఏకైక అధికార భాషగా గుర్తించడానికి ఒక చట్టాన్ని ఆమోదించింది. విశ్వవిద్యాలయాల నియామకాలు, ప్రభుత్వ ఉద్యోగాలలో సింహళ భాష దరఖాస్తుదారులకు అనుకూలంగా ప్రభుత్వం ప్రాధాన్యతా విధానాలను అనుసరించింది. నూతన రాజ్యాంగం బౌద్ధమతాన్ని రక్షించి, ప్రోత్సహించాలని నిబంధన విధించింది.

ఒక్కొక్కటిగా చేపట్టిన ఈ ప్రభుత్వ చర్యల ఫలితంగా శ్రీలంక తమిళుల్లో క్రమంగా తాము పరాయివారమనే భావన ఏర్పడింది. బౌద్ధ సింహళ నాయకుల నేతృత్వంలోని ప్రధాన రాజకీయ పార్టీలు ఏవీ తమ భాష, సంస్కృతి పట్ల సానుకూలంగా లేవని శ్రీలంక తమిళులు భావించారు. రాజ్యాంగం, ప్రభుత్వ విధానాలు తమకు సమాన రాజకీయ హక్కులను నిరాకరించాయని, ఉద్యోగాలు, ఇతర అవకాశాలను పొందడంలో తమ పట్ల వివక్ష చూపుతున్నాయని, తమ ప్రయోజనాలను విస్మరించాయని వారు భావించారు. ఫలితంగా సింహళ, తమిళ సమూహాల మధ్య

శ్రీలంకలోని వివిధ జాతుల ప్రజలు

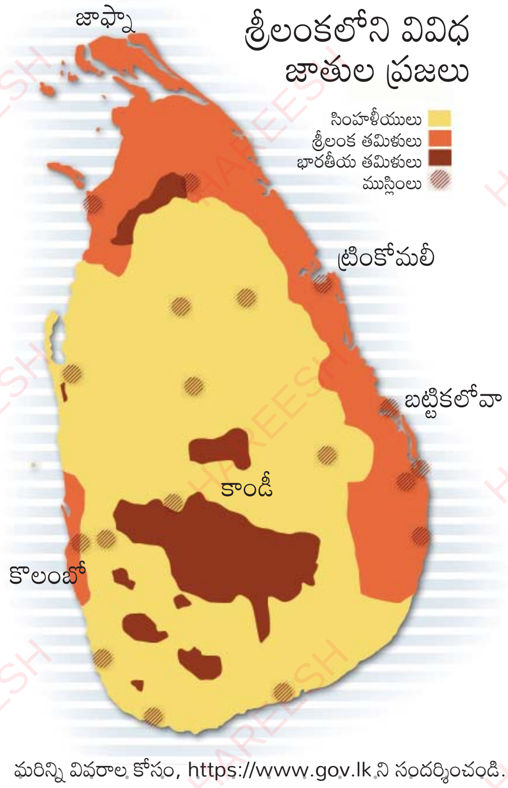

మరిన్ని వివరాల కోసం, https://www.gov.lk ని సందర్శించండి.

పద కోశం

అధిక సంఖ్యాక వాదం : అల్ప సంఖ్యాకుల కోరికలు, అవసరాలను విస్మరిస్తూ అధిక సంఖ్యాకులు తాము కోరుకున్న విధంగా దేశాన్ని పాలించాలనే నమ్మకం.

Chapter 1.indd 9 13-03-2025 11:33:55

అధిక సంఖ్యాక సమూహం పాలిస్తే తప్పేంటి? సింహళీయులు శ్రీలంకలో పాలించకపోతే మరెక్కడ పాలిస్తారు?

సంబంధాలు కాలక్రమంలో దెబ్బతిన్నాయి. తమిళ భాషను అధికార భాషగా గుర్తించాలని, ప్రాంతీయ స్వయం ప్రతిపత్తి కల్పించాలని, విద్య, ఉద్యోగాల కల్పనలో సమాన అవకాశాలు కల్పించాలని కోరుతూ శ్రీలంక తమిళులు పార్టీలను ప్రారంభించి పోరాటాలు చేసారు. కానీ తమిళ భాషీయులు అధిక సంఖ్యలో నివసించే ప్రాంతాలకు అధిక స్వయం ప్రతిపత్తి కల్పించాలన్న వారి డిమాండ్ పలుమార్లు తిరస్కరించబడింది. 1980ల నాటికి స్వతంత్ర 'తమిళ ఈలం' (రాష్ట్రం) కోరుతూ శ్రీలంక ఉత్తర, తూర్పు ప్రాంతాలలో అనేక సంఘాలు ఏర్పడ్డాయి.

రెండు సమూహాల ప్రజల మధ్య గల అపనమ్మకం విస్తృత సంఘర్షణగా మారింది. ఇది **అంతర్యుద్ధానికి** దారితీసింది. ఫలితంగా ఇరు సమూహాలకు చెందిన వేలాది మంది ప్రజలు చంపబడ్డారు. అనేక కుటుంబాలు కాందిశీకులుగా దేశాన్ని వదిలి వెళ్ళవలసి వచ్చింది, అనేక మంది తమ జీవనోపాధిని కోల్పోయారు. ఆర్థికాభివృద్ధి, విద్య, ఆరోగ్య రంగాలలో శ్రీలంక సాధించిన అద్భుత ప్రగతి గణాంకాలను (X తరగతి అర్థశాస్త్ర పాఠ్య పుస్తకం 1వ అధ్యాయంలో) మీరు చదివారు. కానీ ఈ **అంతర్యుద్ధం** దేశ సామాజిక, సాంస్కృతిక, ఆర్థిక జీవనాన్ని దారుణంగా దెబ్బతీసింది. ఇది 2009లో ముగిసింది.

బెల్జియంలో సర్దుబాటు

బెల్జియం నాయకులు భిన్నమైన విధానాన్ని అనుసరించారు. దేశంలో ఉన్నటువంటి ప్రాంతీయ అసమానతలు, సాంస్కృతిక భిన్నత్వాలను వారు గుర్తించారు. అదే దేశంలో ప్రతి ఒక్కరూ కలసి జీవించటానికి అనువైన పరిస్థితులు కల్పించటానికి వారు 1970, 1993 మధ్య తమ రాజ్యాంగాన్ని నాలుగుమార్లు సవరించారు. వారు చేసిన ఏర్పాట్లు సృజనాత్మకంగానూ, ఇతర దేశాలకు భిన్నంగానూ ఉన్నాయి. బెల్జియం నమూనాలోని కొన్ని అంశాలు ఇలా ఉన్నాయి:

- కేంద్ర ప్రభుత్వంలో డచ్, ఫ్రెంచ్ భాషలు మాట్లాడే మంత్రులు సమాన సంఖ్యలో ఉండాలని రాజ్యాంగం నిర్దేశించింది. కొన్ని ప్రత్యేకమైన చట్టాలు తేవడానికి ప్రతి భాషా సమూహంలోని అధిక శాతం సభ్యుల మద్దతు అవసరం. అలా ఏ ఒక్క సమూహమూ ఏకపక్షంగా నిర్ణయాలు తీసుకోలేదు.
- కేంద్ర ప్రభుత్వ అధికారాల్లో చాలా వాటిని దేశంలోని రెండు ప్రాంతాలలో ఉన్న రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలకు ఇచ్చారు. రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు కేంద్ర ప్రభుత్వ ఆధీనంలో ఉండవు.
- రెండు సమూహాలకు సమాన ప్రాతినిధ్యం ఉండే ప్రత్యేక ప్రభుత్వాన్ని బ్రసెల్స్ కలిగి ఉంది. డచ్ భాష మాట్లాడే సమూహం కేంద్ర ప్రభుత్వంలో సమాన ప్రాతినిధ్యానికి అంగీకరించినందున ఫ్రెంచ్ భాష మాట్లాడే

పద కోశం

అంతర్యుద్ధం: దేశంలోని ప్రత్యర్థి సమూహాల మధ్య జరిగే హింసాత్మక సంఘర్షణ. ఇది చాలా తీవ్రంగా మారి యుద్ధంలా కనిపిస్తుంది.

పై ఫోటో బెల్జియంలోని వీధి చిరునామా. ఆ ప్రదేశం పేరు, దిశలు ఫ్రెంచ్, డచ్ భాషలు రెండింటిలోను ఉండటం మీరు గమనించవచ్చు.

ఇదేం పరిష్కారం? ఏ సమూహం నుండి ఏ మంత్రి వస్తారో మన రాజ్యాంగం చెప్పనందుకు సంతోషిస్తున్నాను.

Chapter 1.indd 11 13-03-2025 11:33:55
HAREESH

ప్రజలు బ్రసెల్స్ లో సమాన ప్రాతినిధ్యానికి అంగీకరించారు.

- కేంద్ర, రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలే కాకుండా అక్కడ మూడవ రకమైన ప్రభుత్వం కూడా ఉంది. ఇది 'సమూహ ప్రభుత్వం'. ఒకే భాష మాట్లాడే ఒక సమూహ ప్రజలు దీనిని ఎన్నుకుంటారు. ఇలా ఇక్కడ డచ్, ఫ్రెంచ్, జర్మన్ భాషల సమూహాలకు వారు ఏ ప్రాంతంలో నివసిస్తున్నప్పటికీ ఈ ప్రభుత్వాలు ఉన్నాయి. సాంస్కృతిక, విద్య, భాషా సంబంధిత అంశాలపై ఈ ప్రభుత్వానికి అధికారం ఉంటుంది.

బెల్జియం నమూనా చాలా సంక్లిష్టంగా ఉన్నట్లు మీకు అనిపించవచ్చు. నిజానికి ఇది బెల్జియంలో నివసిస్తున్న ప్రజలకు కూడా చాలా క్లిష్టంగానే ఉంది. అయితే ఈ ఏర్పాట్లు ఇప్పటి వరకు బాగానే పనిచేశాయి. అవి రెండు ప్రధాన సమూహాల మధ్య పౌర సంఘర్షణలను నివారించడానికి, భాషాపరంగా దేశం విడిపోకుండా ఉండటానికి సహాయపడ్డాయి. యూరప్ లోని అనేక దేశాలు కలిసి యూరోపియన్ యూనియన్ గా ఏర్పడినపుడు బ్రసెల్స్ ను దానికి ప్రధాన కేంద్రంగా ఎంచుకున్నాయి.

బెల్జియంలోని బ్రసెల్స్‌లో గల యూరోపియన్ పార్లమెంట్

కాబట్టి అధికార విభజన మనల్ని మరింత శక్తివంతం చేస్తుందని మీరు అంటున్నారు. వింతగా ఉంది కదూ! నన్ను ఆలోచించ నివ్వండి.

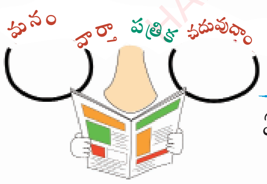

ఏదైనా వార్తాపత్రికను ఒక వారం పాటు చదవండి. ప్రస్తుతం కొనసాగుతున్న సంఘర్షణలకు లేదా యుద్ధాలకు సంబంధించిన వార్తా కథనాలను సేకరించండి. ఐదుగురు విద్యార్థుల బృందంగా ఏర్పడి వారి కథనాలను గ్రూపులుగా చేసి, ఈ క్రింది విధంగా చేయండి:

- ఈ సంఘర్షణలను అవి జరుగుతున్న ప్రదేశాల ఆధారంగా వర్గీకరించండి (మీ రాష్ట్రం, భారతదేశంలో, భారతదేశం వెలుపల).
- ఈ ప్రతి సంఘర్షణకూ గల కారణాన్ని తెలుసుకోండి. వీటిలో అధికార విభజనకు సంబంధించిన వివాదాలు ఎన్ని?
- అధికార విభజన ఏర్పాట్ల ద్వారా వీటిలో ఏ వివాదాలను పరిష్కరించవచ్చు?

బెల్జియం, శ్రీలంకల కథనాల నుండి మనం ఏమి నేర్చుకుంటాం? రెండూ ప్రజాస్వామిక దేశాలే. అయితే 'అధికార విభజన ఎలా' అనే ప్రశ్నను ఎదుర్కోవడంలో అవి భిన్నంగా వ్యవహరించాయి. విభిన్న సమూహాల, మతాల నమ్మకాలు, ప్రయోజనాలను గౌరవించినప్పుడే దేశ ఐక్యత సాధ్యమని బెల్జియంలో నాయకులు గుర్తించారు. ఈ అవగాహన కారణంగా అధికార విభజనకు ఆమోదయోగ్యమైన ఏర్పాట్లు చేసుకున్నారు. శ్రీలంక దీనికి విరుద్ధమైన ఉదాహరణ. అధిక సంఖ్యాక సమూహం అధికారాన్ని విభజించడానికి నిరాకరిస్తూ, తన ఆధిపత్యాన్ని ఇతరులపై రుద్దాలని ప్రయత్నిస్తే అది దేశ ఐక్యతను దెబ్బతీయగలదని ఇది మనకు నిరూపించింది.

Chapter 1.indd 13 13-03-2025 11:33:56

© Tab - The Calgary Sun, Cagle Cartoons Inc.

జర్మనీలో క్రిస్టియన్ డెమోక్రటిక్ యూనియన్, సోషల్ డెమోక్రటిక్ పార్టీలతో కూడిన పెద్ద సంకీర్ణ ప్రభుత్వాన్ని నడపడంలో గల ఇబ్బందులను ఎడమ వైపు ఇవ్వబడ్డ వ్యంగ్య చిత్రం తెలియచేస్తుంది. ఈ రెండు పార్టీలు చారిత్రకంగా పరస్పర ప్రత్యర్థులు. 2005 ఎన్నికల్లో ఎవరికీ సొంతంగా స్పష్టమైన మెజారిటీ సీట్లు రాకపోవడంతో వారు సంకీర్ణ ప్రభుత్వాన్ని ఏర్పాటు చేయాల్సి వచ్చింది. వారు అనేక విధానపరమైన అంశాలపై భిన్నమైన నిర్ణయాలను తీసుకునేవారు. కానీ ఇప్పటికీ సంయుక్తంగా ప్రభుత్వాన్ని నడుపుతున్నారు. జర్మన్ పార్లమెంట్ గురించి ఇతర వివరాల కోసం: https://www.bundestag.de/en ని సందర్శించండి.

అధికార విభజన ఎందుకు ఆశించదగింది?

ఇలా అధికార విభజనను సమర్థిస్తూ రెండు భిన్న రకాల వాదనలను ఇవ్వవచ్చు. ముందుగా, అధికార విభజన మంచిదే. ఎందుకంటే ఇది సామాజిక సమూహాల మధ్య సంఘర్షణ ఏర్పడే అవకాశాన్ని తగ్గించడానికి సహాయపడుతుంది. సామాజిక సంఘర్షణ చాలాసార్లు హింసకు, రాజకీయ అస్థిరతకు దారి తీస్తుంది కాబట్టి రాజకీయ స్థిరత్వాన్ని సాధించడానికి అధికార విభజనే మంచి మార్గం. అధిక సంఖ్యాకుల సమూహపు ఇష్టాన్ని ఇతరులపై బలవంతంగా రుద్దడం అనేది స్వల్పకాలంలో ఆకర్షణీయమైన ఎంపికగా కనిపించవచ్చు. కానీ దీర్ఘకాలంలో ఇది దేశ ఐక్యతను బలహీనపరుస్తుంది. అధిక సంఖ్యాకుల నియంతృత్వం కేవలం అల్ప సంఖ్యాకులను అణచివేసేదే కాదు; ఇది చాలాసార్లు అధిక సంఖ్యాకుల వినాశనానికి కూడా దారితీస్తుంది.

ప్రజాస్వామ్యాలకు అధికార విభజన మంచిది అనడానికి ఇంకొక లోతైన రెండవ కారణం కూడా ఉంది. అధికార విభజన ప్రజాస్వామ్యానికి ప్రధాన స్ఫూర్తి. ప్రజాస్వామ్యం అధికార విభజన కారణంగా ప్రభావితులైన వారితో, ఆ ప్రభావ ఫలితాలను అనుభవిస్తూ జీవిస్తున్నవారితో కూడి ఉంటుంది. తాము ఎలా పరిపాలించబడాలనే విషయంపై తమను సంప్రదించాలని కోరుకునే హక్కు ప్రజలకు ఉంది. పాలనలో పౌరులు భాగస్వాములైనప్పుడే అది చట్టబద్ధమైన ప్రభుత్వం అవుతుంది.

మొదటి రకపు కారణాలను **సముచితమైనవి**గానూ, రెండవ వాటిని నైతికమైనవిగానూ పిలుద్దాం. అధికారాలను విభజించడం ద్వారా మెరుగైన ఫలితాలను సాధించవచ్చని సముచిత కారణాలు నొక్కిచెబుతాయి. విభజన చాలా విలువైనదని నైతిక కథనాలు నొక్కిచెబుతాయి.

బెల్జియం దేశపు ఉత్తర ప్రాంతంలోని డచ్ మీడియం పాఠశాలలో అన్నెట్ చదువుతున్నది. ఆమె పాఠశాలలో చాలా మంది ఫ్రెంచ్ భాషలో మాట్లాడే విద్యార్థులు ఫ్రెంచ్ భాష బోధనా మాధ్యమంగా ఉండాలని కోరుకుంటారు. శ్రీలంక ఉత్తర ప్రాంతంలోని పాఠశాలలో సెల్వి చదువుతున్నది. ఆమె పాఠశాలలోని విద్యార్థులందరూ తమిళ భాషీయులు. వారు బోధనా మాధ్యమంగా తమిళ భాష ఉండాలని కోరుకుంటున్నారు.

- పిల్లల కోరికను గ్రహించిన అన్నెట్, సెల్వి తల్లిదండ్రులు సంబంధిత ప్రభుత్వాలను సంప్రదించినట్లయితే ఎవరు విజయవంతమయ్యే అవకాశాలు ఎక్కువగా ఉన్నాయి? ఎందుకు?

పద కోశం

సముచితమైన: తెలివైన చర్య లేదా లాభ నష్టాలను జాగ్రత్తగా బేరీజు వేసుకోవడం. సాధారణంగా సముచితమైన నిర్ణయాలు కేవలం నైతికతపై ఆధారపడి తీసుకోబడిన నిర్ణయాలతో విభేదిస్తాయి.

Chapter 1.indd 15 13-03-2025 11:33:56

ఖలీల్ సందిగ్ధత

ఎప్పటిలాగానే విక్రమ్ మౌనంగా మోటర్ బైక్‌ను నడుపుతున్నాడు. వెటల్ వెనుక సీటులో కూర్చున్నాడు. అలాగే డ్రైవింగ్ చేస్తున్నప్పుడు విక్రమ్‌కి నిద్ర రాకుండా ఉండేందుకు వెటల్ కథ చెప్పడం ప్రారంభించాడు. ఈసారి ఆ కథ ఇలా సాగింది:

"బీరూట్ నగరంలో ఖలీల్ అనే వ్యక్తి ఉండేవాడు. అతని తల్లిదండ్రులు వేర్వేరు సామాజిక సమూహాలకు చెందిన వారు. అతని తండ్రి సంప్రదాయ క్రైస్తవుడు, తల్లి సున్నీ ముస్లిం. ఈ ఆధునిక విశ్వ నాగరిక నగరంలో ఇది అసాధారణ విషయమేమీ కాదు. లెబనాన్‌లోని వివిధ సమూహాల ప్రజలు రాజధాని బీరూట్ లో ఉంటారు. అయినప్పటికీ వారు ఒకేచోట ఉంటారు, కలిసి జీవిస్తారు. అయినప్పటికీ వారి మధ్య తీవ్రమైన అంతర్యుద్ధం జరిగింది. ఆ యుద్ధంలో ఖలీల్ మేనమామల్లో ఒకరు చనిపోయారు.

ఈ అంతర్యుద్ధం ముగిసిన తర్వాత లెబనాన్ నాయకులంతా సమావేశమై వివిధ సమూహాల మధ్య అధికార విభజనకు సంబంధించి కొన్ని మౌలిక సూత్రాలను ఆమోదించారు. ఈ నియమాల ప్రకారం దేశాధ్యక్షుడు తప్పనిసరిగా కాథలిక్ క్రైస్తవులలోని మారోనైట్ సమూహానికి చెందినవారై ఉండాలి. ప్రధానమంత్రి తప్పనిసరిగా సున్నీ ముస్లిం సమూహానికి చెందినవారై ఉండాలి. ఉప ప్రధానమంత్రి పదవి సంప్రదాయ క్రైస్తవ సమూహానికి, స్పీకర్ పదవి షియా ముస్లింలకు కేటాయించబడింది. ఈ ఒప్పందం ప్రకారం క్రైస్తవులు ఫ్రాన్స్ రక్షణను కోరకూడదు, ముస్లింలు పొరుగు దేశమైన సిరియాతో కలిసిపోతామని కోరకూడదు. క్రైస్తవులు, ముస్లింలు ఈ ఒప్పందానికి వచ్చినప్పుడు ఇరు సమూహాల జనాభా దాదాపు సమానంగా ఉంది. ఇప్పుడు ముస్లింలు అధిక సంఖ్యలో ఉన్నప్పటికీ ఇరువర్గాలు ఈ ఒప్పందాన్ని గౌరవిస్తూ కొనసాగుతున్నాయి.

ఖలీల్ కు ఈ వ్యవస్థపై కొద్దిగా వ్యతిరేకత ఉంది. అతడు రాజకీయ అధికార కాంక్ష కలిగిన పేరెన్నిక గల వ్యక్తి. ప్రస్తుత వ్యవస్థలో అతడు అత్యున్నత పదవిని చేపట్టే అవకాశం లేదు. అతను తన తండ్రి లేదా తల్లి మతాన్ని గాని ఆచరించడం లేదు, ఆ రెండింటిలో దేని ద్వారాను గుర్తించబడాలని కోరుకోవడం లేదు. మిగిలిన 'సాధారణ' ప్రజాస్వామ్యాల లాగా లెబనాన్ ఎందుకు ఉండదో అతనికి అర్థం కావడంలేదు. " ఎన్నికలు నిర్వహించాలి. ప్రతి ఒక్కరినీ పోటీ చేయడానికి అనుమతించండి. ఎవరికి ఎక్కువ ఓట్లు వస్తే వారు అధ్యక్షులవుతారు. అతడు ఏ సమూహం నుండి వచ్చారు అనేది ముఖ్యం కారాదు. ప్రపంచంలోని ఇతర ప్రజాస్వామ్య దేశాల మాదిరిగా మనం ఎందుకు ఈ పని చేయకూడదు?" అని అయన అన్నాడు. అంతర్యుద్ధంలో రక్తపాతాన్ని చూసిన అతని పెద్దలు శాంతికి ఉత్తమమైన భరోసా ప్రస్తుత వ్యవస్థే అని అతనికి చెబుతున్నారు.

ఈ కథ ఇంతటితో పూర్తి కాలేదు, వారు ప్రతిరోజూ ఆగే టీవీ టవర్ వద్దకు వచ్చారు. వెటల్ త్వరగా తన వస్తువులను సర్దుకుని, విక్రమ్‌ని రోజూలాగే ఇలా అడిగాడు: "లెబనాన్‌లో నియమాలను మార్చగలిగే అధికారం నీకు ఉంటే, నీవు ఏమి చేస్తావు? ఖలీల్ సూచించినట్లుగా ప్రతిచోటా అనుసరించే 'ఈ సాధారణ' నియమాలనే నీవూ అనుసరిస్తావా? లేదా పాత నియమాలకు కట్టుబడి ఉంటావా? లేదా ఇంకేమైనా చేస్తావా?" వారి ప్రాథమిక ఒప్పందాన్ని విక్రమ్‌కి గుర్తు చేయడం వెటల్ మరచిపోలేదు: "నీ మనసులో సమాధానం తెలిసి కూడా మాట్లాడకపోతే నీ స్కూటర్ ఆగిపోతుంది, అలాగే నువ్వు కూడా!"

వెటల్‌కి సమాధానం ఇవ్వడంలో మీరు పాపం విక్రమ్‌కు సహాయం చేయగలరా?

Chapter 1.indd 17 13-03-2025 11:33:57

అధికార విభజన– రూపాలు

అవిభాజ్య రాజకీయ అధికార భావనకు వ్యతిరేకంగా అధికార విభజన అనే ఆలోచన ఉద్భవించింది. చాలా కాలంగా ప్రభుత్వాధికారాలన్నీ ఒక ప్రాంతంలో నివసిస్తున్న ఒకే వ్యక్తి లేదా వ్యక్తుల సమూహానికి మాత్రమే ఉండాలని నమ్మేవారు. ఒకవేళ అధికారం విభజించాలని నిర్ణయిస్తే త్వరితగతిన నిర్ణయాలు తీసుకోవడం, వాటిని అమలు చేయడం సాధ్యం కాదని భావించబడేది. కానీ ప్రజాస్వామ్య రాజ్యాల ఆవిర్భావంతో ఈ ఆలోచనా ధోరణి మారింది. రాజకీయ అధికారాలన్నింటికి ప్రజలే మూలం అనేది ప్రజాస్వామ్య ప్రాథమిక సూత్రం. ప్రజాస్వామ్యంలో స్వపరిపాలన సంస్థల ద్వారా ప్రజలు తమను తాము పాలించుకుంటారు. మంచి ప్రజాస్వామ్య ప్రభుత్వంలో సమాజంలోని విభిన్న వర్గాల వారికి, విభిన్న అభిప్రాయాలకు తగిన గౌరవం ఇవ్వబడుతుంది. ప్రభుత్వ విధానాల రూపకల్పనలో ప్రతి ఒక్కరి మాటకు విలువ ఉంటుంది. అందువలన ప్రజాస్వామ్యంలో పాలనాధికారం వీలైనంత ఎక్కువ మంది పౌరుల మధ్య పంపిణీ చేయబడుతుంది.

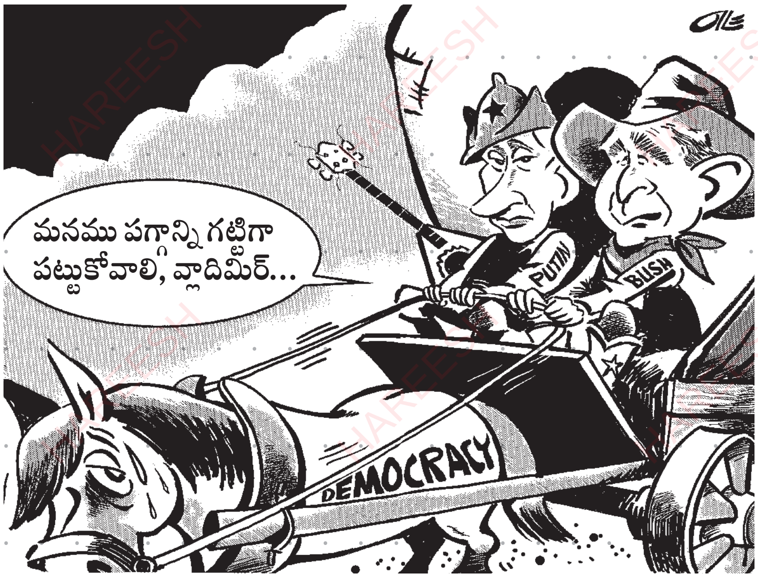

© Olle Johansson - Sweden, Cagle Cartoons Inc., 25 Feb. 2005

2005లో రష్యా అధ్యక్షుడికి మరిన్ని అధికారాలు ఇస్తూ కొన్ని కొత్త చట్టాలు చేసారు. అదే సమయంలో అమెరికా అధ్యక్షుడు రష్యాను సందర్శించాడు. ఈ వ్యంగ్య చిత్రం ప్రకారం ప్రజాస్వామ్యానికి మరియు అధికార కేంద్రీకరణకు మధ్య సంబంధం ఏమిటి? ఇక్కడ ఉదహరించిన విషయానికి మరికొన్ని ఉదాహరణలు ఇవ్వడం గురించి ఆలోచించగలరా?

ఆధునిక ప్రజాస్వామ్యాలలో అధికార విభజన ఏర్పాట్లు అనేక రూపాలలో జరుగుతాయి. మనం అనుసరిస్తున్న లేదా కనిపించే సాధారణ రూపాలలో కొన్నింటిని చూద్దాం.

1. శాసన నిర్మాణ శాఖ, కార్యనిర్వాహక శాఖ మరియు న్యాయశాఖ వంటి **వివిధ ప్రభుత్వ అంగాల మధ్య** అధికారం పంచబడుతుంది. మనం దీనిని సమాంతర అధికార పంపిణీ అని పిలవవచ్చు. ఎందుకంటే ఒక స్థాయిగల వివిధ ప్రభుత్వ శాఖలు విభిన్నమైన తమ అధికారాలను ఉపయోగించుకోవడానికి ఇది అనుమతిస్తుంది. అటువంటి విభజన వల్ల ఏ శాఖ కూడా అపరిమిత అధికారాలను ఉపయోగించలేదు. ప్రతి శాఖకు ఇతర శాఖలపై నియంత్రణ ఉంటుంది. దీని వల్ల వివిధ సంస్థల మధ్య అధికార సమతౌల్యం ఏర్పడుతుంది. ప్రజాస్వామ్యంలో మంత్రులు, ప్రభుత్వ అధికారులు అధికారం చెలాయిస్తున్నప్పటికి, వారు పార్లమెంటుకు, రాష్ట్ర శాసనసభలకు బాధ్యత వహిస్తారని గత సంవత్సరం మనం చదువుకున్నాం. అదేవిధంగా న్యాయమూర్తులు కార్యనిర్వాహక శాఖచే నియమించబడినప్పటికీ, వారు కార్యనిర్వాహక శాఖ పని తీరును, శాసన నిర్మాణ శాఖలు రూపొందించిన చట్టాలను నియంత్రించవచ్చు. ఈ ఏర్పాటునే నిరోధాలు, సమతౌల్యాలు అంటారు.

2. **వివిధ స్థాయిలలో ప్రభుత్వాల మధ్య** అధికార విభజన జరుగుతుంది. అంటే దేశమంతటికీ ఒక సాధారణ ప్రభుత్వం, రాష్ట్ర లేదా ప్రాంతీయ స్థాయిలలో ఉండే ఆయా ప్రభుత్వాల మధ్య అధికార విభజన జరుగుతుంది. దేశమంతటికీ ఉండే అటువంటి సాధారణ ప్రభుత్వాన్ని సమాఖ్య ప్రభుత్వం అంటారు. భారతదేశంలో దీనిని మనం కేంద్ర లేదా యూనియన్ ప్రభుత్వంగా వ్యవహరిస్తాం. రాష్ట్ర లేదా ప్రాంతీయ స్థాయిల్లో గల ప్రభుత్వాలను వివిధ దేశాలలో వివిధ పేర్లతో పిలుస్తారు.

Chapter 1.indd 19 13-03-2025 11:33:57

భారతదేశంలో మనం వీటిని రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు అని పిలుస్తాం. ఈ విధానాన్ని అన్ని దేశాల్లోనూ పాటించడం లేదు. ప్రాంతీయ లేదా రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు లేని అనేక దేశాలు ఉన్నాయి. కానీ వివిధ స్థాయిల్లో ప్రభుత్వాలు ఉన్న మనలాంటి దేశాల్లో రాజ్యాంగం వివిధ స్థాయిల ప్రభుత్వాల అధికారాలను స్పష్టంగా పేర్కొంటుంది. బెల్జియంలో వారు చేసింది కూడా ఇదే. కానీ శ్రీలంకలో దీనిని తిరస్కరించారు. దీనిని సమాఖ్య అధికార విభజన అంటారు. ఇదే సూత్రాన్ని రాష్ట్ర ప్రభుత్వం కంటే క్రింది స్థాయిలోని ప్రభుత్వాలైన మున్సిపాలిటి, పంచాయతీలకు కూడా అన్వయించవచ్చు. ఉన్నత, నిమ్న స్థాయి ప్రభుత్వాల మధ్య జరిగే అధికార విభజనను సమాంతరం కాని (వర్టికల్) అధికార విభజన అని పిలుస్తారు. తదుపరి అధ్యాయంలో మనం వీటిని మరింత విపులంగా అధ్యయనం చేద్దాం.

3. మత, భాషాపరమైన **విభిన్న సామాజిక సమూహాల మధ్య** కూడా అధికార విభజన జరగవచ్చు. బెల్జియంలోని 'సమూహ ప్రభుత్వం' ఈ ఏర్పాటుకు ఒక ఉదాహరణ. కొన్ని దేశాలలో వెనుకబడిన సామాజిక వర్గాలకు, మహిళలకు శాసన సభలలో మరియు పరిపాలనలో ప్రాతినిధ్యం కల్పించడం కోసం రాజ్యాంగ, చట్టపరమైన ఏర్పాట్లు ఉన్నాయి. గత సంవత్సరం మన దేశ పార్లమెంటులోను, శాసనసభలలోను' రిజర్వ్డ్ నియోజకవర్గాల' వ్యవస్థను గురించి అధ్యయనం చేసాం. ప్రభుత్వంలో, పరిపాలనలో విభిన్న సామాజిక సమూహాలకు అవకాశం కల్పించడానికి ఈ రకమైన ఏర్పాట్లను ఉపయోగించారు. అలా కాకుంటే వారు తాము ప్రభుత్వానికి దూరమైనట్లు భావిస్తారు. అల్ప సంఖ్యాక వర్గాలకు అధికారంలో సముచితమైన భాగం కల్పించేందుకు ఈ పద్ధతిని ఉపయోగించారు. 2వ అధ్యాయంలో వివిధ సామాజిక సమూహాలను సర్దుబాటు చేసుకోవడానికి గల వివిధ మార్గాలను గురించి మనం పరిశీలిస్తాం.

4. **రాజకీయ పార్టీలు, ప్రభావ వర్గాలు, ఉద్యమాలు** అధికారంలో ఉన్నవారిని నియంత్రిస్తుంటాయి లేదా ప్రభావితం చేస్తాయి. అధికార విభజన ఏర్పాట్లను ఈ పద్ధతిలో కూడా పరిశీలించవచ్చు. అధికారం కోసం పోటీపడే వివిధ పోటీదారులలో తమకు నచ్చిన వారిని ఎన్నుకునే స్వేచ్ఛ ప్రజాస్వామ్యంలో పౌరులకు ఉండాలి. సమకాలీన ప్రజాస్వామ్యాలలో ఇది వివిధ రాజకీయ పార్టీల మధ్య పోటీ రూపంలో ఉంటుంది. ఇటువంటి పోటీ వలన అధికారం ఒకరి చేతిలో కేంద్రీకృతం కాకుండా ఉంటుంది. దీర్ఘకాలంలో విభిన్న భావజాలాలు, సామాజిక వర్గాలకు ప్రాతినిధ్యం వహించే వివిధ రాజకీయ పార్టీల మధ్య అధికారం పంచుకోబడుతుంది. కొన్నిసార్లు రెండు లేదా అంతకంటే ఎక్కువ పార్టీలు కూటమిగా ఏర్పడి ఎన్నికల్లో పోటీ చేసినప్పుడు ఈ రకమైన విభజనను ప్రత్యక్షంగా చూడవచ్చు. వారి కూటమి ఎన్నికల్లో విజయం సాధించినప్పుడు సంకీర్ణ ప్రభుత్వాన్ని ఏర్పాటు చేసి అధికారాన్ని పంచుకుంటారు. ప్రజాస్వామ్యంలో వర్తకులు, వ్యాపారులు, పారిశ్రామికవేత్తలు, రైతులు, కార్మికులు వంటి తమ సమూహ ప్రయోజనాలను కాపాడుకొనే ఉమ్మడి ఆసక్తులు గల సమూహాలను మనం చూస్తాం. ప్రభుత్వ కమిటీలలో పాల్గొనడం ద్వారా లేదా నిర్ణయాకరణ ప్రక్రియను ప్రభావితం చేయడం ద్వారా వారు కూడా ప్రభుత్వ అధికారంలో భాగస్వాములౌతారు. 3వ అధ్యాయంలో మనం రాజకీయ పార్టీల పనితీరును తెలుసుకుందాం.

మా పాఠశాలలో తరగతి నాయకుడు ప్రతి నెల మారుతూ ఉంటారు. దీనినే మీరు అధికార విభజన ఏర్పాటు అని పిలుస్తారా?

Chapter 1.indd 21 13-03-2025 11:33:57

ఇక్కడ అధికార విభజనకు సంబంధించిన కొన్ని ఉదాహరణలు ఉన్నాయి. అధికార విభజనలోని నాలుగు రకాలలో ఇవి దేనిని సూచిస్తున్నాయి? ఎవరు ఎవరితో అధికారం పంచుకుంటున్నారు?

- ముంబైలోని ఏడు బాలల గృహాలలో ఉన్న 2,000 మంది పిల్లల జీవన స్థితిగతులను మెరుగుపరిచే చర్యలు తక్షణమే తీసుకోవాలని బొంబాయి హైకోర్టు మహారాష్ట్ర ప్రభుత్వాన్ని ఆదేశించింది.
- కెనడాలోని ఒంటారియో రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఆదివాసీ తెగతో భూ వివాద పరిష్కారానికి అంగీకరించింది. ఆదివాసీల పట్ల పరస్పర గౌరవం, సహకార భావనలతో తమ ప్రభుత్వం పని చేస్తుందని స్థానిక వ్యవహారాల శాఖా మంత్రి ప్రకటించారు.
- రష్యాలో "ది యూనియన్ ఆఫ్ రైట్ ఫోర్సెస్" మరియు "ది లిబరల్ యబ్లోకో మూమెంట్" అనే రెండు బలమైన రాజకీయ పార్టీలు ఉన్నాయి. అవి రెండూ తమ సంస్థలను ఒక బలమైన రైట్ వింగ్ సంకీర్ణంగా ఏకం చేయడానికి అంగీకరించాయి. రాబోయే పార్లమెంట్ ఎన్నికల్లో ఉమ్మడి అభ్యర్థుల జాబితాను వారు ప్రతిపాదించారు.
- నైజీరియాలోని వివిధ రాష్ట్రాల ఆర్థిక మంత్రులు ఒక్కటై, సమాఖ్య ప్రభుత్వం తన ఆదాయ వనరులను ప్రకటించాలని డిమాండ్ చేశారు. వివిధ రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలకు ఆదాయాన్ని ఏ సూత్రం ఆధారంగా పంపిణీ చేస్తున్నారో తెలపాలని కూడా వారు కోరారు.

1. ఆధునిక ప్రజాస్వామ్యాల్లో అధికార విభజన యొక్క వివిధ రూపాలు ఏవి? వీటిలో ఒక్కోదానికి ఒక్కో ఉదాహరణ ఇవ్వండి.
2. భారతదేశాన్ని దృష్టిలోఉంచుకొని అధికార విభజనకు సంబంధించిన ఒక సముచిత కారణాన్ని, ఒక నైతిక కారణాన్ని పేర్కొని ప్రతి దానికీ ఒక ఉదాహరణ ఇవ్వండి.
3. ఈ అధ్యాయాన్ని ముగ్గురు విద్యార్థులు చదివారు. ఒక్కొక్కరు ఒక్కోనిర్ణయానికి వచ్చారు. వీటిలో దేనితో మీరు ఏకీభవిస్తారు? ఎందుకు? దీనికి 50 పదాలలో మీ కారణాలను తెలియజేయండి.

   థామ్మన్ – మత పరమైన, భాషా పరమైన లేదా జాతి పరమైన విభజనలు ఉన్న సమాజాలకు మాత్రమే అధికార విభజన అవసరం.

   మత్తాయి – ప్రాంతీయ విభజనలు ఉన్న పెద్ద దేశాలకు మాత్రమే అధికార విభజన తగినది.

   ఊసఫ్ – అది చిన్నదైనా, సామాజిక విభజనలు లేకపోయినా కూడా ప్రతీ సమాజానికి ఏదో ఒక రూపంలో అధికార విభజన అవసరం.
4. బెల్జియంలోని బ్రస్సెల్స్ సమీపంలో 'మెక్ బెమ్' పట్టణ మేయర్ ఈ పట్టణ పాఠశాలల్లో ఫ్రెంచ్ బాష మాట్లాడటంపై నిషేధం విధించారు. ఈ నిషేధం డచ్ భాష కాక ఇతర బాషలు మాట్లాడేవారిని ఫ్లెమిష్ పట్టణంతో సమైక్యపరచడానికి సహాయపడుతుందని చెప్పాడు. ఈ చర్య బెల్జియం అధికార విభజన స్ఫూర్తికి అనుగుణంగా ఉందని మీరు భావిస్తున్నారా? మీ కారణాలను 50 పదాలలో తెలియజేయండి.

Chapter 1.indd 23 13-03-2025 11:33:57

HAREESH

5. క్రింద పేరాను చదివి, ఇందులో చూపిన అధికార విభజనకు చెందిన సముచితమైన కారణాలలో ఏదైనా ఒకదాన్ని ఎంచుకోండి.

"మహాత్మా గాంధీ కలలను, రాజ్యాంగ నిర్మాతల ఆశయాలను సాకారం చేయడానికి మనం పంచాయతీలకు మరింత అధికారం ఇవ్వాలి. పంచాయతీరాజ్ వ్యవస్థ నిజమైన ప్రజాస్వామ్యాన్ని నెలకొల్పుతుంది. ప్రజాస్వామ్యంలో అధికారం ఉండవలసిన వారి చేతుల్లో (ప్రజల చేతులలో) ఉండేలా చేస్తుంది. అనగా అవినీతిని నిర్మూలించడానికి, పాలనా దక్షతను పెంచడానికి పంచాయతీలకు అధికారం ఇవ్వడం ఒక మార్గం. ప్రజలు అభివృద్ధి పథకాల రూపకల్పనలో, అమలులో పాలుపంచుకుంటే ఈ పథకాలపై సహజంగా వారికి అధిక నియంత్రణ ఉంటుంది. దీనివల్ల అవినీతిపరులైన దళారుల బెడద తొలగిపోతుంది. ఈ విధంగా పంచాయతీరాజ్ వ్యవస్థ మన ప్రజాస్వామ్య పునాదులను బలోపేతం చేస్తుంది."

6. సాధారణంగా అధికార విభజనకు అనుకూలంగానూ, వ్యతిరేకంగానూ అనేక వాదనలు ఉన్నాయి. అధికార విభజనకు అనుకూలంగా ఉన్న వాటిని గుర్తించండి. దిగువ ఇచ్చిన ఆధారాలను ఉపయోగించి సమాధానాన్ని ఎంపిక చేయండి.

అధికార విభజన:

ఎ. వివిధ సమూహాల మధ్య సంఘర్షణను తగ్గిస్తుంది.
బి. మధ్యవర్తిత్వానికి అవకాశాలను తగ్గిస్తుంది.
సి. నిర్ణయాలు తీసుకునే ప్రక్రియను ఆలస్యం చేస్తుంది.
డి. వైవిధ్యాలను సర్దుబాటు చేస్తుంది.
ఇ. అస్థిరతను, విభజనలను పెంచుతుంది.
ఎఫ్. ప్రభుత్వంలో ప్రజల భాగస్వామ్యాన్ని ప్రోత్సహిస్తుంది.
జి. దేశ ఐక్యతను బలహీనపరుస్తుంది.

(ఎ)	ఎ	బి	డి	ఎఫ్
(బి)	ఎ	సి	ఇ	ఎఫ్
(సి)	ఎ	బి	డి	జి
(డి)	బి	సి	డి	జి

7. బెల్జియం, శ్రీలంకలలో అధికార విభజనను గురించి క్రింద ఇవ్వబడిన వాక్యాలను పరిశీలించండి.

ఎ. బెల్జియంలో అధిక సంఖ్యాకులైన డచ్ భాషీయులు, అల్ప సంఖ్యాకులైన ఫ్రెంచ్ భాషీయులపై ఆధిపత్యాన్ని ప్రదర్శించేందుకు ప్రయత్నించారు.
బి. శ్రీలంక ప్రభుత్వ విధానాలు సింహళ భాష మాట్లాడే అధిక సంఖ్యాకుల ఆధిపత్యానికి అనుకూలంగా ఉన్నాయి.
సి. శ్రీలంకలోని తమిళులు సమాఖ్య విధాన ఏర్పాటు ద్వారా తమ భాష, సంస్కృతుల పరిరక్షణతో పాటు, విద్య, ఉద్యోగాలలో సమాన అవకాశాలను పంచుకోవాలని డిమాండ్ చేశారు.
డి. బెల్జియం ఏకీకృత ప్రభుత్వ రూపం నుండి సమాఖ్య ప్రభుత్వ రూపానికి మారడం వల్ల భాషాపరంగా విభజించబడే అవకాశాన్ని నిరోధించింది.

పైన ఇవ్వబడిన వాక్యాలలో సరైనది ఏది?

(ఎ) ఎ, బి, సి మరియు డి (బి) ఎ, బి మరియు డి (సి) సి మరియు డి (సి) బి, సి మరియు డి

Chapter 1.indd 25 13-03-2025 11:33:58

8. జాబితా I (అధికార విభజన రూపాలు) ని జాబితా II (ప్రభుత్వ రూపాలు) తో జతచేయండి. క్రింద ఇవ్వబడిన జాబితాలోని ఆధారాలను ఉపయోగించి సరైన సమాధానాన్ని ఎంపికచేయండి.

	జాబితా I	**జాబితా II**
1.	ప్రభుత్వంలోని వివిధ అంగాల మధ్య అధికార విభజన	ఎ. సామూహిక ప్రభుత్వం
2.	వివిధ స్థాయిలలోని ప్రభుత్వాల మధ్య అధికార విభజన	బి. అధికారాల విభజన
3.	వివిధ సామాజిక వర్గాల మధ్య అధికార విభజన	సి. సంకీర్ణ ప్రభుత్వం
4.	రెండు లేదా అంతకంటే ఎక్కువ రాజకీయ పార్టీల మధ్య అధికార విభజన	డి. సమాఖ్య ప్రభుత్వం

	1	2	3	4
(ఎ)	డి	ఎ	బి	సి
(బి)	బి	సి	డి	ఎ
(సి)	బి	డి	ఎ	సి
(డి)	సి	డి	ఎ	బి

9. అధికార విభజనపై క్రింది రెండు వాక్యాలను పరిశీలించండి. దిగువ ఇవ్వబడిన ఆధారాలను ఉపయోగించి సమాధానాన్ని ఎంపికచేయండి:

ఎ. అధికార విభజన ప్రజాస్వామ్యానికి మంచిది.

బి. అధికార విభజన వివిధ సామాజిక వర్గాల మధ్య సంఘర్షణ అవకాశాలను తగ్గించడానికి సహాయపడుతుంది.

ఈ వాక్యాలలో ఏది సత్యం? ఏది అసత్యం?

(ఎ) A సత్యం, B అసత్యం

(బి) A మరియు B రెండూ సత్యాలు

(సి) A మరియు B రెండూ అసత్యాలు

(డి) A అసత్యం, B సత్యం

సమాఖ్యవాదం

L3M6M9

అధ్యాయం 2

అవలోకనం

ఆధునిక ప్రజాస్వామ్యాలలో వివిధ స్థాయిల ప్రభుత్వాలలో సమాంతరం కాని(వర్టికల్) అధికార విభజన ప్రధాన అధికార విభజనలలో ఒకటని గత అధ్యాయంలో మనం గమనించాం. ఈ అధ్యాయంలో ఈ విధమైన అధికార విభజనపై దృష్టిసారిద్దాం. దీనిని సాధారణంగా సమాఖ్య వాదం అని సూచిస్తాం. మనం సమాఖ్య వాదాన్ని సాధారణ పరిభాషలో వివరించడంతో ప్రారంభిద్దాం. మిగిలిన అధ్యాయం భారత దేశంలో సమాఖ్య వాదపు సిద్ధాంతాన్ని, ఆచరణను అర్థం చేసుకోవడానికి ప్రయత్నిస్తుంది. మొదటిగా సమాఖ్య రాజ్యాంగ నిబంధనలను చర్చించడంతో పాటు, ఆచరణలో సమాఖ్య వాదాన్ని బలోపేతం చేసిన విధానాలను, రాజకీయాలను విశ్లేషిద్దాం. ఈ అధ్యాయపు చివరి భాగంలో భారత సమాఖ్య వ్యవస్థలో కొత్తది, మూడవ అంచెకు చెందిన స్థానిక ప్రభుత్వంపై దృష్టిసారిద్దాం.

సమాఖ్య వాదం అంటే ఏమిటి ?

నేను సందిగ్ధంలో ఉన్నాను. భారత ప్రభుత్వాన్ని మనం ఏమని పిలవాలి? ఇది యూనియనా, సమాఖ్యా లేదా కేంద్రీకృతమా?

మనం గత అధ్యాయంలో చూసిన బెల్జియం, శ్రీలంకల మధ్య వైరుధ్యాన్ని తిరిగి పరిశీలిద్దాం. బెల్జియం రాజ్యాంగంలో చేసిన "కేంద్ర ప్రభుత్వ అధికారాలలో కొన్ని తగ్గించి స్థానిక ప్రభుత్వాలకు ఇవ్వడం" అనే ఈ కీలకమైన మార్పుని మీరు గుర్తుచేసుకోండి. అంతకు ముందు కూడా బెల్జియం లో స్థానిక ప్రభుత్వాలు ఉండేవి. వాటికి వాటి విధులు, అధికారాలు ఉండేవి. కానీ ఈ అధికారాలన్నీ ఈ ప్రభుత్వాలకు ఇవ్వబడ్డాయి. అయితే కేంద్ర ప్రభుత్వం వీటిని ఉపసంహరించుకోవచ్చు. 1993 లో జరిగిన మార్పు ఏమిటంటే స్థానిక ప్రభుత్వాలు కేంద్రంపై ఎంతమాత్రమూ ఆధారపడే పని లేకుండా వాటికి రాజ్యాంగ పరమైన అధికారాలు ఇవ్వబడ్డాయి. దీనితో బెల్జియం ఏక కేంద్ర ప్రభుత్వ రూపం నుండి సమాఖ్య ప్రభుత్వ రూపానికి మారిందని చెప్పవచ్చు. వాస్తవంగా, ఆచరణాత్మకంగా అన్ని అధికారాలు కలిగిన జాతీయ ప్రభుత్వంతో ఏక కేంద్ర వ్యవస్థగా శ్రీలంక కొనసాగుతున్నది. అయితే శ్రీలంక సమాఖ్య వ్యవస్థగా ఉండాలని తమిళ నాయకులు కోరుకుంటున్నారు.

సమాఖ్యవాదం ఒక ప్రభుత్వ వ్యవస్థ. దీనిలో అధికారం కేంద్రం మరియు వివిధ రాజ్యాంగబద్ధ వ్యవస్థల మధ్య విభజించబడి ఉంటుంది. సాధారణంగా సమాఖ్యలో రెండంచెల్లో ప్రభుత్వం ఉంటుంది. జాతీయ ప్రయోజనాలకు సంబంధించిన కొన్ని సామాన్య అంశాలకు బాధ్యత వహిస్తూ మొత్తం దేశానికి సంబంధించిన ఒక ప్రభుత్వం ఉంటుంది. మిగిలినవి ప్రావిన్సులు లేదా రాష్ట్రస్థాయికి సంబంధించిన ప్రభుత్వాలు. అవి సంబంధిత రాష్ట్రాల రోజువారీ వ్యవహారాలను నిర్వహిస్తాయి. ఈ రెండు స్థాయిల ప్రభుత్వాలు దేనికవి స్వతంత్ర్యంగా ఉంటూ తమ అధికారాలను చేలాయిస్తూ ఉంటాయి.

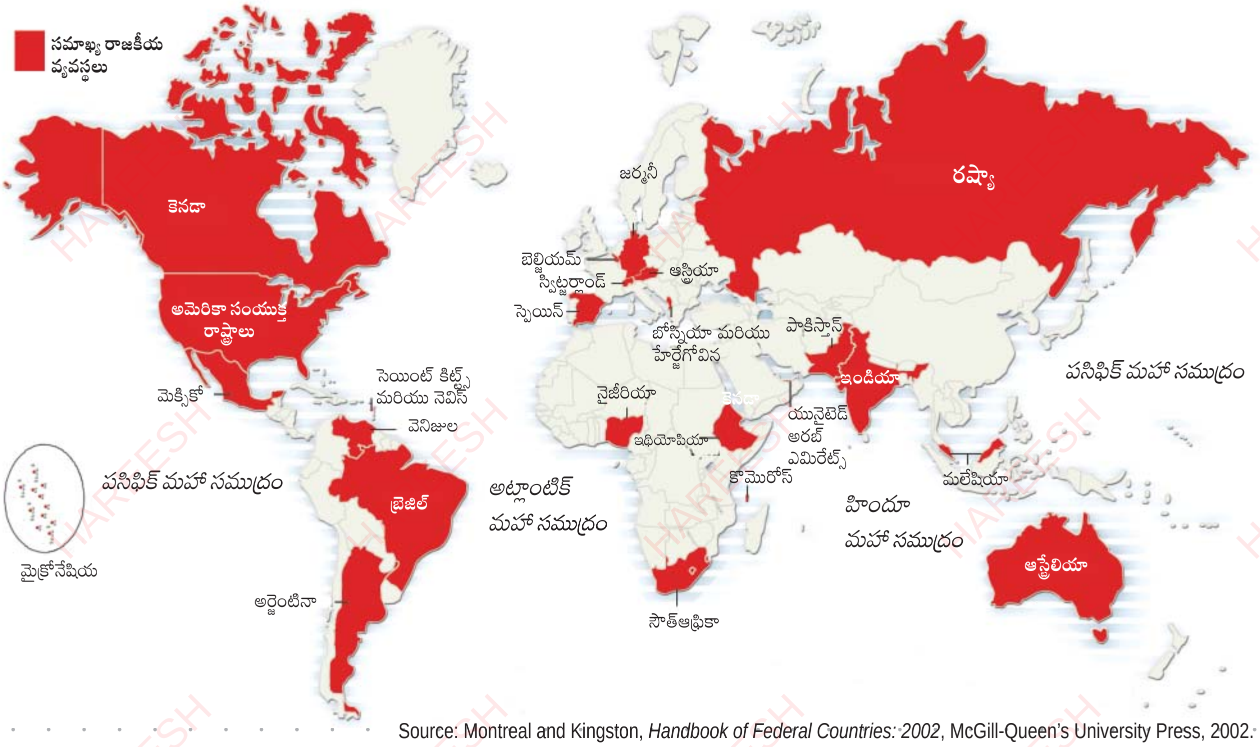

Source: Montreal and Kingston, *Handbook of Federal Countries: 2002*, McGill-Queen's University Press, 2002.

ప్రపంచంలో గల 193 దేశాలలో 25 దేశాలు మాత్రమే సమాఖ్య రాజకీయ వ్యవస్థలను కలిగి ఉన్నప్పటికీ, ఆ దేశాల జనాభా ప్రపంచ జనాభాలో 40 శాతం ఉంది. ప్రపంచంలోని పెద్ద దేశాలన్నీ ఎక్కువగా సమాఖ్యలు. మీరు ఈ పటంలో ఈ తరహా పాలనకు మినహాయింపుని గమనించగలరా?

HAREESH

ఈ విధంగా సమాఖ్యలు ఏకకేంద్ర ప్రభుత్వాలతో విభేదిస్తాయి. ఏక కేంద్ర వ్యవస్థలో అయితే ప్రభుత్వం కేవలం ఒకే స్థాయిలోనైనా ఉంటుంది లేదా ఉపవిభాగాలు కేంద్ర ప్రభుత్వ అధీనంలోనైనా ఉంటాయి. ప్రావిన్సులకు లేదా స్థానిక ప్రభుత్వాలకు కేంద్రం ఆదేశాలు జారీ చేయవచ్చు. కాని సమాఖ్య వ్యవస్థలో కేంద్ర ప్రభుత్వం రాష్ట్ర ప్రభుత్వాన్ని ఏదైనా ఒక పని చేయమని ఆదేశించలేదు. రాష్ట్ర ప్రభుత్వానికి సొంత అధికారాలు ఉంటాయి. వీటి విషయంలో కేంద్ర ప్రభుత్వానికి జవాబుదారీగా ఉండాల్సిన అవసరం లేదు. ఈ రెండు ప్రభుత్వాలు విడివిడిగా ప్రజలకు జవాబుదారీగా ఉంటాయి.

సమాఖ్యవాదం యొక్క కొన్ని ముఖ్య లక్షణాలను చూద్దాం:

1 రెండు లేదా అంతకంటే ఎక్కువ స్థాయిల (అంచెల)లలో ప్రభుత్వం.

2 వివిధ అంచెల ప్రభుత్వం పౌరులందరినీ పాలిస్తుంది. కానీ శాసన నిర్మాణం, పన్ను విధింపు, పరిపాలనలలో ప్రతీ అంచెకు ఒక నిర్దిష్టమైన **పరిధి** ఉంటుంది.

3 ఆయా స్థాయిల లేదా అంచెలలోని ప్రభుత్వాల పరిధిని రాజ్యాంగం నిర్దేశిస్తుంది. కాబట్టి ప్రతీ అంచెలోని ప్రభుత్వ ఉనికికీ, అధికారానికీ రాజ్యాంగ పరమైన హామీ ఉంటుంది.

4 రాజ్యాంగపు ప్రాథమిక నియమాలను ఏ అంచె ప్రభుత్వమూ ఏకపక్షంగా మార్చలేదు. అలాంటి మార్పులకు రెండు అంచెలలోని ప్రభుత్వాల సమ్మతి అవసరం .

5 రాజ్యాంగాన్నీ, వివిధ అంచెలలోని ప్రభుత్వ అధికారాలనూ వ్యాఖ్యానించే అధికారం న్యాయస్థానాలకు ఉంది. వాటికి ప్రత్యేకించబడిన అధికారాలను నిర్వర్తించడంలో వివిధ అంచెల ప్రభుత్వాల మధ్య వివాదాలు తలెత్తితే అత్యున్నత న్యాయస్థానం న్యాయ నిర్ణేతగా వ్యవహరిస్తుంది.

6 ప్రభుత్వం యొక్క ప్రతీ అంచెకు ఆర్థిక స్వయం ప్రతిపత్తి కల్పించడానికి ఆదాయ వనరులు స్పష్టంగా నిర్దేశించబడ్డాయి.

7 ఈ విధంగా సమాఖ్య వ్యవస్థకు ద్వంద్వ లక్ష్యాలున్నాయి: దేశ ఐక్యతను కాపాడడం, పెంపొందించడం, దీనితోపాటు అదే సమయంలో ప్రాంతీయ వైవిధ్యతను సర్దుబాటు చేసుకోగలగడం. కాబట్టి సమాఖ్య వాదాన్ని అనుసరించే వ్యవస్థలకూ, వాటి ఆచరణకూ రెండు అంశాలు కీలకమైనవి. వివిధ స్థాయిలలోని ప్రభుత్వాలు అధికార విభజనకు సంబంధించిన కొన్ని నియమాలను ఆమోదించాలి. ఈ ఒప్పందంలోని అంశాలకు తాము కట్టుబడి ఉంటామని ప్రతి ఒక్కరూ విశ్వసించాలి. ఒక ఆదర్శ సమాఖ్య రెండు అంశాలను కలిగి ఉంటుంది. అవి: పరస్పర నమ్మకం మరియు కలిసి ఉండడానికి అంగీకారం.

కేంద్ర, రాష్ట్ర ప్రభుత్వాల మధ్య కచ్చితమైన అధికార సమతౌల్యత ఒక సమాఖ్య నుండి మరొక సమాఖ్యకు మారుతూ ఉంటుంది. సమాఖ్య ఏర్పడిన చారిత్రక నేపథ్యంపై ఈ సమతౌల్యత ప్రధానంగా ఆధారపడి ఉంటుంది. రెండు రకాల మార్గాల ద్వారా సమాఖ్యలు ఏర్పడతాయి. మొదటి పద్ధతిలో, తమంతట తాము కొన్ని స్వతంత్ర రాజ్యాలు కలిసి ఒక పెద్ద రాజ్యంగా ఏర్పడతాయి. తద్వారా తమ సార్వభౌమత్వాన్ని కేంద్రీకరించడం, గుర్తింపును నిలుపుకోవడం ద్వారా వారు తమ భద్రతను పెంచుకోవచ్చు. ఈ రకమైన **దగ్గరకు చేరడం** (కమింగ్ టుగెదర్) అనే సమాఖ్యలు అమెరికా, స్విట్జర్లాండ్, ఆస్ట్రేలియాలలో ఉన్నాయి. ఈ మొదటి రకపు సమాఖ్యలో భాగమైన అన్ని రాష్ట్రాలూ ఫెడరల్ ప్రభుత్వ వ్యవస్థతో సమానమైన అధికారాలు, శక్తిని కలిగి ఉంటాయి.

రెండవ పద్ధతిలో ఒక పెద్ద దేశం తనలో భాగమైన రాష్ట్రాలు మరియు జాతీయ స్థాయి ప్రభుత్వం మధ్య తన అధికారాలను విభజించడానికి నిర్ణయిస్తుంది. భారతదేశం, స్పెయిన్ మరియు బెల్జియంలు ఈ రకమైన **'పట్టి ఉంచే'** (హోల్డింగ్ టుగెదర్) సమాఖ్యకు ఉదాహరణలు. ఈ రెండవ పద్ధతిలో రాష్ట్రాలతో పోలిస్తే కేంద్ర ప్రభుత్వం మరింత శక్తి వంతంగా ఉంటుంది. చాలాసార్లు సమాఖ్యలోని వివిధ విభాగాల మధ్య అధికారాల పంపిణీ అసమానంగా ఉంటుంది. కొన్ని విభాగాలకు ప్రత్యేక అధికారాలు ఇవ్వబడ్డాయి.

సమాఖ్య వాదం పెద్ద దేశాలలో మాత్రమే పని చేస్తే బెల్జియం దీనిని ఎందుకు స్వీకరించింది?

పద కోశం

పరిధి: ఒక ప్రాంతంపై ఒకరికి చట్టపరమైన అధికారం ఉండడం. ఈ ప్రాంతం భౌగోళిక సరిహద్దుల పరంగా లేదా కొన్ని నిర్దిష్ట అంశాల పరంగా కూడా కావచ్చు.

HAREESH

కొంత మంది నేపాల్ పౌరులు తమ కొత్త రాజ్యాంగంలో సమాఖ్యవాదాన్ని స్వీకరించడంపై చర్చిస్తున్నారు. వారిలో కొందరు ఇలా అన్నారు.

ఖగ్ రాజ్: సమాఖ్య వాదం అంటే నాకిష్టం లేదు. ఇది భారత దేశంలో లాగా వివిధ కుల వర్గాలకు ప్రత్యేక స్థానాలు కేటాయించడానికి దారితీస్తుంది.

సరిత : మనది పెద్ద దేశం కాదు. మనకు సమాఖ్య వాదం అవసరం లేదు.

బాబు లాల్: వారికి సొంత రాష్ట్ర ప్రభుత్వం వస్తే టెరాయ్ ప్రాంతాలకు అధిక స్వయం ప్రతిపత్తి లభిస్తుందని నేను ఆశిస్తున్నాను.

రామ్ గణేష్: సమాఖ్య వాదాన్ని నేను ఇష్టపడతాను. ఎందుకంటే గతంలో రాజుకు ఉన్న అధికారాలు ఇప్పుడు మన ఎన్నుకోబడ్డ ప్రజాప్రతినిధులకు సంక్రమిస్తాయి.

ఈ సంభాషణలో మీరు పాల్గొన్నట్లయితే ఇందులోని ప్రతీ దానిపై మీ స్పందన ఏమిటి ? ఇందులో ఏవి సమాఖ్యవాదం పై తప్పు అవగాహనను కల్పిస్తున్నాయి? భారత దేశాన్ని సమాఖ్య దేశంగా చేసేది ఏమిటి?

భారత దేశాన్ని సమాఖ్య దేశంగా చేసేది ఏమిటి?

బెల్జియం, శ్రీలంక వంటి చిన్న దేశాలు వైవిధ్యాలను కొనసాగించడంలో అనేక సమస్యలను ఎలా ఎదుర్కొంటున్నాయో ఇది వరకే చూశాం. అనేక భాషలు, మతాలు, ప్రాంతాలతో కూడిన విశాలమైన భారతదేశం పరిస్థితి ఏమిటి? మన దేశంలో అధికార విభజనకు ఏర్పాట్లు ఏమిటి?

మనం రాజ్యాంగంతో ప్రారంభిద్దాం. ఒక బాధాకరమైన, రక్తపాతంతో కూడిన విభజన తరువాత భారత దేశం స్వతంత్ర దేశంగా ఆవిర్భవించింది. స్వాతంత్ర్యం తరువాత అనేక స్వదేశీ సంస్థానాలు దేశంలో భాగమయ్యాయి. రాజ్యాంగం భారత దేశాన్ని రాష్ట్రాల యూనియన్ గా ప్రకటించింది. సమాఖ్య అనే పదాన్ని ఉపయోగించనప్పటికీ, భారత యూనియన్ సమాఖ్య సూత్రాలపై ఆధారపడి ఉంది.

ఇది మీకు ఆశ్చర్యంగా లేదా? మన రాజ్యాంగ నిర్మాతలకు సమాఖ్య వాదం గురించి తెలియదా? లేదా వారు దాని గురించి మాట్లాడకూడదనుకున్నారా?

పైన తెల్పిన సమాఖ్య వాద లక్షణాలు ఏడింటిని మళ్లీ చూద్దాం. ఈ లక్షణాలన్నీ భారత రాజ్యాంగంలోని నిబంధనలకు వర్తించబడడం మనం చూడవచ్చు. వాస్తవానికి రాజ్యాంగం రెండంచెల ప్రభుత్వ వ్యవస్థను అందించింది. భారత యూనియన్ కు ప్రాతినిధ్యం వహించే యూనియన్ ప్రభుత్వం లేదా మనం సాధారణంగా పిలిచే కేంద్ర ప్రభుత్వం మరియు రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు. తరువాత పంచాయితీలు, మున్సిపాలిటీలతో సమాఖ్య విధానంలోని మూడవ అంచె జోడించబడింది. మిగతా సమాఖ్యల లాగే ఈ విభిన్న అంచెలకు ప్రత్యేక పరిధి ఉంటుంది. రాజ్యాంగం కేంద్ర, రాష్ట్ర ప్రభుత్వాల మధ్య మూడు రకాల శాసన అధికారాలను స్పష్టంగా ఏర్పాటు చేసింది. అలా దీనిలో మూడు జాబితాలు ఉన్నాయి.

- **కేంద్ర జాబితాలో** జాతీయ ప్రాముఖ్యత ఉన్న దేశరక్షణ, విదేశీ వ్యవహారాలు, బ్యాంకింగ్, సమాచార వ్యవస్థ మరియు ద్రవ్యం వంటి అంశాలు ఉన్నాయి. దేశ వ్యాప్తంగా ఈ విషయాలపై మనకు ఒకే విధానం అవసరం కాబట్టి వీటిని ఇందులో చేర్చడం జరిగింది. కేంద్ర జాబితాలో పేర్కొన్న అంశాలకు సంబంధించి కేంద్ర ప్రభుత్వం మాత్రమే చట్టాలు చేయగలుగుతుంది.
- **రాష్ట్ర జాబితాలో** రాష్ట్ర, స్థానిక ప్రాముఖ్యత గల పోలీసు, వ్యాపారం, వాణిజ్యం, వ్యవసాయం మరియు నీటి పారుదల వంటి అంశాలు ఉన్నాయి. రాష్ట్ర జాబితాలో పేర్కొన్న అంశాలకు సంబంధించి రాష్ట్రప్రభుత్వాలు మాత్రమే చట్టాలు చేయగలుగుతాయి.
- **ఉమ్మడి జాబితాలో** కేంద్ర, రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు రెండింటికి ఉమ్మడి ఆసక్తి అంశాలైన విద్య, అడవులు, కార్మిక సంఘాలు, వివాహం, దత్తత మరియు వారసత్వంలు ఉన్నాయి.

ఈ జాబితాలో పేర్కొనబడిన అంశాలపై కేంద్ర, రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు రెండూ చట్టాలు చేయవచ్చు. ఈ చట్టాలు చేయడంలో వీటి మధ్య సంఘర్షణ తలెత్తితే, కేంద్ర ప్రభుత్వం చేసిన చట్టమే చెల్లుతుంది.

ఈ మూడు జాబితాల క్రిందకు రాని అంశాల సంగతేమిటి? లేదా రాజ్యాంగం ఏర్పడిన తరువాత వచ్చిన కంప్యూటర్ సాఫ్ట్‌వేర్ అంశం సంగతేమిటి? మన రాజ్యాంగం ప్రకారం ఈ 'అవశిష్ట' అంశాల పై శాసనాలు చేసే అధికారం కేంద్ర ప్రభుత్వానికి ఉంది.

పట్టి ఉంచే (హోల్డింగ్ టుగెదర్) విధానం ద్వారా ఏర్పడిన చాలా సమాఖ్యలు వాటిలోని విభాగాలకు సమాన అధికారాలను ఇవ్వవని మనం పైన పేర్కొన్నాము. అలాగే భారత యూనియన్ లోని అన్ని రాష్ట్రాలకు సమాన అధికారాలు లేవు. కొన్ని రాష్ట్రాలు ప్రత్యేక హోదాను అనుభవిస్తున్నాయి. అస్సాం, నాగాలాండ్, అరుణాచల్ ప్రదేశ్ మరియు మిజోరాం వంటి రాష్ట్రాలు వాటి ప్రత్యేక సామాజిక మరియు చారిత్రక పరిస్థితుల దృష్ట్యా భారత రాజ్యాంగం లోని కొన్ని నిబంధనల (ఆర్టికల్ 371) కింద ప్రత్యేక అధికారాలు కలిగి ఉన్నాయి. ఈ ప్రత్యేక అధికారాలు స్థానిక ప్రజలకు భూమిపై హక్కులు, సంస్కృతి పరిరక్షణ మరియు ప్రాధాన్యత గల ప్రభుత్వ సేవల ఉపాధికి సంబంధించినవి. ఆ రాష్ట్రాలలో శాశ్వత నివాసితులు కాని భారతీయులు ఇక్కడ భూమిగాని లేదా ఇల్లు గాని కొనలేరు. ఇలాంటి ప్రత్యేక నిబంధనలు భారతదేశంలో కొన్ని ఇతర రాష్ట్రాలలో కూడా ఉన్నాయి.

భారత యూనియన్ లోని కొన్ని ప్రాంతాలకు తక్కువ అధికారాలు ఉన్నాయి. ఇవి ప్రత్యేక రాష్ట్రాలుగా అవతరించలేనంత చిన్నవి. కానీ వాటిని ప్రస్తుతం ఉన్న రాష్ట్రాలలో విలీనం చేయలేము. ఇవి చండీగఢ్ లేదా లక్షదీవులు లేదా రాజధాని ఢిల్లీ లాంటివి. వీటిని కేంద్ర పాలిత ప్రాంతాలు అంటారు. ఈ భూభాగాలకు రాష్ట్రాలకు ఉండే అధికారాలు ఉండవు. ఈ ప్రాంతాల నిర్వహణలో కేంద్ర ప్రభుత్వానికి ప్రత్యేక అధికారాలు ఉన్నాయి.

కేంద్ర మరియు రాష్ట్ర ప్రభుత్వాల మధ్య ఈ అధికారాల విభజనే రాజ్యాంగ నిర్మాణానికి మూలం. ఈ అధికార విభజనలో మార్పులు చేయడం అంత సులభం కాదు. పార్లమెంట్ తనంత తానుగా దీనిని మార్చలేదు. దీనిలో ఏ మార్పు చేయాలన్నా ముందుగా పార్లమెంట్ లోని ఉభయ సభలు కనీసం మూడింట రెండు వంతుల మెజారిటీతో ఆమోదించాలి. తరువాత దీనిని మొత్తం రాష్ట్రాలలో కనీసం సగం రాష్ట్ర శాసన సభలు ఆమోదించాలి.

ఈ రాజ్యాంగ నిబంధనలు, విధానాల అమలును పర్యవేక్షించడంలో న్యాయవ్యవస్థ ప్రముఖ పాత్ర పోషిస్తుంది. అధికారాల విభజన పై ఏదైనా వివాదం తలెత్తితే హైకోర్టులు, సుప్రీంకోర్టు నిర్ణయం తీసుకుంటాయి. కేంద్ర మరియు రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలకు తమకు అప్పగించిన బాధ్యతలను నిర్వహించడానికి పన్నులు విధించడం ద్వారా వనరులు సేకరించే అధికారం ఉంది.

వ్యవసాయం, వాణిజ్యం రాష్ట్ర అంశాలైతే కేంద్ర మంత్రి వర్గంలో వ్యవసాయ, వాణిజ్య శాఖా మంత్రులు ఎందుకు ఉన్నారు?

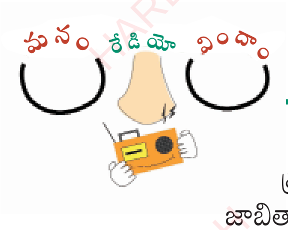

ఒక వారం పాటు ప్రతి రోజూ ఆల్ ఇండియా రేడియో ప్రసారం చేసే ఒక జాతీయ మరియు ఒక ప్రాంతీయ వార్తాంశాన్ని వినండి. ప్రభుత్వ విధానాలు లేదా నిర్ణయాలకు సంబంధించిన వార్తల జాబితాను ఈ క్రింది భాగాలుగా వర్గీకరించండి.

- కేంద్ర ప్రభుత్వానికి మాత్రమే సంబంధించిన వార్తలు.
- మీ రాష్ట్రం లేదా ఇతర రాష్ట్ర ప్రభుత్వానికి మాత్రమే సంబంధించిన వార్తాంశాలు.
- కేంద్ర, రాష్ట్ర ప్రభుత్వాల మధ్య సంబంధాలకు సంబంధించిన వార్తాంశాలు.

HAREESH

పునః పునః సమీక్షిద్దాం

- భారతదేశం అణుపరీక్షలు నిర్వహించిన పోఖ్రాన్ రాజస్థాన్ లో ఉంది. ఒక వేళ రాజస్థాన్ ప్రభుత్వం కేంద్ర ప్రభుత్వ అణు విధానాన్ని వ్యతిరేకించిందని అనుకుందాం. అప్పుడు అది భారత ప్రభుత్వాన్ని అణుపరీక్షలు నిర్వహించకుండా నిలువరించగలదా ?
- సిక్కిం ప్రభుత్వం కొత్త పాఠ్యపుస్తకాలను తమ పాఠశాలల్లో ప్రవేశ పెట్టాలని యోచిస్తోందనుకుందాం. అయితే కేంద్ర ప్రభుత్వానికి కొత్త పాఠ్య పుస్తకాల శైలి మరియు అందులోని విషయం నచ్చలేదు. అటువంటి సమయంలో ఈ పాఠ్య పుస్తకాలను ప్రవేశపెట్టే ముందు రాష్ట్ర ప్రభుత్వం కేంద్ర ప్రభుత్వ అనుమతి తీసుకోవలసిన అవసరం ఉందా?
- నక్సలైట్ల సమస్యపై రాష్ట్ర పోలీసులు స్పందించే విషయంలో ఆంధ్రప్రదేశ్, ఛత్తీస్ గడ్ మరియు ఒరిస్సా రాష్ట్ర ముఖ్యమంత్రుల విధానాలు భిన్నంగా ఉన్నాయని అనుకుందాం. ఈ విషయంలో భారత ప్రధానమంత్రి జోక్యం చేసుకొని, ముఖ్యమంత్రులందరూ పాటించాల్సిందేనని ఒక ఉత్తర్వును జారీ చేయగలరా?

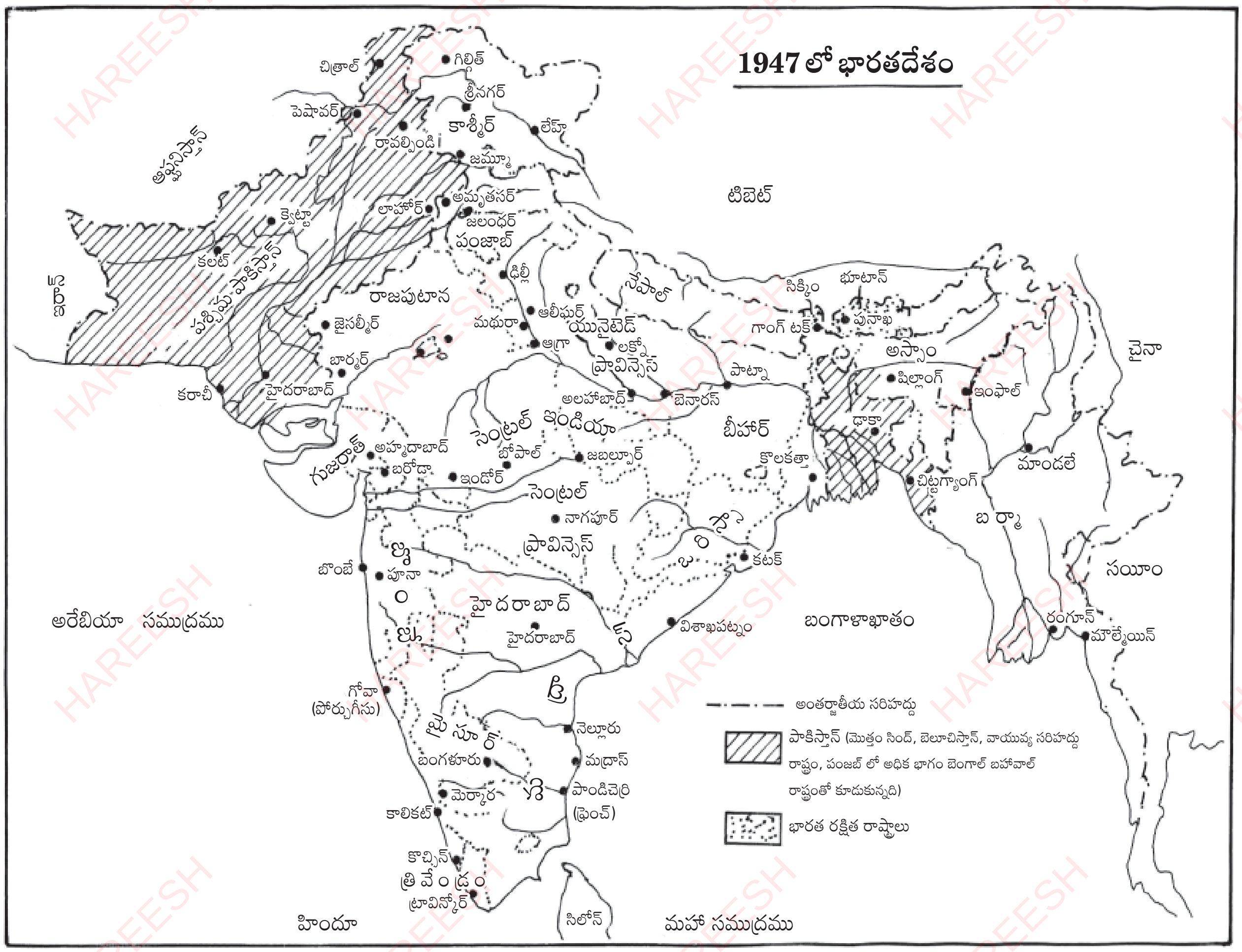

1947 లో భారతదేశం

సమాఖ్యవాదం ఆచరణలో ఎలా ఉంది ?

సమాఖ్యవాదం విజయవంతం కావడానికి రాజ్యాంగ పరమైన నిబంధనలు అవసరం. అయితే, ఇవి మాత్రమే సరిపోవు. ఒకవేళ సమాఖ్య విధానం భారత దేశంలో విజయవంతమైతే అది కేవలం రాజ్యాంగ నిబంధనల వల్ల మాత్రమే కాదు. భారతదేశంలో సమాఖ్య వాదం యొక్క నిజమైన విజయానికి మన దేశంలోని ప్రజాస్వామ్య రాజకీయాల స్వభావమే కారణమని చెప్పవచ్చు. సమాఖ్య స్ఫూర్తి, వైవిధ్యం ఎడల గౌరవం, కలిసి జీవించాలనే కోరిక మన దేశ ఆదర్శాలుగా ఉండటం వలన ఇది సాధ్యమైంది. ఇది ప్రధానంగా ఎన్ని విధాలుగా జరిగిందో పరిశీలిద్దాం.

భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రాలు

మన దేశంలో భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రాల ఏర్పాటు ప్రజాస్వామ్య రాజకీయాలకు మొదటి ప్రధాన పరీక్ష. మీరు భారత రాజకీయ పటాన్ని పరిశీలిస్తే 1947లో భారతదేశం తన ప్రజాస్వామ్య ప్రయాణాన్ని ప్రారంభించిన నాటికీ, ఈ నాటికీ (2019) మధ్య జరిగిన మార్పులు మీకు ఆశ్చర్యాన్ని కలిగిస్తాయి. చాలా పాత రాష్ట్రాలు కనుమరుగై చాలా కొత్త రాష్ట్రాలు ఏర్పడ్డాయి. రాష్ట్రాల విస్తీర్ణాలు, సరిహద్దులు మరియు పేర్లు మార్చబడ్డాయి.

కొత్త రాష్ట్రాలను ఏర్పరచడానికి 1947లో అనేక పాత రాష్ట్రాల సరిహద్దులు మార్చబడ్డాయి. ఒకే భాష మాట్లాడే ప్రజలు ఒకే రాష్ట్రంలో ఉండేలా చూసేందుకు ఇది జరిగింది. కొన్ని రాష్ట్రాలు భాష ఆధారంగా కాకుండా సంస్కృతి, జాతి లేదా భౌగోళిక భేదాల గుర్తింపు ఆధారంగా ఏర్పాటుచేయబడ్డాయి. వీటిలో నాగాలాండ్, ఉత్తరాఖండ్ మరియు ఝార్కండ్ వంటి రాష్ట్రాలు ఉన్నాయి.

- *స్వతంత్ర్యం వచ్చిన నాటి నుండి మీ గ్రామం / పట్టణం / నగరం అదే రాష్ట్రం క్రిందనే ఉందా? లేకపోతే, ఇంతకు ముందు ఉన్న రాష్ట్రం పేరేమిటి?*
- *1947లో రాష్ట్రాలుగా ఉండి ఆ తరువాత మార్పుకు గురియైన మూడు రాష్ట్రాలను గుర్తించగలరా?*
- *పెద్ద రాష్ట్రాలలో ఉండి తరువాత వేరు చేయబడిన ఏవైనా మూడు రాష్ట్రాలను గుర్తించండి.*

HAREESH

భాషా ప్రాతిపదికన రాష్ట్రాలు ఏర్పాటు చేయాలనే డిమాండ్ వచ్చినప్పుడు అది దేశ విచ్ఛిన్నానికి దారితీస్తుందని కొందరు జాతీయ నాయకులు భయపడ్డారు. భాషా ప్రయుక్త రాష్ట్రాల ఏర్పాటును కేంద్ర ప్రభుత్వం కొంతకాలం ప్రతిఘటించింది. కానీ భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రాల ఏర్పాటు వాస్తవానికి దేశాన్ని మరింత ఐక్యం చేసిందని అనుభవం చెపుతోంది. ఇది పరిపాలనను కూడా సులభతరం చేసింది.

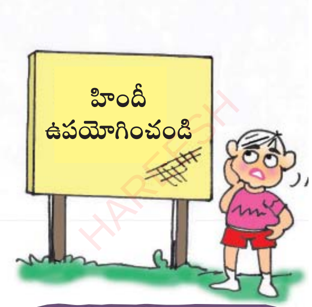

హిందీ ఎందుకు?
బంగ్లా లేదా తెలుగు ఎందుకు కాదు?

భాషా విధానం

భారతీయ సమాఖ్య కు రెండవ పరీక్ష భాషా విధానం. మన రాజ్యాంగం ఏ ఒక్క భాషకు జాతీయ భాషా హోదా ఇవ్వలేదు. హిందీని అధికార భాష గా గుర్తించారు. కాని హిందీ 40 శాతం మంది భారతీయులకు మాత్రమే మాతృభాష. అందువల్ల ఇతర భాషలను కాపాడడానికి అనేక రక్షణలు కల్పించబడ్డాయి. హిందీతో పాటు 21 ఇతర భాషలను షెడ్యూల్డ్ భాషలుగా రాజ్యాంగం గుర్తించింది. కేంద్ర ప్రభుత్వ ఉద్యోగాల కోసం నిర్వహించే పరీక్షలను రాయడానికి ఒక అభ్యర్థి ఇందులో ఏ భాషనైనా ఎంచుకోవచ్చు. రాష్ట్రాలకు కూడా వాటి స్వంత అధికార భాషలు ఉన్నాయి. ప్రభుత్వ పాలన అంతా సంబంధిత రాష్ట్ర అధికార భాషలోనే జరుగుతుంది.

శ్రీలంకలా కాకుండా మనదేశ నాయకులు హిందీ భాషను వ్యాప్తి చేయడంలో చాలా జాగ్రత్తలు పాటించారు. రాజ్యాంగం ప్రకారం 1965 లో అధికారిక అవసరాల కోసం ఇంగ్లీషు వాడకం ఆపివేయాలి. అయినప్పటికీ హిందీ భాషేతర రాష్ట్రాలు ఇంగ్లీషు వాడకాన్ని కొనసాగించాలని డిమాండ్ చేసాయి. తమిళనాడులో ఈ ఉద్యమం హింసాత్మకంగా మారింది. దీనికి స్పందించిన కేంద్ర ప్రభుత్వం అధికారిక అవసరాల కోసం హిందీతో పాటు ఇంగ్లీషు వాడకాన్ని ఆమోదించింది. ఇది ఇంగ్లీషు మాట్లాడే ఉన్నత వర్గాలకు అనుకూలంగా ఉందని విమర్శకులు భావించారు. హిందీని ప్రోత్సహించడం భారత ప్రభుత్వం యొక్క ఒక అధికారిక విధానంగా కొనసాగుతున్నది. ప్రోత్సహించడం అంటే కేంద్ర ప్రభుత్వం ఇతర భాష మాట్లాడే రాష్ట్రాలపై హిందీని రుద్దడం కాదు. భారత రాజకీయ నాయకులు చూపిన ఈ చొరవ, శ్రీలంక ఎదుర్కొన్న పరిస్థితులు మన దేశంలో రాకుండా నివారించగల్గింది.

కేంద్ర – రాష్ట్ర సంబంధాలు

కేంద్ర - రాష్ట్ర సంబంధాల పునర్నిర్మాణం మరొక మార్గం. సమాఖ్య వాదాన్ని ఆచరణలో బలోపేతం చేయడానికి వాస్తవంగా ఉపకరించే "అధికార విభజనకు సంబంధించిన రాజ్యాంగ పరమయిన ఏర్పాట్లు" ఎలా పనిచేస్తాయి అనేది అధికార పార్టీలు మరియు నాయకులు వీటిని ఎలా అనుసరిస్తారు అనే దానిపై ఆధారపడి ఉంటుంది. చాలా కాలం పాటు కేంద్రంలోను, అనేక రాష్ట్రాలలోను ఒకే పార్టీ అధికారంలో ఉండేది. దీని అర్థం రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు స్వయం ప్రతిపత్తి కల్గిన సమాఖ్య యూనిట్లుగా తమ హక్కులను వినియోగించుకోలేదని కాదు. కేంద్ర, రాష్ట్రాలలో భిన్న పార్టీలకు చెందిన ప్రభుత్వాలు ఉన్నప్పుడు, కేంద్రంలో అధికారంలో ఉన్న పార్టీ రాష్ట్రాల అధికారాలను తగ్గించేందుకు ప్రయత్నించింది. ఆ రోజులలో ప్రతిపక్ష పార్టీలు అధికారంలో ఉన్న రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలను రద్దు చేయడానికి కేంద్ర ప్రభుత్వం చాలాసార్లు రాజ్యాంగాన్ని దుర్వినియోగం చేసింది. ఇది సమాఖ్య స్ఫూర్తిని దెబ్బతీసింది.

1990 తరువాత ఈ పరిస్థితులు గణనీయంగా మారాయి. ఈ కాలంలో దేశంలోని అనేక రాష్ట్రాలలో ప్రాంతీయ రాజకీయ పార్టీల ప్రాబల్యం పెరిగింది. ఇది కేంద్రంలో **సంకీర్ణ ప్రభుత్వాల** ప్రారంభానికి నాంది పలికింది. లోక్ సభలో ఏ ఒక్క పార్టీకి స్పష్టమయిన మెజారిటీ రాకపోవడంతో కేంద్రంలో ప్రభుత్వాన్ని ఏర్పాటు చేసేందుకు ప్రధాన జాతీయ పార్టీలు ఇతర పార్టీలతో మరియు అనేక ప్రాంతీయ పార్టీలతో పొత్తు పెట్టుకోవలసి వచ్చింది.

పద కోశం

సంకీర్ణ ప్రభుత్వం: కనీసం రెండు రాజకీయ పార్టీల కలయికతో ఏర్పడిన ప్రభుత్వం. సాధారణం గా సంకీర్ణంలోని భాగస్వామ్య పార్టీలు రాజకీయ కూటమిని ఏర్పరచుకొని ఉమ్మడి కార్యక్రమాన్ని అవలంబిస్తాయి.

HAREESH

రాష్ట్రాలు మరిన్ని అధికారాల కోసం అర్థించడం.

© Kutty - *Laughing with Kutty*

సంకీర్ణ ప్రభుత్వం నడపడంలో ప్రమాదాలు

© Ajith Ninan - *India Today Book of Cartoons*

కేంద్ర, రాష్ట్రాల మధ్య సంబంధాన్ని తెలిపే రెండు వ్యంగ్య చిత్రాలు ఇక్కడ ఉన్నాయి. రాష్ట్రం, కేంద్రం వద్దకు భిక్షా పాత్రతో వెళ్ళాలా? సంకీర్ణ ప్రభుత్వ నాయకుడు ప్రభుత్వంలో భాగస్వాములను ఎలా సంతృప్తి పరచగలడు?

ఇది రాష్ట్ర ప్రభుత్వాల స్వయం ప్రతిపత్తి పట్ల గౌరవం కలిగి ఉండడం, అధికారాన్ని పంచుకోవడం అనే కొత్త సంస్కృతికి దారితీసింది. కేంద్ర ప్రభుత్వం ఏక పక్ష ధోరణితో రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలను తొలగించడాన్ని కష్టతరం చేస్తూ సుప్రీంకోర్టు ఇచ్చిన తీర్పు ద్వారా ఈ ధోరణికి మద్దతు లభించింది. కాబట్టి రాజ్యాంగం అమలులోకి వచ్చిన తొలినాళ్లలో కంటే సమాఖ్య అధికారాల విభజన ఈ రోజు మరింత ప్రభావవంతంగా ఉంది.

మన ప్రజాస్వామ్యానికి ప్రాంతీయ వాదం మంచిదని మీరు భావిస్తున్నారా? నిజంగానా?

భారతదేశంలో భాషా వైవిధ్యం

భారత దేశంలో మనకు ఎన్ని భాషలు ఉన్నాయి? దీనికి సమాధానం మనం వాటిని ఎలా లెక్కిస్తాం అనే దానిపై ఆధారపడి ఉంటుంది. 2011 భారత జనాభా లెక్కల వివరాలే మనకున్న తాజా సమాచారం. 1300 కంటే ఎక్కువ భాషలను ప్రజలు తమ మాతృభాషలుగా పేర్కొన్నారని ఈ జనాభా లెక్కలు నమోదుచేసాయి. ఈ భాషలు కొన్ని ప్రధాన సమూహాలుగా చేయబడ్డాయి. ఉదాహరణకు భోజ్ పూరి, మాగధి, బుందేల్ ఖండి, ఛత్తీస్ గఢి, రాజస్థాని మరియు అనేక ఇతర భాషలను హిందీ సమూహం క్రింద చేర్చారు. వీటిని భాషా సమూహాలుగా విభజించిన తరువాత కూడా జన గణన 121 ప్రధాన భాషలను గుర్తించింది. ఇందులో 22 ప్రధాన భాషలను భారత రాజ్యాంగంలోని ఎనిమిదవ షెడ్యూల్లో చేర్చారు. అందువల్ల వీటిని షెడ్యూల్డ్ భాషలు అంటారు. మిగిలిన వాటిని 'నాన్ షెడ్యూల్డ్ భాషలు' అంటారు. భాషల పరంగా భారతదేశం ప్రపంచంలోనే అత్యంత వైవిధ్యమైన దేశం అని చెప్పవచ్చు.

పట్టికను పరిశీలిస్తే మన జనాభాలో ఏ ఒక్క భాష కూడా అధిక సంఖ్యాకుల మాతృభాష కాదు. అతి పెద్ద భాష అయిన హిందీ కేవలం 44 శాతం భారతీయులకు మాత్రమే మాతృ భాష. దీనికి తోడు హిందీ ద్వితీయ లేదా తృతీయ భాషగా తెలిసిన వారందరినీ కలిపినా 2011 లో వారి సంఖ్య 50శాతం కంటే తక్కువగానే ఉంది. ఆంగ్లం విషయానికొస్తే కేవలం 0.02 శాతం భారతీయులు మాత్రమే తమ మాతృభాషగా నమోదు చేసుకొన్నారు. మరో 11 శాతం మందికి ఇది రెండవ లేదా మూడవ భాషగా తెలుసు.

ఈ పట్టికను జాగ్రత్తగా చదవండి. మీరు దీన్ని బట్టీ పట్టవలసిన అవసరం లేదు. దీనితో క్రింది విధంగా చేయండి.

- ఈ సమాచారం ఆధారంగా బార్ లేదా పై చార్ట్ ను రూపొందించండి.
- భారతదేశ పటంలో ఈ భాషలు మాట్లాడే ప్రాంతాల్ని షేడింగ్ చేయడం ద్వారా భారత దేశ భాషా వైవిధ్య పటమును సిద్ధం చేయండి.
- ఈ పట్టికలో చేర్చబడని భారతదేశంలో మాట్లాడే ఏవైనా మూడు భాషలను గురించి కనుగొనండి.

భారతదేశ షెడ్యూల్డ్ భాషలు

భాష	మాట్లాడే వారి నిష్పత్తి (%)
అస్సామీ	1.26
బెంగాలీ	8.03
బోడో	0.12
డోగ్రి	0.21
గుజరాతీ	4.58
హిందీ	43.63
కన్నడ	3.61
కాశ్మీరీ	0.56
కొంకణి	0.19
మైథిలి	1.12
మలయాళం	2.88
మణిపురి	0.15
మరాఠీ	6.86
నేపాలీ	0.24
ఒడియా	3.10
పంజాబీ	2.74
సంస్కృతం	N
సంతాలీ	0.61
సింధీ	0.23
తమిళం	5.70
తెలుగు	6.70
ఉర్దూ	4.19

N — అతి తక్కువ

Source: http://www.censusindia.gov.in

నవంబర్ 1, 2006 న టైమ్స్ అఫ్ ఇండియాలో ప్రముఖ చరిత్ర కారుడు రామచంద్ర గుహ ప్రచురించిన వ్యాసం నుండి క్రింది సారాంశాలను తీసుకోవడం జరిగింది. వీటిని చదవండి.

"రాష్ట్రాల పునర్ వ్యవస్థీకరణ కమీషన్ (ఎస్ ఆర్ సి) నివేదిక సరిగ్గా 50 సంవత్సరాల క్రితం నవంబర్1, 1956 న అమలు చేయబడింది. ఇది తనదైన సమయంలో, తనదైన మార్గంలో దేశం యొక్క రాజకీయ, సంస్థాగత జీవితాన్ని మార్చింది.... స్వాతంత్రం వచ్చిన తరువాత భాషా సూత్రం ఆధారంగా నూతన దేశంలో నూతన రాష్ట్రాలను ఏర్పాటు చేస్తామని గాంధీ మరియు ఇతర నాయకులు తమ అనుచరులకు వాగ్దానం చేసారు. అయితే 1947లో భారతదేశానికి స్వాతంత్ర్యం వచ్చినపుడు అది కూడా విభజించబడింది.

మతతత్వ ధోరణి విభజనకు దారి తీసింది. అయితే భాషాభిమానం ఇంకెన్ని విభజనలకు దారితీస్తుందో? అనే రీతిలో నెహ్రూ, పటేల్, రాజాజీల ఆలోచన సాగింది.

భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రాలు భారత సమైక్యతను బలహీనపరచడానికి బదులుగా బలోపేతం చేయడానికి సహాయపడ్డాయి. దేశంలో కన్నడిగులు, బెంగాలీలు, తమిళులు, గుజరాతీలు వీరంతా తమను భారతీయులుగానే భావించడం ద్వారా ఇది నిరూపించబడింది. వాస్తవానికి ఈ భాష ఆధారంగాఏర్పడిన రాష్ట్రాలు కొన్నిసార్లు ఒకదానితో ఒకటి పోట్లాడుకున్నాయి.

ఈ వివాదాలు సరైన కారణాలపై కాకుంటే తీవ్ర రూపాన్ని కూడా దాలుస్తాయి.

భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రాల ఏర్పాటు వలన భారత దేశం ఒక పెను ప్రమాదం నుండి తప్పించుకొంది. తెలుగు, మరాఠీ భాషీయుల భావోద్వేగాలను పరిగణనలోకి తీసుకోనట్లయితే ఇక్కడ 'ఒక భాష -14 లేదా 15 దేశాలు ఉండేవి'."

మీ స్వంత రాష్ట్రాన్ని లేదా భాషా పునర్ వ్యవస్థీకరణ ద్వారా ప్రభావితమైన ఏదైనా ఇతర రాష్ట్రాన్ని ఉదాహరణగా తీసుకోండి. ఆ ఉదాహరణ ఆధారంగా ఇక్కడ రచయిత ఇచ్చిన వాదనకు అనుకూలంగా లేదా వ్యతిరేకంగా రాయండి.

భారతదేశంలో వికేంద్రీకరణ

మనం రైలులో త్రీ టైర్ కోచ్ వలె ఉన్నాం ! నేనెప్పుడూ లోయర్ బెర్త్ నే ఇష్ట పడతాను!

సమాఖ్య ప్రభుత్వాలలో రెండు లేదా అంతకంటె ఎక్కువ అంచెల ప్రభుత్వాలుంటాయని పైన పేర్కొన్నాం. మన దేశంలోని రెండంచెల ప్రభుత్వాల గురించి మనం ఇప్పటి వరకు చర్చించాం. కాని భారతదేశం వంటి విశాల దేశాన్ని ఈ రెండంచెల ద్వారా మాత్రమే నడపలేము. భారతదేశంలోని రాష్ట్రాలు ఐరోపాలోని స్వంతత్ర దేశాలంత పెద్దవి. జనాభా పరంగా ఉత్తరప్రదేశ్ రష్యా కంటే పెద్దది. మహారాష్ట్ర సుమారుగా జర్మనీ అంత పెద్దది. చాలా రాష్ట్రాలలో అంతర్గత వైవిధ్యం ఉంది. అందువల్ల ఈ రాష్ట్రాల లోపల కూడా అధికార విభజన అవసరం ఉంది. భారత సమాఖ్యలో అధికారాల విభజన కోసం రాష్ట్ర ప్రభుత్వాల దిగువన మరొక అంచె ప్రభుత్వం అవసరం ఉంది. అధికార వికేంద్రీకరణకు ఇది హేతువు. ఈ విధంగా మూడవ అంచెగా స్థానిక ప్రభుత్వాలు ఏర్పడ్డాయి.

కేంద్ర, రాష్ట్ర ప్రభుత్వాల నుండి అధికారాలను స్థానిక ప్రభుత్వాలకు బదిలీచేయడాన్ని వికేంద్రీకరణ అంటారు. చాలా సమస్యలను, అంశాలను స్థానిక స్థాయిలోనే పరిష్కరించుకోవడం ఈ వికేంద్రీకరణ వెనుక ఉన్న ప్రధాన ఉద్దేశం. స్థానిక ప్రజలకు తమ సమస్యల గురించిన మెరుగైన అవగాహన ఉంటుంది. విషయాలను ఎలా నిర్వహించాలి, డబ్బును ఎలా ఖర్చు చేయాలి అనే విషయాలపై వారికి మెరుగైన ఆలోచనలు ఉంటాయి. దీనితో పాటు నిర్ణయాకరణలో స్థానిక ప్రజలు ప్రత్యక్షంగా పాల్గొనగలుగుతారు. ఇది ప్రజాస్వామ్యంలో ప్రజల భాగస్వామ్య అలవాటును పెంపొందించడానికి దోహదపడుతుంది. ప్రజాస్వామ్య సూత్రాలలో ముఖ్యమైన స్థానిక స్వపరిపాలనను సాధించడానికి స్థానిక ప్రభుత్వ ఏర్పాటు ఉత్తమ మార్గం.

వికేంద్రీకరణ ఆవశ్యకతను మన రాజ్యాంగం గుర్తించింది. అప్పటి నుండి గ్రామాలు, పట్టణాల స్థాయికి అధికారాన్ని వికేంద్రీకరించడానికి అనేక ప్రయత్నాలు జరిగాయి. అన్ని రాష్ట్రాలలోని గ్రామాల్లో పంచాయతీలను, పట్టణాల్లో మున్సిపాలిటిలను ఏర్పాటు చేశారు. అయితే ఇవి నేరుగా రాష్ట్ర ప్రభుత్వాల అధీనంలో ఉంటాయి. ఈ స్థానిక ప్రభుత్వాలకు నియమిత కాలంలో ఎన్నికలు జరపడం లేదు. స్థానిక ప్రభుత్వాలకు స్వంత అధికారాలు కాని లేదా వనరులు కాని లేవు. అందువలన వాస్తవానికి వికేంద్రీకరణ చాలా తక్కువ స్థాయిలో జరిగిందని చెప్పవచ్చు.

అధికార వికేంద్రీకరణ దిశగా 1992 లో ఒక పెద్ద అడుగు పడింది. ప్రజాస్వామ్యం యొక్క మూడవ అంచెని మరింత శక్తి వంతంగా, ప్రభావవంతంగా చేయడానికి రాజ్యాంగాన్ని సవరించారు.

- ఇప్పుడు స్థానిక సంస్థలకు నియమిత కాలంలో ఎన్నికలు నిర్వహించడం రాజ్యాంగ బద్ధంగా తప్పనిసరి.
- ఈ ఎన్నికైన సంస్థలలోను, కార్యనిర్వాహక పదవులలోను షెడ్యూల్డ్ కులాలు, షెడ్యూల్డ్ తెగలు మరియు ఇతర వెనుకబడిన తరగతుల వారికి కొన్ని సీట్లు కేటాయించబడ్డాయి.
- కనీసం మూడింట ఒక వంతు స్థానాలు మహిళలకు రిజర్వు చేయబడ్డాయి.
- ప్రతి రాష్ట్రంలోను పంచాయతీ మరియు పురపాలక ఎన్నికలను నిర్వహించడానికి రాష్ట్ర ఎన్నికల సంఘం అనే స్వతంత్ర సంస్థను ఏర్పాటు చేశారు.
- రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు కొన్ని అధికారాలనీ, కొంత ఆదాయాన్నీ స్థానిక సంస్థలతో పంచుకోవాలి. ఈ పంచుకొనే విధానం రాష్ట్రాల మధ్య మారుతూ ఉంటుంది

గ్రామీణ స్థానిక ప్రభుత్వం పంచాయతీరాజ్ పేరుతో పిలువబడుతుంది. సాధారణంగా ప్రతి గ్రామానికి లేదా కొన్ని రాష్ట్రాలలో అయితే కొన్ని గ్రామాలకు కలిపి ఒక గ్రామ పంచాయతీ ఉంటుంది. ఇది చాలా మంది వార్డు సభ్యులతో కూడిన కౌన్సిల్. ఈ వార్డు సభ్యుడిని పంచ్ అని, వారి అధ్యక్షుడిని సర్పంచ్ అని పిలుస్తారు. వారిని ఆ వార్డు లేదా గ్రామంలోని వయోజనులు ప్రత్యక్షంగా

ఎన్నుకుంటారు. ఇది గ్రామానికి సంబంధించిన విధాన నిర్ణయాలు తీసుకొనే సంస్థ. పంచాయతీ గ్రామ సభ పర్యవేక్షణలో పనిచేస్తుంది. గ్రామంలోని ఓటర్లంతా ఇందులో సభ్యులు. గ్రామ పంచాయతీ వార్షిక బడ్జెట్ ను ఆమోదించడానికి, గ్రామపంచాయతీ పని తీరును సమీక్షించడానికి ఇది సంవత్సరానికి కనీసం రెండు లేదా మూడు సార్లు సమావేశం కావాలి.

స్థానిక ప్రభుత్వ నిర్మాణం జిల్లాస్థాయి వరకు వెళ్తుంది. కొన్ని గ్రామ పంచాయతీలను కలిపి సాధారణంగా పంచాయతీ సమితి లేదా బ్లాక్ లేదా మండలం అని పిలుస్తారు. ఈ ప్రాతినిధ్య సమూహంలోని సభ్యులను ఆ ప్రాంతంలోని పంచాయతీ సభ్యులందరూ ఎన్నుకొంటారు. ఒక జిల్లాలోని అన్ని పంచాయతీ సమితులు లేదా మండలాలు కలిసి జిల్లా పరిషత్ గా ఏర్పడతాయి. జిల్లా పరిషత్ సభ్యులలో ఎక్కువ మంది ఎన్నికైన వారే. జిల్లాలోని లోక్ సభ సభ్యులు, ఆ జిల్లా శాసన సభ సభ్యులు మరియు ఇతర జిల్లా స్థాయి సంస్థల్లోని మరికొందరు అధికారులు కూడా జిల్లా పరిషత్ లో సభ్యులుగా ఉంటారు. జిల్లా పరిషత్ చైర్మన్ జిల్లా పరిషత్ కు రాజకీయ అధినేత.

అదే విధంగా పట్టణ ప్రాంతాలకు కూడా స్థానిక సంస్థలు ఉంటాయి. పట్టణాలలో మున్సిపాలిటీలు ఉంటాయి. పెద్ద నగరాల్లో మున్సిపల్ కార్పొరేషన్లు ఉంటాయి. మున్సిపాలిటీలు, మున్సిపల్ కార్పొరేషన్లు రెండూ ప్రజలచే ఎన్నుకోబడిన ప్రజాప్రతినిధులతో కూడిన ఎన్నికైన సంస్థలచే నియంత్రించబడతాయి. మున్సిపల్ చైర్ పర్సన్ మున్సిపాలిటీకి రాజకీయ అధిపతి. మున్సిపల్ కార్పొరేషన్ లో ఇలాంటి అధిపతిని మేయర్ అని పిలుస్తారు.

ప్రధాని దేశాన్ని నడుపుతారు. ముఖ్యమంత్రి రాష్ట్రాన్ని నడుపుతారు. ఇలానే ఆలోచిస్తే జిల్లా పరిషత్ ను జిల్లా చైర్ పర్సన్ నడపాలి. మరి ఎందుకు డి.ఎమ్. లేదా కలెక్టర్ జిల్లాను పరిపాలిస్తున్నారు?

భారత దేశంలో వికేంద్రీకరణ ప్రయత్నాల గురించి ఈ వార్తా పత్రికల క్లిప్పింగ్ లు ఏమి చెబుతున్నాయి?

బ్రెజిల్ లో ఒక ప్రయోగం

బ్రెజిల్ లోని పోర్టో అలెగ్రె అనే నగరం వికేంద్రీకరణను ప్రజా భాగస్వామ్యంతో మిళితం చేసి అసాధారణ ప్రయోగాన్ని నిర్వహించింది. నగరంలో మునిసిపల్ కౌన్సిల్ తో పాటు పనిచేసే ఒక సమాంతర సంస్థను ఏర్పాటు చేసి అందులో స్థానిక నివాసితులు తమ నగరం కోసం నిర్ణయాలు తీసుకొనేందుకు వీలుకల్పించింది. ఈ నగరంలో దాదాపు 13 లక్షల మంది ప్రజలు తమ సొంత నగరానికి బడ్జెట్ ను రూపొందించడంలో పాలు పంచుకొంటారు. నగరం మనం వార్డులుగా పిలిచే అనేక ప్రాంతాలుగా విభజించబడింది. ప్రతి విభాగంలో గ్రామ సభ మాదిరి ఒక సమావేశం ఏర్పాటు చేస్తారు. అందులో ఆ ప్రాంతంలో నివసించే ఎవరైనా పాల్గొనవచ్చు. మొత్తం నగరాన్ని ప్రభావితం చేసే సమస్యలను చర్చించడానికి కొన్ని సమావేశాలు ఏర్పాటుచేస్తారు. నగరంలోని ఏ పౌరుడైనా ఆ సమావేశాల్లో పాల్గొనవచ్చు. ఈ సమావేశాల్లో నగర బడ్జెట్ పై చర్చిస్తారు. తుది నిర్ణయాన్ని తీసుకోవడానికి ఈ ప్రతిపాదనలు మున్సిపాలిటీకి పంపిస్తారు.

ప్రతి సంవత్సరం సుమారు 20,000 మంది వ్యక్తులు ఈ నిర్ణయాలు తీసుకోవడంలో పాల్గొంటారు. ధనవంతులు నివసించే కాలనీల ప్రయోజనాల కోసం మాత్రమే డబ్బు ఖర్చు చేయడం జరగదని ఈ పద్ధతి నిర్ధారిస్తుంది. ఇప్పుడు పేద కాలనీలకు బస్సులు నడుపుతున్నారు. పునరావాసం కల్పించకుండా బిల్డర్లు మురికివాడలలో నివాసితులను ఖాళీ చేయించలేరు.

మన దేశంలో కేరళలోని కొన్ని ప్రాంతాల్లో ఇలాంటి ప్రయోగం జరిగింది. తమ ప్రాంత అభివృద్ధికి ప్రణాళిక రూపొందించడంలో సాధారణ ప్రజలు పాల్గొన్నారు.

ప్రపంచంలో ఏ ప్రజాస్వామ్య దేశంలోనైనా ఈ నూతన విధాన స్థానిక స్వపరిపాలన అతి పెద్ద ప్రయోగం. ప్రస్తుతం దేశ వ్యాప్తంగా పంచాయితీలు, మున్సిపాలిటీలు మొదలైన వాటికి ఎన్నికైన ప్రజా ప్రతినిధులు దాదాపు 36 లక్షల మంది ఉన్నారు. ఈ సంఖ్య ప్రపంచంలోని అనేక దేశాల జనాభా కంటే ఎక్కువ. స్థానిక ప్రభుత్వాలకు రాజ్యాంగ హోదా కల్పించడం మనదేశంలో ప్రజాస్వామ్యాన్ని మరింత బలోపేతం చేయడానికి దోహదపడింది. ఇది మన ప్రజాస్వామ్యంలో మహిళా ప్రాతినిధ్యాన్నీ, వారి గళం వినిపించే అవకాశాన్నీ కల్పించింది. అదే సమయంలో అనేక ఇబ్బందులు కూడా ఉన్నాయి. ఎన్నికలు క్రమం తప్పకుండా సకాలంలో, ఉత్సాహవంతంగా జరుగుతున్నప్పటికీ గ్రామ సభలు నియమిత కాలంలో జరగడం లేదు. చాలా రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు స్థానిక ప్రభుత్వాలకు ముఖ్యమైన అధికారాలను బదిలీ చేయలేదు, సరిపడినన్ని వనరులు కూడా ఇవ్వలేదు. స్వపరిపాలనా ఆదర్శాన్ని సాధించడంలో ఇంకా మనం చాలా దూరంలో ఉన్నాం.

తెలుసుకుందాం

మీరు నివసిస్తున్న గ్రామం లేదా పట్టణంలోని స్థానిక ప్రభుత్వం గురించి తెలుసుకోండి.

మీరు గ్రామంలో నివసిస్తుంటే ఈ క్రింది వారి పేర్లను తెలుసుకోండి. మీ పాంచ్ లేదా వార్డు మెంబర్, మీ సర్పంచ్, మీ పంచాయితి సమితి, మీ జిల్లా పరిషత్ చెయిర్ పర్సన్. అలాగే గ్రామ సభ చివరి సమావేశం ఎప్పుడు జరిగింది, అందులో ఎంత మంది ప్రజలు పాల్గొన్నారో కూడా తెలుసుకోండి.

మీరు పట్టణ ప్రాంతంల్లో నివసిస్తుంటే మీ మునిసిపల్ కౌన్సిలర్, మున్సిపల్ చెయిర్ పర్సన్ లేదా మేయర్ పేరును తెలుసుకోండి. మీ మునిసిపల్ కార్పొరేషన్, మునిసిపాలిటి బడ్జెట్ ఎంత, దానిని ఏ ప్రధాన అంశాల పై ఖర్చు చేశారో తెలుసుకోండి.

అభ్యాసం

1. భారతదేశ అవుట్ లైన్ రాజకీయ పటములో ఈ క్రింది రాష్ట్రాలను గుర్తించండి.
   మణిపూర్, సిక్కిం, ఛత్తీస్ గడ్ మరియు గోవా.
2. ప్రపంచ అవుట్ లైన్ రాజకీయ పటంలో మూడు సమాఖ్య దేశాలను (భారత దేశం కాకుండా) గుర్తించి వాటిని షేడ్ చేయండి.
3. బెల్జియంతో పోల్చినపుడు మన భారత సమాఖ్య అమలుకు సంబంధించి ఒక పోలికను, ఒక తేడాను రాయండి.
4. సమాఖ్య ప్రభుత్వ రూపానికి మరియు ఏక కేంద్ర ప్రభుత్వానికి మధ్య ప్రధాన తేడా ఏమిటి? ఒక ఉదాహరణతో వివరించండి.
5. 1992లో జరిగిన రాజ్యాంగ సవరణ చట్టానికి ముందు, తరువాత స్థానిక ప్రభుత్వాల మధ్య వాటి అధికారాల్లో వచ్చిన ఏవైనా రెండు తేడాలను పేర్కొనండి.
6. ఖాళీలను పూరించండి :

   అమెరికా ------------రకపు సమాఖ్య అయినందున అందులో భాగమైన రాష్ట్రాలకు సమాన అధికారాలు ఉన్నాయి. సమాఖ్య ప్రభుత్వాలతో పోలిస్తే రాష్ట్రాలు -------- గా ఉంటాయి. కాని భారతదేశం ---------- రకం సమాఖ్య మరియు కొన్ని రాష్ట్రాలకు మిగిలిన రాష్ట్రాలకంటే ఎక్కువ అధికారాలు ఉంటాయి. భారతదేశంలో------ ప్రభుత్వానికి ఎక్కువ అధికారాలు ఉన్నాయి.
7. భారతదేశంలో అనుసరించే భాషా విధానంపై ఇక్కడ మూడు ప్రతి స్పందనలు ఉన్నాయి. దీనిలో దేనినైనా బలపరచడానికి ఒక వాదన, ఒక ఉదాహరణ ఇవ్వండి.

   సంగీత: సర్దుబాటు విధానము జాతీయ ఐక్యతను బలోపేతం చేసింది.

   అర్మాన్: ప్రతి ఒక్కరికి వారి భాషపై స్పృహ కల్గించడం ద్వారా భాషాధారిత రాష్ట్రాలు మనల్ని విభజించాయి.

   హరీష్: ఈ విధానం అన్ని భాషలపై ఇంగ్లీషు భాష ఆధిపత్యాన్ని సుస్థిరం చేయడానికి మాత్రమే సహాయపడుతుంది.
8. సమాఖ్య ప్రభుత్వం యొక్క ప్రత్యేక లక్షణం:

   ఎ) జాతీయ ప్రభుత్వం కొన్ని అధికారాలను రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలకు ఇస్తుంది.

   బి) శాసన, కార్యనిర్వాహక మరియు న్యాయశాఖల మధ్య అధికారాల పంపిణీ చేయబడి ఉంటుంది.

   సి) ఎన్నికైన అధికారులు ప్రభుత్వంలో అత్యున్నత అధికారాన్ని కలిగివుంటారు.

   డి) ప్రభుత్వ అధికారం వివిధ స్థాయిల ప్రభుత్వాల మధ్య విభజించబడి ఉంటుంది.
9. భారత రాజ్యాంగంలోని వివిధ జాబితాలలోని కొన్ని అంశాలు ఇక్కడ ఇవ్వబడ్డాయి. దిగువ పట్టికలో ఇవ్వబడిన కేంద్ర, రాష్ట్ర మరియు ఉమ్మడి జాబితాల క్రింద వాటిని పొందుపరచండి.

   ఎ. రక్షణ; బి. పోలీస్; సి. వ్యవసాయం; డి. విద్య;
   ఇ. బ్యాంకింగ్; ఎఫ్. అడవులు; జి. సమాచార వ్యవస్థ; హెచ్. వ్యాపారం; ఐ. పెళ్లిళ్ళు

కేంద్ర జాబితా	
రాష్ట్ర జాబితా	
ఉమ్మడి జాబితా	

10. క్రింది పట్టికలో భారతదేశంలో వేర్వేరు స్థాయిల ప్రభుత్వాలు, ఆయా ప్రభుత్వాలు చేసే చట్టాల అధికారానికి సంబంధించిన అంశాలు వాటికెదురుగా ఇవ్వబడ్డాయి. వాటిలో ఏ జత సరిగా జత పరచబడలేదు?

ఎ) రాష్ట్ర ప్రభుత్వం	రాష్ట్ర జాబితా
బి) కేంద్ర ప్రభుత్వం	కేంద్ర జాబితా
సి) కేంద్ర మరియు రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు	ఉమ్మడి జాబితా
డి) స్థానిక ప్రభుత్వాలు	అవశిష్ట అధికారాలు

11. జాబితా I ని జాబితా II తో పోల్చి, జాబితాల క్రింద ఇవ్వబడిన ఆధారాలను ఉపయోగించి సరియైన సమాధానాన్ని గుర్తించండి.

జాబితా I	జాబితా II
1. యూనియన్ ఆఫ్ ఇండియా	ఎ. ప్రధానమంత్రి
2. రాష్ట్రం	బి. సర్పంచ్
3. మునిసిపల్ కార్పొరేషన్	సి. గవర్నర్
4. గ్రామ పంచాయితి	డి. మేయర్

	1	2	3	4
(ఎ)	డి	ఎ	బి	సి
(బి)	బి	సి	డి	ఎ
(సి)	ఎ	సి	డి	బి
(డి)	సి	డి	ఎ	బి

12. ఈ క్రింది వాక్యాలను పరిశీలించండి.

ఎ. సమాఖ్య విధానంలో కేంద్ర, రాష్ట్ర ప్రభుత్వాల మధ్య అధికారాలు స్పష్టంగా విభజింపబడతాయి.

బి. భారతదేశం ఒక సమాఖ్య. ఎందుకంటే కేంద్ర, రాష్ట్ర ప్రభుత్వాల అధికారాలు రాజ్యాంగంలో పేర్కొనబడ్డాయి మరియు వాటికి సంబంధించిన విషయాలపై వాటికి ప్రత్యేక అధికార పరిధి ఉంది.

సి. శ్రీలంక రాష్ట్రాలుగా విభజించబడినందువల్ల అది ఒక సమాఖ్య,

డి. రాష్ట్రాల యొక్క కొన్ని అధికారాలను స్థానిక ప్రభుత్వ సంస్థలకు బదిలీచేసినందున భారతదేశాన్ని ఇకపై సమాఖ్యగా పరిగణించలేము.

పైన ఇవ్వబడిన వాక్యాలలో ఏవి సరైనవి?

(ఎ) ఎ, బి మరియు సి (బి) ఎ, సి మరియు డి (సి) ఎ మరియు బి మాత్రమే (డి) బి మరియు సి మాత్రమే

లింగం, మతం మరియు కులం

F6W2K7

అధ్యాయం 3

అవలోకనం

సామాజిక వైవిధ్యం యొక్క ఉనికి ప్రజాస్వామ్యానికి ప్రమాదకరం కాదు. ప్రజాస్వామ్య వ్యవస్థలో సామాజిక వైవిధ్యాల రాజకీయ వ్యక్తీకరణ సాధ్యం, చాలాసార్లు అవసరం కూడా. ఈ అధ్యాయంలో భారతదేశంలో ప్రజాస్వామ్య ఆచరణకు ఈ భావాలను అన్వయిద్దాం. ఇవి లింగ, మతం, కులం ఆధారంగా ఏర్పడే సామాజిక విభేదాలు. ప్రతి సన్నివేశంలోనూ భారతదేశంలో ఈ విభజన స్వభావాన్ని, అది రాజకీయాలలో వ్యక్తం అయ్యే క్రమాన్ని మనం పరిశీలిద్దాం. ఈ విభజనల ఆధారంగా స్పష్టమయ్యే వివిధ వ్యక్తీకరణలు ప్రజాస్వామ్యంలో శ్రేయస్కరమా కాదా అని కూడా ప్రశ్నిద్దాం.

HAREESH

లింగం, రాజకీయాలు

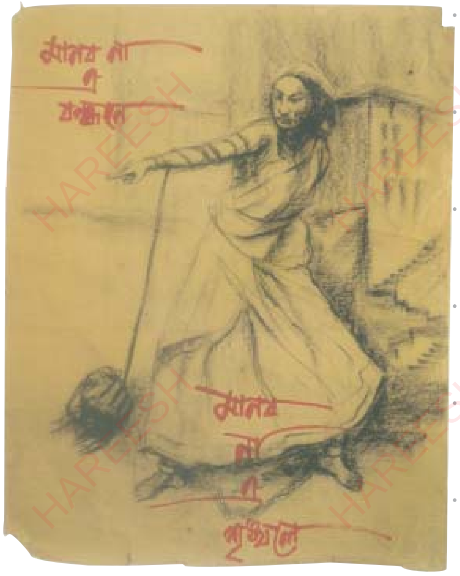

© Zuban

మహిళల శక్తిని బలపరుస్తున్న ఒక బెంగాల్ గోడ పత్రిక.

మనం లింగ విభజనతో ప్రారంభిద్దాం. ఇది ప్రతి చోట కనిపించే క్రమానుగత సామాజిక విభజన రూపం. కానీ రాజకీయాల అధ్యయనంలో దీనిని అరుదుగా గుర్తిస్తాం. లింగ విభజన సహజమైనది, మార్చరానిది అని భావిస్తుంటారు. ఏదేమైనా ఇది జైవికం కాదు. కానీ సామాజిక అంచనాలు, మూస పద్ధతులకు సంబంధించినది.

పద కోశం

లైంగిక పరమైన శ్రమ విభజన: ఇంటి పని ఆ కుటుంబ మహిళ లేదా ఇంటి పనివారితో నిర్వహించబడే ఒక విధానం.

ఈ రాజనీతి శాస్త్రం పాఠ్య పుస్తకంలో ఇంటి పని లాంటి విషయాలను ఎందుకు చర్చిస్తున్నాం? ఇది రాజకీయమా?

ఎందుకు కాదు? రాజకీయం అనేది అధికారం గురించే అయితే గృహ సంబంధ విషయాలలో పురుషాధిపత్యాన్ని కచ్చితంగా రాజకీయంగానే పరిగణించవచ్చు.

పబ్లిక్ /ప్రైవేట్ విభజన

ఇంటి పని, పిల్లల పెంపకం మహిళల ప్రధాన బాధ్యత అని బాలబాలికలు నమ్మే విధంగా పెంచుతారు. ఇది చాలా కుటుంబాలలో **లింగ ఆధారిత శ్రమ** విభజనను ప్రతిబింబిస్తుంది: మహిళలు వంట, ఇంటిని శుభ్రపరచుట, బట్టలు ఉతుకుట, టైలరింగ్, పిల్లల సంరక్షణ మొదలగు ఇంటిలోని అన్ని పనులను చేస్తారు. పురుషులు ఇంటి బయటి అన్ని రకాల పనులు చేస్తారు. దీని అర్థం పురుషులు ఇంటి పని చేయలేరని కాదు; ఇవి మహిళలు చేసే పనులు అని వారు భావిస్తారు. ఈ పనులకు డబ్బు చెల్లిస్తే పురుషులు కూడా ఈ పనులు చేయడానికి సిద్ధంగా ఉంటారు. చాలామంది టైలర్లు, హోటళ్ళలో వంటవారు పురుషులే. అలాగే మహిళలు ఇంటి బయట పనులు చేయరని కాదు. గ్రామాలలో మహిళలు నీళ్లు తెస్తారు, వంట చెరకు ఏరుతారు, పొలాల్లో పనిచేస్తారు. పట్టణ ప్రాంతాలలో పేద మహిళలు మధ్యతరగతి వారి ఇళ్లలో వంట పనివారుగా పనిచేస్తారు, మధ్యతరగతి మహిళలు కార్యాలయాల్లో పనిచేస్తారు. వాస్తవానికి ఎక్కువ మంది మహిళలు ఇంటి పనితో పాటు ఆదాయం వచ్చే ఏదో కొంత పని చేస్తారు. వారి పనికి విలువ కట్టడం లేదు, వారికి గుర్తింపు ఇవ్వడం లేదు.

స్త్రీలు మానవజాతిలో సగభాగంగా ఉన్నప్పటికీ ఈ పని విభజన ఫలితంగా ప్రజా జీవితంలో వారి పాత్ర తక్కువగానే ఉంది. చాలా సమాజాలలోను, మరీ ముఖ్యంగా రాజకీయాలలో కూడా వీరి పరిస్థితి ఇలాగే ఉంది. ఇంతకుముందు పురుషులు మాత్రమే ప్రజా వ్యవహారాలలో పాల్గొనడానికి, ఓటు వేయడానికి మరియు ఎన్నికలలో పోటీ చేయడానికి అనుమతించబడ్డారు. క్రమంగా రాజకీయాలలో లింగం అంశం తలెత్తింది. ప్రపంచంలో గల వివిధ ప్రాంతాలలోని మహిళలు ఏకమై సమాన హక్కుల కోసం ఉద్యమాలు చేశారు. మహిళలకు కూడా ఓటు హక్కు ఇవ్వాలని చాలా దేశాలలో ఉద్యమాలు జరిగాయి.

HAREESH
Chapter 3.indd 63 01-02-2025 18:50:33

ఈ ఉద్యమాలు మహిళల రాజకీయ, చట్టపరమైన హోదాను పెంచాలని, వారి విద్యా, ఉద్యోగ అవకాశాలను అభివృద్ధి చేయాలని డిమాండ్ చేశాయి. చాలా తీవ్రవాద మహిళా ఉద్యమాలు వ్యక్తిగత, కుటుంబ జీవితంలో కూడా సమానత్వం కోసం ఉద్దేశించినవి. ఈ ఉద్యమాలను స్త్రీవాద ఉద్యమాలు అంటారు.

లింగ విభజన గురించిన రాజకీయ వ్యక్తీకరణ, ఈ అంశంపై రాజకీయ సమీకరణలు ప్రజా జీవితంలో మహిళల పాత్రను మెరుగుపరచడానికి సహాయపడ్డాయి. ఇప్పుడు మనం మహిళలు శాస్త్రవేత్తలుగా, వైద్యులుగా, ఇంజనీర్లుగా, లాయర్లుగా, మేనేజర్లుగా పాఠశాలలు మరియు విశ్వవిద్యాలయాల ఉపాధ్యాయులుగా పనిచేయడం చూస్తున్నాం. గతంలో మహిళలు ఈ పనులకు తగినవారుగా పరిగణించబడలేదు. ప్రపంచంలోని కొన్ని ప్రాంతాలలో ఉదాహరణకు స్కాండినేవియన్ దేశాలైన స్వీడన్, నార్వే మరియు ఫిన్ లాండ్ లో

© Zuban

ఒక ఆదర్శ మహిళ ఏయే విధాలుగా ఉండాలని మన సమాజం ఆశిస్తున్నదో మీరు చర్చించండి. వీటిలో దేనితోనైనా మీరు అంగీకరిస్తున్నారా? లేకుంటే ఆదర్శ మహిళ గురించి మీరు ఏమి ఊహిస్తున్నారు?

పదకోశం

స్త్రీవాది : స్త్రీ, పురుషులకు సమాన హక్కులు, అవకాశాలు ఉండాలని నమ్మే మహిళ లేక పురుషుడు.

HAREESH

ప్రజా జీవితంలో మహిళా భాగస్వామ్యం చాలా ఎక్కువగా ఉంది.

మన దేశంలో స్వాతంత్ర్యం తరువాత పరిస్థితి కొంత మెరుగైనప్పటికీ మహిళలు పురుషుల కంటే వెనుకబడే ఉన్నారు. మనది ఇంకా పురుషాధిక్యత గల పితృస్వామిక సమాజంగానే ఉంది. మహిళలు అనేక విధాలుగా ప్రతికూలతను, వివక్షతను, అణచివేతను ఎదుర్కొంటున్నారు.అక్షరాస్యతా రేటు పురుషులలో 76 శాతం ఉంటే మహిళలలో 54 శాతంగా ఉంది. అలాగే బాలికలలో కొద్ది శాతం మంది మాత్రమే ఉన్నత చదువులకు వెళుతున్నారు.

మనం ఇది చేద్దాం!

మన దేశంలో ఆరు నగరాలలో 'సమయ వినియోగ సర్వే'ను నిర్వహించడం జరిగింది. ఒక సగటు మహిళ ప్రతిరోజు దాదాపు ఏడున్నర గంటలకు పైగాను, ఒక సగటు పురుషుడు ఆరున్నర గంటల పాటు పనిచేస్తున్నారని ఇది తెలుపుతుంది. అయితే పురుషులు చేసే పని బయటకు బాగా కనిపిస్తుంది. ఎందుకంటే వారు చేసిన పనిలో ఎక్కువ భాగం సంపద సృష్టికి దారితీస్తుంది. అయితే మహిళలు కూడా ప్రత్యక్షంగా సంపద సృష్టించే పనిని చేస్తారు. కానీ వారు చేసే పనిలో అధిక భాగం గృహ సంబంధమైనది. ఈ పనికి చెల్లింపులు జరగవు. ఇది కంటికి కనపడనిది.

రోజువారీ సమయ వినియోగం–(గంటలు : నిమిషాలు)

కార్యకలాపాలు	పురుషులు	మహిళలు
ఆదాయాన్ని పొందే పని	6:00	2:40
ఇంటిపని లేదా దాని సంబంధిత పని	0:30	5:00
సంభాషణ, కబుర్లు	1:25	1:20
పని లేకపోవడం/ విశ్రాంతి	3:40	3:50
నిద్ర, స్వీయ సంరక్షణ, పఠనం మొదలైనవి.	12:25	11:10

మూలం: భారత ప్రభుత్వం, సమయ వినియోగ సర్వే, 1998–99.

మీరు మీ ఇంటిలో కూడా ఇటువంటి సమయ వినియోగ సర్వేను నిర్వహించండి. వారం రోజుల పాటు మీ కుటుంబంలో వయోజన స్త్రీ పురుష సభ్యులందరినీ పరిశీలించండి. వారిలో ప్రతి ఒక్కరూ ఈ క్రింది కార్యకలాపాలకు ఎన్ని గంటలు వెచ్చిస్తున్నారో ప్రతిరోజు నమోదు చేయండి. ఆదాయాన్ని పొందే పని (ఆఫీసు లేదా దుకాణం లేదా కర్మాగారం లేదా పొలం మొదలైన వాటిలో పనిచేయడం), ఇంటి సంబంధ పని (వంట చేయడం, శుభ్రం చేయటం, కడగడం, నీరు తీసుకురావడం, పిల్లలు లేదా పెద్దల సంరక్షణ మొదలైనవి), పఠనం మరియు వినోదం, సంభాషణ/ కబుర్లు చెప్పుకోవడం, స్వీయ సంరక్షణ, విశ్రాంతి లేదా నిద్ర పోవటం. అవసరమైతే మరికొన్ని కొత్త అంశాలను చేర్చండి. ఒక వారం పాటు ప్రతి పనికి తీసుకునే సమయాన్ని కలపండి. ప్రతీ సభ్యుడు ప్రతీ పనికి రోజులో సగటున వెచ్చించే సమయాన్ని లెక్కించండి. మీ కుటుంబంలో కూడా మహిళలు ఎక్కువగా పని చేస్తున్నారా?

పద కోశం

పితృస్వామ్యం: దీని శబ్దార్థం తండ్రి నిర్వహణ. పురుషులకు అధిక విలువనిచ్చి, మహిళలపై వారికి అధికారాన్ని ఇచ్చే వ్యవస్థను తెలపడానికి ఈ భావనను వాడుతారు.

Chapter 3.indd 67 10-03-2025 15:33:05

పాఠశాల ప్రగతిని పరిశీలిస్తే బాలికల ప్రగతి బాలురతో సమానంగా ఉంది. కొన్ని ప్రాంతాలలో అంత మెరుగ్గా ఉండకపోవచ్చు. కానీ బాలికలు మధ్యలోనే బడి మానివేస్తున్నారు. తల్లిదండ్రులు కుమారుడు, కుమార్తెల చదువు కోసం సమానంగా ఖర్చు పెట్టకుండా కుమారుల విద్యకు ఖర్చు పెట్టడానికి ప్రాధాన్యతను ఇవ్వడమే దీనికి కారణం.

- అధిక జీతాలు పొందే ఉన్నత స్థాయి ఉద్యోగాలలో స్త్రీలు ఇంకా తక్కువ సంఖ్యలోనే ఉన్నారు అనడం ఆశ్చర్యం కలిగించే విషయమేమీ కాదు. సగటున ఒక భారతీయ మహిళ పురుషుని కంటే రోజుకు ఒక గంట అధికంగా పనిచేస్తుంది. అయినప్పటికీ ఆమె చేసే చాలా పనికి ఏ విధమైన చెల్లింపు లేదు కాబట్టి ఆమె పనికి వెలకట్టడం లేదు.

- సమాన వేతన చట్టం 1976 ప్రకారం సమానమైన పనికి సమాన వేతనం చెల్లించాలి. అయినప్పటికీ అటు సినిమాల నుండి కర్మాగారాలు మరియు పొలం పనుల వరకు గల దాదాపు అన్ని రకాల పనులలోను ఇద్దరూ ఒకే పనిచేస్తున్నప్పటికీ మహిళలకు పురుషుల కంటే తక్కువే చెల్లిస్తున్నారు.

- భారతదేశంలోని చాలా భాగాలలో తల్లిదండ్రులు కుమారులు కావాలని కోరుకుంటారు. జన్మించక ముందే ఆడ శిశువులను గర్భస్రావం చేయించడానికి మార్గాలను అన్వేషిస్తారు. అటువంటి లింగాధారిత గర్భస్రావాలు దేశంలో బాలల లింగ నిష్పత్తి క్షీణతకు దారితీస్తుంది. దేశంలో బాల బాలికల లింగ నిష్పత్తి (ప్రతి వెయ్యి మంది మగ శిశువులకు గల ఆడపిల్లల సంఖ్య) 919గా మాత్రమే ఉంది.

బయట వాళ్ళకు మా అమ్మ ఎప్పుడూ ఇలా చెబుతుంది" నేనం ఉద్యోగం చేయడంలేదు, నేను గృహిణిని". కానీ ఆమె నిరంతరం పనిచేస్తూ ఉండడం నేను చూస్తుంటాను. ఆమె చేసేది పని కాకుంటే ఇంక ఏది పని అవుతుంది?

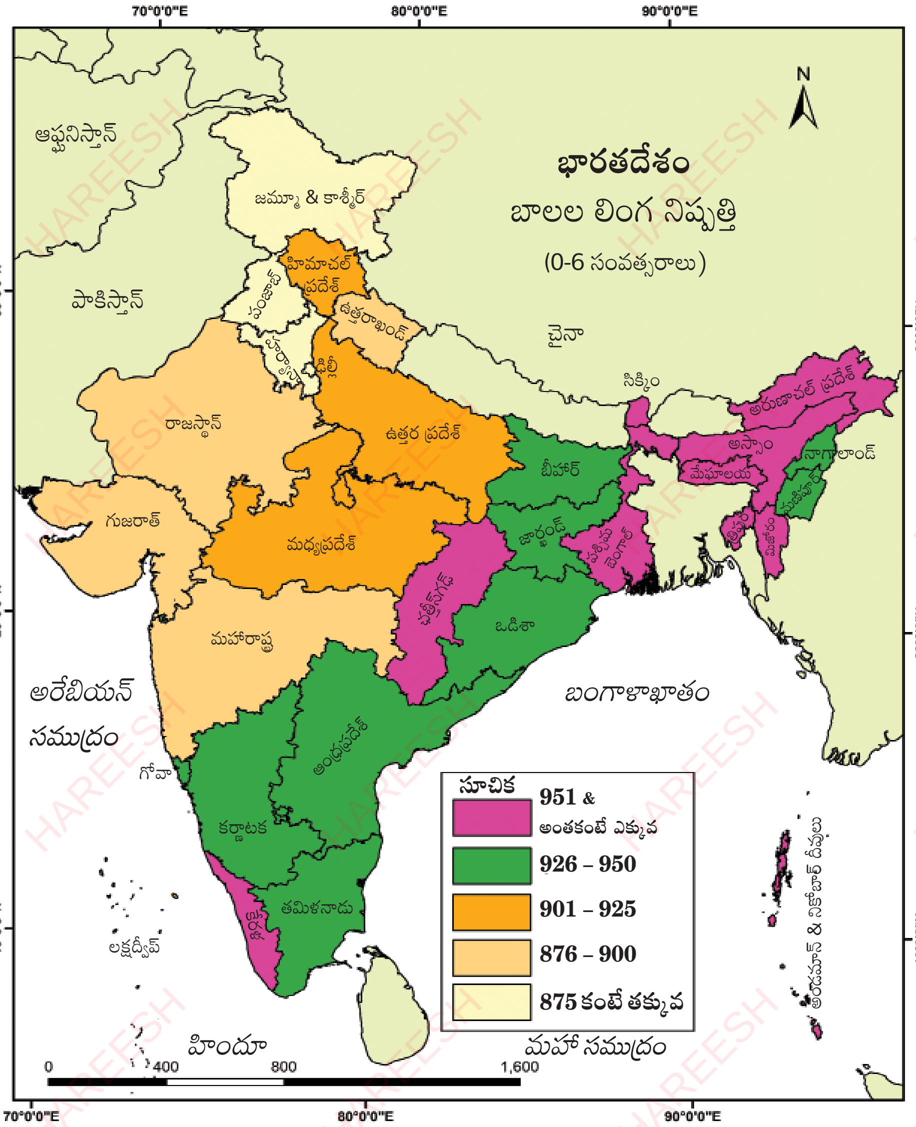

Source: Census Report of 2011

మీ రాష్ట్రాన్ని ఈ పటంలో మీరు గుర్తించగలరా? అందులో బాలల లింగ నిష్పత్తి ఎంత?

వేరే రంగులో ఉన్న మిగతా రాష్ట్రాల కంటే ఇది ఏ విధంగా తేడాగా ఉంది?

బాలల లింగ నిష్పత్తి 900 కన్నా తక్కువగా ఉన్న రాష్ట్రాలను గుర్తించండి?

ఈ పటాన్ని పక్క పేజీలో ఉన్న గోడ పత్రికతో పోల్చండి. ఈ రెండూ ఒకే విషయాన్ని గురించి మనకి ఎలా తెలియజేస్తున్నాయి?

Chapter 3.indd 69 01-02-2025 18:50:34

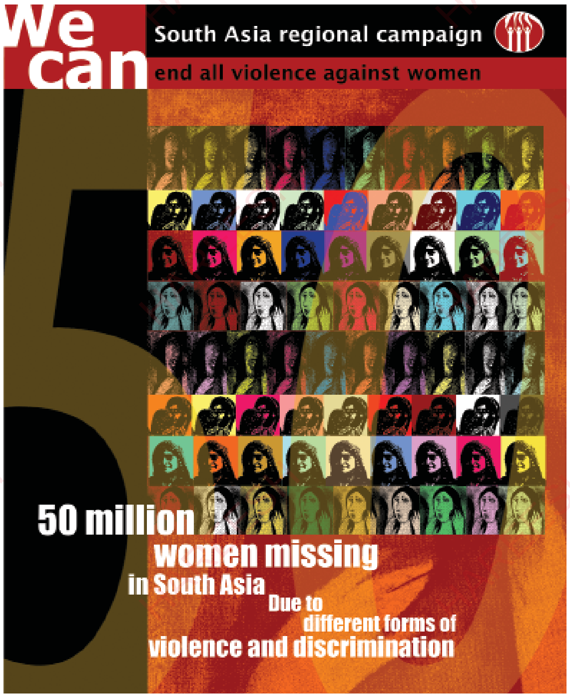

© Oxfam GB

ఈ నిష్పత్తి కొన్ని రాష్ట్రాలలో 850 లేదా 800 కంటే తక్కువగా ఉన్నట్లు పటం సూచిస్తుంది.

మహిళలపై అనేక రకాల వేధింపులు, దోపిడీ, హింస జరుగుతున్నట్లు నివేదికలు తెలియజేస్తున్నాయి. మరీ ముఖ్యంగా పట్టణ ప్రాంతాలు మహిళలకు సురక్షితంగా లేవు. వారి సొంత ఇంటిలోనే వారు సురక్షితంగా లేరు. కొట్టబడడం, హింసకు లోను కావడం మరియు ఇతర రకాల గృహహింసకు లోనవుతున్నారు.

మహిళల రాజకీయ ప్రాతినిధ్యం

ఇది అందరికీ తెలిసిందే. అయినప్పటికీ మహిళల సంక్షేమానికి మరియు వారికి సంబంధించిన ఇతర అంశాలపై తగిన శ్రద్ధ చూపడం లేదు. మహిళలకు అధికారం ఇస్తే తప్ప వారి సమస్యలపై తగిన శ్రద్ధ చూపడం జరగదని చాలా మంది స్త్రీవాదులతో పాటు, మహిళా ఉద్యమాలు నిర్ణయానికి వచ్చాయి. ఇది జరగాలంటే ఎక్కువ మంది మహిళలు ఎన్నికైన ప్రజా ప్రతినిధులుగా ఉండాలి.

భారతదేశంలో చట్టసభలలో మహిళల నిష్పత్తి చాలా తక్కువగా ఉంది. ఉదాహరణకు లోక్ సభలో ఎన్నికైన మహిళా సభ్యులు మొత్తం సభ్యుల సంఖ్యలో 14.36 శాతానికి చేరుకోవడం అన్నది మొట్టమొదటిసారిగా 2019లో జరిగింది.

రాష్ట్ర శాసనసభలలో వారి వాటా ఐదు శాతం కంటే తక్కువగా ఉంది. ఈ విషయంలో భారతదేశం ప్రపంచంలోనే అట్టడుగు దేశాల సమూహంలో ఉంది. (కింది గ్రాఫ్ ను చూడండి).

భారతదేశంలో మహిళల ప్రాతినిధ్యం చాలా తక్కువగా ఉండడానికి కొన్ని కారణాలు మీరు ఆలోచించగలరా? అమెరికా, యూరప్ లలో మహిళల ప్రాతినిధ్యం సంతృప్తికరమైన స్థాయిని సాధించిందని మీరు భావిస్తున్నారా?

ప్రపంచంలో వివిధ ప్రాంతాలలో జాతీయ పార్లమెంట్లలో మహిళలు (శాతం)

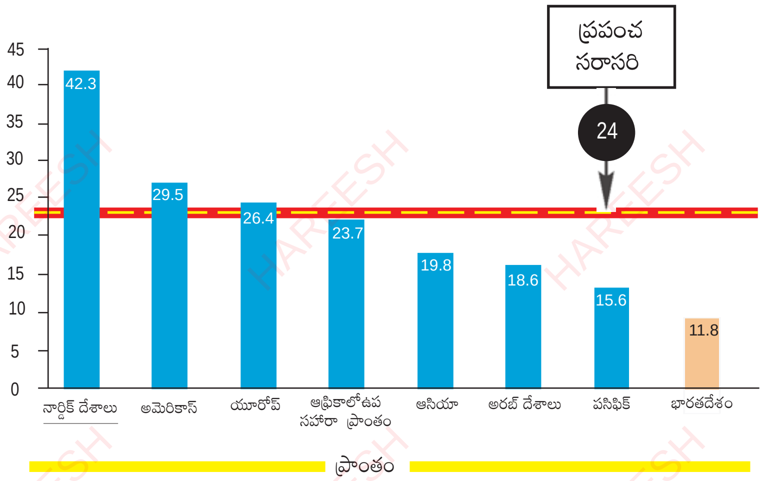

సూచన: 2018, అక్టోబర్ 1 నాటికి పార్లమెంట్ సభలకు ప్రత్యక్షంగా ఎన్నికైన మహిళల శాతాన్ని ఈ సంఖ్యలు సూచిస్తాయి.
Source: http://archive.ipu.org/wmn-e/world.htm

ఆఫ్రికా మరియు లాటిన్ అమెరికాలోని చాలా అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాల సగటు కంటే భారతదేశం వెనుకబడి ఉంది. ప్రభుత్వంలో ఒక మహిళ ముఖ్యమంత్రి లేదా ప్రధానమంత్రి హోదాలో ఉన్నప్పటికీ క్యాబినెట్లు ఎక్కువగా పురుషులతో నిండి ఉంటాయి.

ఈ సమస్యను పరిష్కరించడానికి ఒక మార్గం ఏమిటంటే చట్టసభలలో మహిళలు సరైన నిష్పత్తిలో ఉండేలా చట్టం తేవడం. భారతదేశంలో పంచాయతీరాజ్ ఇదే పనిని చేసింది. స్థానిక ప్రభుత్వ సంస్థలైన పంచాయతీలు, మున్సిపాలిటీలలో మూడింట ఒక వంతు సీట్లు మహిళలకు ప్రత్యేకించబడ్డాయి. గ్రామీణ, పట్టణ స్థానిక సంస్థలలో ప్రస్తుతం 10 లక్షలకు పైగా ఎన్నికైన మహిళా ప్రతినిధులు ఉన్నారు.

అదే రకంగా కనీసం మూడింట ఒక వంతు సీట్లు లోక్ సభలో, రాష్ట్ర అసెంబ్లీలలో మహిళలకు కేటాయించాలని మహిళా సంఘాలు, కార్యకర్తలు కోరుతున్నారు. దశాబ్ద కాలానికి పైగా ఈ ప్రతిపాదనతో కూడిన బిల్లు పార్లమెంటు ఆమోదం కోసం నిలిచి ఉంది. 2023లో నారి శక్తి వందన్ అధినియం (మహిళల రిజర్వేషన్ చట్టం, 2023) ఆమోదించబడింది. ఇది లోక్ సభ, రాష్ట్ర శాసనసభలు మరియు ఢిల్లీ శాసనసభలో మహిళలకు 33 శాతం రిజర్వేషన్ కల్పిస్తుంది.

సామాజిక విభజనను ఏదో ఒక రూపంలో రాజకీయాలలో వ్యక్తీకరించవలసిన అవసరం ఉందని అనడానికి లింగ విభజన ఒక ఉదాహరణ. సామాజిక విభజనలు రాజకీయ సమస్యలుగా మారినప్పుడు వెనుకబడిన సమూహాలు లాభపడతాయని కూడా ఇది చూపుతుంది. రాజకీయ క్షేత్రంలో వారికి సమాన ప్రాధాన్యత ఇవ్వకపోవడాన్ని లేవనెత్తకుండా ఉన్నట్లయితే ఇటువంటి పైన పేర్కొన్న ప్రయోజనాలు మహిళలకు సమకూరేవని మీరు భావిస్తున్నారా?

కులతత్వం, మతతత్వాలు చెడ్డవి అయితే స్త్రీవాదం మంచిదెలా అవుతుంది? సమాజాన్ని విభజించే కులం, మతం లేదా లింగంలలో దేని ఆధారంగానైనా సమాజం విభజించబడితే మనం దానిని ఎందుకు వ్యతిరేకించం?

Chapter 3.indd 73 10-03-2025 16:47:16
HAREESH

మతం, మతతత్వం మరియు రాజకీయాలు

ఇప్పుడు మనం మరొక సామాజిక విభజన రూపంవైపు దృష్టి సారిద్దాం. ఇది మత విభేదాల ఆధారంగా జరిగే విభజన. ఈ విభజన లింగ విభజన వలే సార్వత్రికమైనది కాదు. కానీ మతపరమైన వైవిధ్యం నేడు ప్రపంచంలో చాలా విస్తృతంగా వ్యాపించి ఉంది. భారతదేశంతో సహా అనేక దేశాల జనాభాలో వివిధ మతాలను అనుసరించే వారు ఉన్నారు. ఉత్తర ఐర్లాండ్ లో మనం గమనించినట్లుగా ఎక్కువ మంది ప్రజలు ఒకే మతానికి చెందిన వారైనప్పటికీ వారు ఆ మతాన్ని అనుసరించే విధానంలో తీవ్రమైన విభేదాలు ఉండవచ్చు. లింగ విభేదాల వలే కాకుండా మతపరమైన విభేదాలు రాజకీయ క్షేత్రంలో తరచుగా వ్యక్తీకరించబడుతున్నాయి.

క్రింది వాటిని పరిశీలించండి:

- రాజకీయాల నుండి మతాన్ని ఎన్నటికీ వేరు చేయలేమని గాంధీ గారు చెబుతుండేవారు. ఆయన దృష్టిలో మతం అంటే హిందూ మతం లేదా ఇస్లాం లాంటి ఏదో ఒక ప్రత్యేక మతం కాదనీ, అన్ని మతాలూ తెలియజేసే నైతిక విలువలనీ అర్థం. మతం నుంచి గ్రహించిన నైతిక విలువలు రాజకీయాలకు మార్గదర్శకంగా ఉండాలని ఆయన నమ్మేవారు.
- మనదేశంలో మతపరమైన సంఘర్షణలలో ఎక్కువగా మతపరమైన అల్పసంఖ్యాక ప్రజలే బలయ్యేవారని మానవ హక్కుల సంఘాలు వాదిస్తూ వచ్చాయి. మతపరమైన అల్పసంఖ్యాకులను రక్షించడానికి ప్రభుత్వం ప్రత్యేక చర్యలు తీసుకోవాలని వారు డిమాండ్ చేస్తున్నారు.
- అన్ని మతాల కుటుంబ చట్టాలు మహిళల పట్ల వివక్షత చూపుతున్నాయని మహిళల ఉద్యమాలు వాదిస్తున్నాయి. కాబట్టి ప్రభుత్వం ఈ చట్టాలను మార్చడం ద్వారా మరింత సమానత్వాన్ని తీసుకురావాలని వారు డిమాండ్ చేస్తున్నారు.

ఈ ఉదంతాలన్నీ మతం, రాజకీయాలకు మధ్య గల సంబంధాలకు సంబంధించినవి. కానీ అవి చాలా తప్పుగానూ, ప్రమాదకరమైనవిగానూ అనిపించవు. వివిధ మతాల నుండి గ్రహించిన భావాలు, ఆదర్శాలు, విలువలు బహుశా రాజకీయాలలో తమ పాత్రను పోషించగలవు, పోషించాలి. ఒక మతపరమైన సమూహంలో సభ్యులుగా వారి అవసరాలు ఆసక్తులు, డిమాండ్లను రాజకీయాల్లో ప్రజలు వ్యక్తీకరించగలగాలి. రాజకీయ అధికారంలో ఉన్నవారు వివక్షను, అణిచివేతను నిరోధించడానికి కొన్నిసార్లు మతాచరణను నియంత్రించవలసి ఉంటుంది. అన్ని మతాలనూ సమానంగా పరిగణిస్తున్నంత వరకు వారు చేపట్టే రాజకీయ చర్యలు తప్పు కాదు.

మతతత్వం

జాతికి ఆధారం మతం అని భావించినప్పుడే సమస్య మొదలవుతుంది. జాతీయవాదాన్ని ఈ విధంగా అర్థం చేసుకోవడం వలన కలిగే ప్రమాదాన్ని మూడవ అధ్యాయంలోని ఉత్తర ఐర్లాండ్ ఉదాహరణ తెలుపుతుంది. ఒక మతాన్ని, దాని అనుయాయులను ఇతరులకు పోటీగా నిలబెట్టినప్పుడు, మతాన్ని రాజకీయాలలో ప్రత్యేకమైన పక్షపాత ధోరణితో వ్యక్తీకరించినప్పుడు ఈ సమస్య మరింత తీవ్రతరం అవుతుంది. ఒక మతనమ్మకాలను ఇతర మతాలకంటే గొప్పవిగా చూపినప్పుడు, ఒక మత సమూహపు డిమాండ్లు మరొక మతానికి విరుద్ధంగా ఉన్నప్పుడు మరియు ఒక మత సమూహం యొక్క ఆధిపత్యాన్ని వేరొకరిపై చలాయించడానికి ప్రభుత్వ అధికారాన్ని ఉపయోగించినప్పుడు ఇటువంటి పరిస్థితి ఏర్పడుతుంది. రాజకీయాలలో ఈ విధంగా మతాన్ని ఉపయోగించడాన్ని మతతత్వ రాజకీయాలు అంటారు.

సామాజిక వర్గానికి మతం ప్రాథమిక ప్రాతిపదిక అనే భావనపై మత రాజకీయాలు ఆధారపడి ఉన్నాయి. మతతత్వం క్రింది

Chapter 3.indd 75 01-02-2025 18:50:35

విధంగా ఆలోచిస్తుంది. ఒక నిర్దిష్ట మత అనుయాయులు ఒక వర్గానికి చెందినవారిగా ఉండాలి. వారి ప్రాథమిక ప్రయోజనాలు ఒకే విధంగా ఉంటాయి. దీనికి భిన్నమైన వారు ఈ వర్గానికి చెందరు లేదా వారిని తక్కువగా చూస్తారు. విభిన్నమైన మతాలను అనుసరించేవారు సామాజిక సమూహంలో సభ్యులుగా కొనసాగలేరు అనేది దీని భావన. వివిధ మతానుయాయుల మధ్య కొన్ని అంశాలు సారుప్యంగా ఉన్నప్పటికీ అవి పైపైవి మాత్రమే, పెద్దగా పరిగణించదగినవి కాదు. వారి ప్రయోజనాలు భిన్నంగా ఉంటాయి, సంఘర్షణకు కారణం అవుతాయి. ఒక దేశంలో వివిధ మతాలకు చెందిన ప్రజలు సమాన స్థాయి పౌరులుగా జీవించలేని స్థితిని తీవ్ర రూపం దాల్చిన మతతత్వం ఏర్పరుస్తుంది. వాటిలో ఒకటి - మిగిలిన మతాలపై ఆధిపత్యాన్ని అయినా చలాయించాలి లేదా వేరే దేశాలుగానైనా విడిపోవాలి.

ఈ నమ్మకం ప్రాథమికంగా లోపభూయిష్టమైనది. ఒక మతానికి చెందిన ప్రజలకు ప్రతి సందర్భంలోనూ ఒకే రకమైన ప్రయోజనాలు, ఆసక్తులు ఉండవు. ప్రతి ఒక్కరికి వివిధ పాత్రలు, స్థాయిలు, గుర్తింపులు ఉంటాయి. ప్రతి సమూహంలోనూ చాలా అభిప్రాయాలు ఉంటాయి. ఈ అభిప్రాయాలన్నింటినీ వినవలసిన అవసరముంది. ఒక మతానికి చెందిన అనుయాయులందరినీ ఆ మతంతో సంబంధం లేని అంశాల ఆధారంగా ఒకచోట చేర్చే ఏ ప్రయత్నమైనా ఆ సమూహంలోని అనేక భిన్నాభిప్రాయాలను అణచివేస్తుంది.

మతతత్వం రాజకీయాల్లో అనేక రూపాలను తీసుకోవచ్చు:

- మతతత్వం యొక్క అత్యంత సాధారణ వ్యక్తీకరణ రోజువారి నమ్మకాలలోనే ఉంటుంది. మత విద్వేషాలు, మత సమూహాల మూస పద్ధతులు, ఒక మతం ఇతర మతాల కంటే గొప్పదనే నమ్మకం వంటి భావాలు నిరంతరం వ్యక్తమవుతూ ఉంటాయి. మనకు ఈ భావాలపై నమ్మకం ఉన్నపటికీ వీటిని గుర్తించడంలో మనం చాలా సార్లు విఫలం కావడం అతి సాధారణ విషయం.
- తన మత సమూహం రాజకీయ ఆధిపత్యాన్ని చలాయించాలని మతతత్వ మనస్తత్వం తరచుగా ఆకాంక్షిస్తూ ఉంటుంది. ఇది అధిక సంఖ్యాకుల సమూహం విషయంలో ఆధిపత్య రూపాన్ని సంతరించుకుంటుంది. అల్ప సంఖ్యాక సమూహం ఒక ప్రత్యేక రాజకీయ వర్గంగా ఏర్పాడాలనే కోరికకు ఇది దారితీయవచ్చు.
- తరచుగా వ్యక్తమయ్యే మతతత్వం యొక్క మరొక రూపం మతం ఆధారంగా రాజకీయ సమీకరణ చేయడం. రాజకీయ క్షేత్రంలో ఒక మతం తన మత అనుయాయులను ఒక దగ్గరకు చేర్చడానికి ఆ మతానికి చెందిన పవిత్ర చిహ్నాలు, మత పెద్దలను వాడడం, భావోద్వేగాలని పెంచడం, భయాన్ని ప్రేరేపించడం వంటి అంశాలను ఉపయోగించడం జరుగుతుంది. ఎన్నికల రాజకీయాలలో ఇతర మతస్తుల కంటే తన మత ఓటర్ల ఆసక్తులు లేదా భావోద్వేగాలకు చాలాసార్లు ప్రాధాన్యతను ఇవ్వడం జరుగుతుంది.
- కొన్నిసార్లు మతతత్వం అనేది హింస, కల్లోలాలు, సామూహిక హత్యలు వంటి అత్యంత వికృత రూపాన్ని సంతరించుకుంటుంది. దేశ విభజన సమయంలో భారత్, పాకిస్తాన్ లు కొన్ని భయంకరమైన మతకల్లోలాలకు లోనయ్యాయి. స్వాతంత్రానంతరం కొన్ని సందర్భాలలో కూడా పెద్ద యెత్తున మత హింస చోటు చేసుకుంది.

లౌకిక రాజ్యం

మనదేశంలో మతతత్వం ప్రజాస్వామ్యానికి ప్రధాన సవాళ్లలో ఒకటిగా ఉండేది మరియు ఉంటూ వస్తున్నది. రాజ్యాంగ నిర్మాతలకు ఈ సవాలును గురించిన అవగాహన ఉంది. అందుకే వారు లౌకిక రాజ్య నమూనాను ఎంపిక చేశారు. గత సంవత్సరం మనం అధ్యయనం చేసిన అనేక రాజ్యాంగ నిబంధనలలో ఇది ప్రతిబింబించింది.

- భారతదేశానికి ఒక అధికార మతం అంటూ ఏదీ లేదు.

నేను చాలాసార్లు ఒక మతానికి చెందిన ప్రజలపై జోకులు వేస్తుంటాను. అది నన్ను మతతత్వవాదిగా చేస్తుందా?

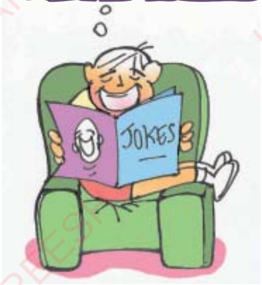

పద కోశం

కుటుంబ చట్టాలు: వివాహం, విడాకులు, దత్తత, వారసత్వం మొదలైనవి కుటుంబ సంబంధిత చట్టాలు. మన దేశంలో వివిధ మతానుయాయులకు వేర్వేరు కుటుంబ చట్టాలు వర్తిస్తాయి.

Chapter 3.indd 77 01-02-2025 18:50:35

శ్రీలంకలో బౌద్ధమతం, పాకిస్థాన్లో ఇస్లాం మతం, ఇంగ్లాండులో క్రైస్తవ మతాలకు ఆయా దేశాలు ప్రాముఖ్యత ఇస్తున్నట్లుగా మన రాజ్యాంగం ఏ మతానికీ ప్రత్యేక హోదా ఇవ్వదు.

- రాజ్యాంగం అందరు వ్యక్తులకు, సమూహాలకు తమ మతాన్ని బోధించడానికి, ఆచరించడానికి, ప్రచారం చేసుకోవడానికి మరియు ఏ మతాన్నీ ఆచరించకుండా ఉండడానికి కూడా స్వేచ్ఛనిస్తుంది.
- మత ప్రాతిపదికన వివక్షత చూపడాన్ని రాజ్యాంగం నిషేధిస్తుంది.
- అదే సమయంలో మత సంబంధ విషయాలలో మత సమూహాలలో సమానత్వాన్ని పెంపొందించడానికి రాజ్యం జోక్యం చేసుకోవడాన్ని రాజ్యాంగం అనుమతిస్తుంది. ఉదాహరణకు ఇది అంటరానితనాన్ని నిషేధిస్తుంది.

ఈ కోణంలో అర్థం చేసుకుంటే లౌకికవాదం అనేది కేవలం కొన్ని పార్టీల, కొందరు వ్యక్తుల భావజాలం కాదు. ఈ భావన మన దేశ పునాదులలో ఒకటి. మతతత్వాన్ని భారతదేశంలోని కొంతమంది ప్రజల ముప్పుకు సంబంధించినదిగా చూడరాదు. ఇది భారతదేశ భావనకే ప్రమాదకరం. కాబట్టి దీనిని ఎదుర్కోవాల్సిన అవసరం ఉంది. దీనికి మనకున్నలాంటి లౌకిక రాజ్యాంగం అవసరం. కానీ మతతత్వాన్ని ఎదుర్కోవడానికి ఇది మాత్రమే సరిపోదు. దైనందిన జీవితంలో మతతత్వ పక్షపాతం, ప్రచారాలను ఎదుర్కోవలసిన అవసరం ఉంది. రాజకీయ రంగంలో మత ప్రాతిపదికన జరిగే సమీకరణలను కూడా ఎదుర్కోవలసిన అవసరం ఉంది.

కులం, రాజకీయాలు

రాజకీయరంగంలో సామాజిక విభజనల వ్యక్తీకరణకు సంబంధించిన రెండు ఉదంతాలను మనం చూసాం. అందులో ఒకటి పూర్తిగా సానుకూలమైనది, ఇంకొకటి చాలా ప్రతికూలమైనది. మనం కులం, రాజకీయం అనే చివరి అంకానికి వద్దాం. వీటికి సానుకూల, ప్రతికూల అంశాలు రెండూ ఉన్నాయి.

కుల అసమానతలు

లింగం, మతంలా కాకుండా కుల విభజన భారతదేశానికి ప్రత్యేకమైనది. అన్ని సమాజాలకు ఏదో ఒక సామాజిక అసమానత రూపం, ఏదో ఒక శ్రమ విభజన రూపం ఉన్నాయి. చాలా సమాజాలలో వృత్తులను ఒక తరం నుండి మరొక తరానికి అందజేస్తారు. కుల వ్యవస్థ దీని తీవ్రమైన రూపం. ఈ వ్యవస్థలో వంశపారంపర్య వృత్తి విభజనకు ఆచారాల సమర్థన ఉండడం దీనిని ఇతర సమాజాల నుండి భిన్నంగా ఉంచింది. ఒకే కులానికి చెందిన వారంతా ఒకే రకమైన వృత్తిని చేపట్టి, అదే కులానికి చెందిన వారిని వివాహం చేసుకుని ఇతర కులాల వారితో కలిసి భోజనం చేయని ఒక సామాజిక సమూహంగా ఏర్పడవలసి ఉంటుంది.

కులవ్యవస్థ 'బహిష్కృత వర్గాలను' దూరం పెట్టడం, వారి పట్ల వివక్షత చూపడం ప్రాతిపదికగా కలది. 9వ తరగతిలో మీరు చదివినట్లుగా వారు అంటరానితనం అనే అమానవీయమైన దురాచారానికి గురయ్యారు. అందువల్లనే జ్యోతిబాపూలే, గాంధీజీ, బి.ఆర్. అంబేద్కర్ మరియు పెరియర్ రామస్వామి నాయకర్ వంటివారు కుల అసమానతలు లేని సమాజ స్థాపనను ప్రతిపాదించి దానికోసం కృషి చేశారు.

కొంతమేరకు వారి కృషి మరియు కొంతమేర సామాజిక, ఆర్థిక మార్పుల ఫలితాలు అనేవి కులాలు, కుల వ్యవస్థ పెను మార్పులకు లోనుకావడానికి కారణమయ్యాయి. ఆర్థిక అభివృద్ధి, పెద్ద స్థాయిలో పట్టణీకరణ, అక్షరాస్యత, విద్యలో పెరుగుదల, వృత్తిపరమైన గమన శీలత, గ్రామాలలో భూస్వాముల స్థితి బలహీనం కావడం వంటివన్నీ కులక్రమానుగత శ్రేణికి చెందిన ప్రాచీన భావనలు విచ్ఛిన్నం కావడానికి కారణమవుతున్నాయి.

భారతీయ సామాజిక, మతపరమైన వైవిధ్యం

భారతదేశ జన గణన ప్రతి పదేళ్ల తర్వాత ప్రతీ భారతీయుని మతాన్ని నమోదు చేస్తుంది. జనగణన పత్రాన్ని నింపే వ్యక్తి ప్రతీ నివాసానికి వెళతాడు. ఆ నివాసంలోని ప్రతీ వ్యక్తి మతాన్ని అతను చెప్పిన విధంగానే నమోదు చేస్తాడు. ఎవరైనా తనకు 'ఏ మతము లేదని' లేదా తాను 'నాస్తికుడినని' చెబితే ఆ విధంగానే నమోదు చేస్తాడు. ఆ విధంగా దేశంలోని వివిధ మత సమూహాల నిష్పత్తి, కాలక్రమంలో అది మారిన విధానం గురించిన నమ్మకమైన సమాచారం మన దగ్గర ఉంది. క్రింద కనబడుతున్న పై చార్టు భారతదేశంలో గల ఆరు ప్రధాన మత సమూహాల జనాభా నిష్పత్తిని తెలియజేస్తుంది. స్వాతంత్ర్యం వచ్చినప్పటినుండి ప్రతి సమూహపు మొత్తం జనాభా బాగా పెరిగింది. కానీ దేశ జనాభాలో వారి నిష్పత్తి పెద్దగా మారలేదు. శాతం ప్రకారం చూస్తే హిందువులు, జైనులు, క్రైస్తవుల జనాభా 1961 నుండి స్వల్పంగా తగ్గింది. ముస్లింలు, సిక్కులు, బౌద్ధుల జనాభా కొద్దిగా పెరిగింది. దేశ జనాభాలో ముస్లింల నిష్పత్తి ఇతర మత సమూహాలను అధిగమిస్తున్నదనే తప్పుడు అభిప్రాయం సాధారణంగా ప్రజలలో ఉంది. ప్రధానమంత్రి అత్యున్నత స్థాయి కమిటీ (సచార్ కమిటీగా ప్రసిద్ధి పొందింది) లోని నిపుణుల అంచనాల ప్రకారం రాబోయే 50 సంవత్సరాలలో ముస్లింల నిష్పత్తి మూడు నుండి నాలుగు శాతం వరకు పెరగవచ్చని తెలియజేస్తుంది. మొత్తం మీద వివిధ మత సమూహాల జనాభా సమతుల్యత పెద్దగా మారే అవకాశం లేదని ఇది రుజువు చేస్తుంది.

ప్రధాన కుల సమూహాల పరిస్థితీ ఇంతే. జనాభా గణన రెండు సామాజిక వర్గాలను లెక్కించింది: అవి షెడ్యూల్డ్ కులాలు మరియు షెడ్యూల్డ్ తెగలు. ఈ రెండు విస్తృత వర్గాలలో వందలాది కులాలు లేదా తెగలు ఉన్నాయి. వీటన్నింటి పేర్లు అధికారిక జాబితాలో పేర్కొనబడ్డాయి. కాబట్టి ఆ కులాల పేర్ల ముందు 'షెడ్యూల్డ్' అనే పదం చేర్చారు. షెడ్యూల్డ్ కులాల వారు సాధారణంగా దళితులుగా పిలవబడతారు. హిందూ సామాజిక వ్యవస్థలో గతంలో 'బహిష్కృత' వర్గాలుగా ఉన్నవారు, బహిష్కృతులు, అస్పృశ్యులుగా ఉన్నవారు ఈ జాబితాలో చేర్చబడ్డారు. సాధారణంగా కొండలలో, అడవులలో నివసిస్తూ, ఏకాంత జీవితం గడుపుతూ, మిగిలిన సమాజంతో అంతగా కలవని వారు ఆదివాసీలుగా పిలువబడే షెడ్యూల్డ్ తెగలు. 2011లో దేశ జనాభాలో షెడ్యూల్డ్ కులాల వారు 16.6 శాతం, షెడ్యూల్డ్ తెగలవారు 8.6 శాతం ఉన్నారు.

9వ తరగతిలో మనం చర్చించిన ఇతర వెనుకబడిన వర్గాలను ఇంకా జనగణనలో లెక్కించలేదు. అందువలన దేశ జనాభాలో వారి నిష్పత్తికి సంబంధించి కొన్ని తేడాలు ఉన్నాయి. 2004-05 జాతీయ నమూనా సర్వే అంచనాల ప్రకారం వారి జనాభా సుమారు 41 శాతంగా ఉంటుంది. కాబట్టి ఎస్సీ ఎస్టీ మరియు ఓబీసీలు కలిసి దేశ జనాభాలో సుమారు మూడింట రెండు వంతుల మంది ఉంటారు. వీరు హిందూ జనాభాలో సుమారు నాలుగింట మూడవ వంతు.

2011లో భారతదేశంలో వివిధ మత సమూహాల జనాభా.

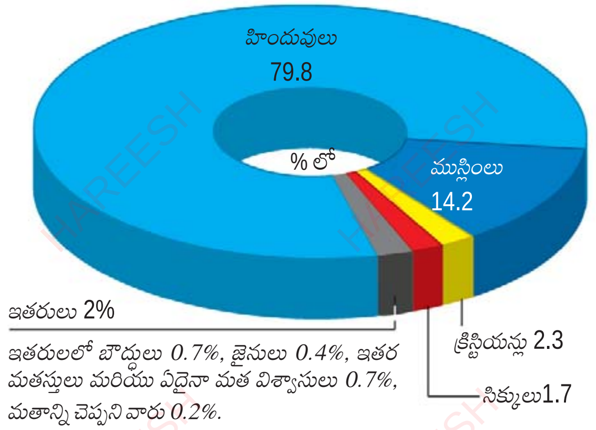

మూలం: భారత జనగణన 2011.

Chapter 3.indd 81 01-02-2025 18:50:35

నా కులం ఏమిటో నేను లెక్క చేయను. ఈ పుస్తకంలో ఇవన్నీ ఎందుకు చర్చిస్తున్నారు? కులం గురించి మాట్లాడి మనం కులతత్వాన్ని ప్రచారం చేయడం లేదా?

నీకు ఇప్పుడు ఇది ఇష్టం లేదు. ఎక్కడైనా ఆధిపత్యం ఉంటే దీనిని గురించి మనం రాజనీతి శాస్త్రంలో చర్చిద్దామని నువ్వు నాకు చెప్పలేదా? దాని గురించి మనం నోరు మెదపకుండా ఉంటే అది సమసిపోతుందా?

పద కోశం

పట్టణీకరణ: గ్రామీణ ప్రాంతాల నుండి పట్టణ ప్రాంతాలకు జనాభా తరలి వెళ్ళడం.

వృత్తి గమనశీలత: వారి పూర్వీకులు ఆచరించిన వృత్తి కాక ఒక నూతన వృత్తిని కొత్త తరం స్వీకరించుట.

కుల క్రమానుగతం: ఇది ఒక నిచ్చెనలాంటి నిర్మాణం. దీనిలో అన్ని కుల సమూహాలు 'పై స్థాయి' నుండి 'క్రింది స్థాయి'కి ఒక క్రమ పద్ధతులో అమర్చబడతాయి.

చాలాసార్లు పట్టణ ప్రాంతాలలో వీధిలో మన ప్రక్కన ఎవరు నడుస్తున్నారనేది, రెస్టారెంట్లలో మన ప్రక్క టేబుల్ పై ఎవరు తింటున్నారు అనేది పట్టించుకోము. భారత రాజ్యాంగం కుల ఆధారిత వివక్షను నిషేధించింది. కుల వ్యవస్థ అన్యాయాలను నివారించే విధానాలకు పునాది వేసింది. ఒక శతాబ్దం క్రితం భారతదేశంలో జీవించిన ఒక మహిళ తిరిగివస్తే దేశంలో వచ్చిన ఈ మార్పుకు ఆమె ఎంతో ఆశ్చర్యానికి గురవుతారు.

అయినప్పటికీ సమకాలీన భారతదేశంలో కులం అంతరించిపోలేదు. కుల వ్యవస్థలోని కొన్ని పాత అంశాలు అలాగే ఉన్నాయి. ఇప్పటికీ చాలామంది తమ కులం లేదా తెగవారినే వివాహం చేసుకుంటారు. రాజ్యాంగం నిషేధించినప్పటికీ అస్పృశ్యత ఇంకా పూర్తిగా అంతరించలేదు. శతాబ్దాలుగా వీటి లాభనష్టాల ప్రభావాలను నేటికీ అనుభవిస్తూనే ఉన్నాము. గత వ్యవస్థలో విద్య అందుబాటు కలిగిన కుల సమూహాలు ఆధునిక విద్యను పొందడంలో కూడా మెరుగ్గానే ఉన్నాయి. గతంలో విద్య అందుబాటులో లేని, విద్యను పొందకుండా నిరోధించబడిన సమూహాలు సహజంగానే వెనుకబడ్డాయి. అందుకే మనదేశంలోని పట్టణ మధ్యతరగతి ప్రజలలోని ఉన్నత కులాల ప్రాతినిధ్యం మిగిలిన వారితో పోలిస్తే ఎక్కువగా ఉంది. ఆర్థిక స్థితికి, కులానికి దగ్గర సంబంధం కొనసాగుతూ వస్తున్నది (41వ పేజీలోని ప్లస్ బాక్స్ ను చూడండి).

రాజకీయాలలో కులం

మతతత్వం విషయంలో జరిగినట్లు సామాజిక సమీకరణకు కులమే ఏకైక ఆధారం అనే నమ్మకమే కులతత్వానికి ఆధారం. ఈ ఆలోచనా విధానం ప్రకారం ఒకే కులానికి చెందిన ప్రజలు ఒకే సహజ సామాజిక సమూహంగా ఉంటారు. వారి ప్రయోజనాలు ఇతర కులాల ప్రయోజనాలకు భిన్నంగా ఉంటాయి. మతతత్వంలో మనం గమనించినట్లుగా ఇది మన అనుభవం ఆధారంగా ఏర్పడిన నమ్మకం కాదు. కులం అనేది కేవలం ఒక అంశానికి సంబంధించిన అనుభవం మాత్రమే. కానీ ఇది మాత్రమే సంబంధము ఉన్న లేదా అతి ముఖ్యమైన అంశం కాదు.

రాజకీయాలలో కులం వివిధ రూపాలను సంతరించుకోవచ్చు:

- రాజకీయ పార్టీలు ఓటర్ల కుల కూర్పును దృష్టిలో ఉంచుకొని ఎన్నికలలో గెలవడానికి అవసరమైన మద్దతు సంపాదించడం కోసం వివిధ కులాల నుండి అభ్యర్థులను ఎంపిక చేస్తాయి. ప్రభుత్వాలను ఏర్పాటు చేసేటప్పుడు సాధారణంగా వివిధ కులాల, తెగల ప్రజా ప్రతినిధులకు అందులో తగిన స్థానం ఉండేలా రాజకీయ పార్టీలు జాగ్రత్తలు తీసుకుంటాయి.
- ఎన్నికలలో రాజకీయ పార్టీలు తమ అభ్యర్థులకు మద్దతును కూడగట్టేందుకు వారి కులపరమైన స్పృహని రేకెత్తించే విజ్ఞప్తులు చేస్తాయి. కొన్ని రాజకీయ పార్టీలు కొన్ని కులాలకు అనుకూలమైనవిగా పేరుపొందాయి. ఆయా కులాల ప్రతినిధులుగా చూడబడుతున్నాయి.
- సార్వత్రిక వయోజన ఓటు హక్కు, ఒక-వ్యక్తి - ఒక ఓటు అనే సిద్ధాంతం వంటివి

HAREESH

Chapter 3.indd 83 01-02-2025 18:50:35

నేటి కుల అసమానత

ఆర్థిక అసమానతలకు కులం ఒక ప్రధాన మూలం. ఎందుకంటే ఇది వివిధ రకాల వనరుల అందుబాటును నియంత్రిస్తుంది. ఉదాహరణకు గతంలో 'అస్పృశ్యులు' గా భావించబడే కులాలకు సొంత భూమి కలిగి ఉండే హక్కు నిరాకరించబడింది. కేవలం 'ద్విజ' కులాలకు మాత్రమే విద్యను పొందే హక్కు ఉండేది. ఈ రకమైన కుల ఆధారిత అసమానత ప్రస్తుతం చట్టవిరుద్ధమైనదిగా ప్రకటించబడినప్పటికీ, ఈ విషయంలో శతాబ్దాలుగా పేరుకుపోయిన ఫలితాల ప్రభావాలు ఇప్పటికీ కొనసాగుతూనే ఉన్నాయి.

కులానికి, ఆర్థిక స్థితికి మధ్య గల సంబంధం చాలా వరకు మారింది. అది 'ఉన్నత' కులమైనా లేదా 'నిమ్న' కులమైనా నేడు ప్రతి కులంలోనూ బాగా ధనవంతులు, బాగా పేదవారు కూడా ఉన్నారు. ఇరవై లేదా ముప్పై సంవత్సరాల క్రితం-ఇటువంటి పరిస్థితి ఉండేది కాదు. నిమ్న కులాలలో ధనికులు ఉండడం చాలా అరుదు. జాతీయ నమూనా సర్వే చెబుతున్న వివరాలను అనుసరించి కులం అనేక రకాలుగా ఆర్థిక హోదాతో దృఢంగా ముడిపడి ఉంది:

- కుల సమూహాల సగటు ఆర్థిక స్థితి (నెలవారి వినియోగ వ్యయం ద్వారా మాపనం చేయబడినది) ఇప్పటికీ పాత క్రమానుగతశ్రేణికి అనుగుణంగానే ఉంది-దీని ప్రకారం 'ఉన్నత కులాలు' పై స్థాయిలో ఉండగా దళితులు మరియు ఆదివాసీలు హీన స్థితిలో ఉన్నారు. ఇతర వెనుకబడిన కులాల వారు మధ్య స్థాయిలో ఉన్నారు.
- ప్రతి కులంలోనూ కొంతమంది పేదవారు ఉన్నప్పటికీ అత్యంత పేదరికంలో ఉన్న వారి నిష్పత్తి(అధికారిక 'పేదరిక రేఖ'కు దిగువన) నిమ్న కులాలలో చాలా ఎక్కువగా ఉంది, అగ్రకులాలలో చాలా తక్కువగా ఉంది, ఇతర వెనుకబడిన కులాల వారు మరల మధ్య స్థాయిలోనే ఉన్నారు,
- ప్రతి కులంలోనూ కొందరు ధనవంతులు ఉన్నప్పటికీ ఉన్నత కులాలలో వారి సంఖ్య చాలా అధికంగా ఉంది, నిమ్న కులాల్లో వారి సంఖ్య చాలా తక్కువగా ఉంది.

1999 – 2000 మధ్య దారిద్ర్యరేఖకు దిగువ ఉన్న జనాభా శాతం

కులం, సామాజిక సమూహాలు	గ్రామీణ	పట్టణ
షెడ్యూల్డ్ తెగలు	45.8	35.6
షెడ్యూల్డ్ కులాలు	35.9	38.3
ఇతర వెనుకబడిన తరగతులు	27.0	29.5
ముస్లిం ఉన్నత కులాలు	26.8	34.2
హిందూ ఉన్నత కులాలు	11.7	9.9
క్రైస్తవ ఉన్నత కులాలు	9.6	5.4
సిక్కు ఉన్నత కులాలు	0.0	4.9
ఇతర ఉన్నత కులాలు	16.0	2.7
అన్ని సమూహాలు	27.0	23.4

గమనిక: ఇక్కడ ఉన్నత కులం అంటే SC, ST లేదా OBCకి చెందని వారు. దారిద్ర్య రేఖకు దిగువన అంటే గ్రామీణ ప్రాంతాల్లో వ్యక్తి ₹327 లేదా అంతకంటే తక్కువ, పట్టణ ప్రాంతాలలో నెలకు ఒక వ్యక్తికి ₹454 లేదా అంతకంటే తక్కువ ఖర్చు చేసినవారు.

మూలం: *నేషనల్ శాంపిల్ సర్వే ఆర్గనైజేషన్ (NSSO) భారత ప్రభుత్వం 55వ రౌండ్ 1999–2000.*

Chapter 3.indd 85 10-03-2025 15:41:39

ప్రజల నుండి రాజకీయ మద్దతుని సమీకరించడానికి రాజకీయ నాయకులకు తప్పనిసరి పరిస్థితిని కల్పించాయి. గతంలో హీనంగా, తక్కువగా చూడబడిన కులాల ప్రజలలో ఇది ఒక నూతన చైతన్యాన్ని తీసుకువచ్చింది.

రాజకీయాలలో కులంపై దృష్టి కేంద్రీకరించడం వలన ఎన్నికలంటే కులానికి సంబంధించినవే తప్ప మరేమీ కాదనే అభిప్రాయం కొన్నిసార్లు కలుగుతుంది. ఇది నిజం కాదు. క్రింది వాటిని కొంచెం పరిశీలించండి:

- దేశంలోని ఏ పార్లమెంటరీ నియోజకవర్గంలో కూడా ఒక కులానికి స్పష్టమైన మెజారిటీ లేదు. కాబట్టి ప్రతి అభ్యర్థి, పార్టీ ఎన్నికలలో గెలవాలంటే ఒకటి కంటే ఎక్కువ కులాల, వర్గాల విశ్వాసాన్ని పొందాలి..
- ఏ ఒక్క పార్టీకీ ఒక కులం లేదా వర్గంలోని ఓటర్ల అందరి యొక్క సమర్థనా ఉండదు. ఒక కులం ఒక పార్టీకి 'ఓటు బ్యాంకు' అని ప్రజలు అన్నప్పుడు సాధారణంగా అది ఆ కులానికి చెందిన ఓటర్లలో ఎక్కువ మంది ఆ పార్టీకి ఓటు వేస్తారని అర్థం.
- అనేక రాజకీయ పార్టీలు ఒకే కులం నుండి అభ్యర్థులను నిలబెట్టవచ్చు (ఆ నిర్దిష్ట నియోజకవర్గంలోని ఓటర్లలో అధిక సంఖ్యలో ఆ కులానికి సంబంధించిన వారే అని భావించినప్పుడు). కొంతమంది ఓటర్లకు వారి కులం నుండి ఒకరి కంటే ఎక్కువ మంది అభ్యర్థులు ఉండవచ్చు. అదే సమయంలో చాలామంది ఓటర్లకు వారి కులం నుండి అసలు అభ్యర్థులే లేకపోవచ్చు.
- మనదేశంలో అధికార పార్టీతో పాటు, ప్రస్తుతం కొనసాగుతున్న ఎంపీ, ఎమ్మెల్యే తరచుగా ఎన్నికల్లో ఓడిపోతూ ఉంటారు. అన్ని కులాలు, వర్గాలు ఒక రాజకీయ పార్టీకే కట్టుబడి ఉంటే ఇలా జరగదు.

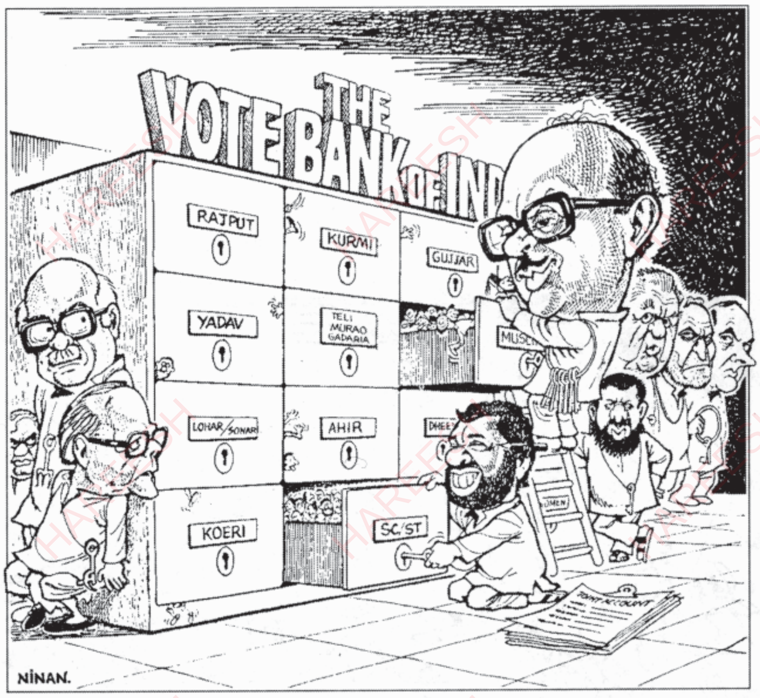

© Ajith Ninan - *India Today Book of Cartoons*

రాజకీయ నాయకులు కులవృత్తులకు చెందిన వారిని ఓటు బ్యాంకులుగా పరిగణించడం సరైనదని మీరు భావిస్తున్నారా?

కాబట్టి ఎన్నికల రాజకీయాలలో కులప్రమేయం ఉన్నప్పటికీ దానితోపాటు అనేక ఇతర అంశాలు కూడా ముఖ్యపాత్ర పోషిస్తాయి. ఓటర్లకు రాజకీయ పార్టీలతో బలమైన అనుబంధం ఉంటుంది. చాలాసార్లు వారి కులం లేదా వర్గంతో వారికి గల అనుబంధం కంటే కూడా ఇది బలంగా ఉంటుంది. ఒకే కులం లేదా వర్గంలోని ప్రజలకు వారి ఆర్థిక పరిస్థితులను అనుసరించి విభిన్న అభిరుచులు ఉండవచ్చు. చాలాసార్లు ధనిక-బీద, స్త్రీ పురుషులు భిన్న విధాలుగా ఓటు వేస్తారు. ప్రభుత్వ పనితీరుపై ప్రజల అంచనాలు, నాయకుల జనాదరణ కొలమానం కూడా ప్రధాన పాత్ర వహిస్తాయి. అవి చాలాసార్లు ఎన్నికలలో నిర్ణయాత్మక పాత్ర పోషిస్తాయి.

రాజకీయాలలో కులం

రాజకీయాలలో కులం పాత్రను గూర్చి ఇప్పటివరకు పరిశీలించాం. అంటే కులానికి రాజకీయాలకు మధ్య ఏక దిశ సంబంధము ఉంటుందని దీని అర్థం కాదు. కుల వ్యవస్థను, కుల గుర్తింపును రాజకీయ క్షేత్రంలోనికి తీసుకురావడం ద్వారా రాజకీయాలు కూడా కులాన్ని ప్రభావితం చేస్తాయి. ఈ విధంగా రాజకీయాలు కులమయం కావడమే కాదు, కులం కూడా రాజకీయమయం అవుతున్నది.

Chapter 3.indd 87 01-02-2025 18:50:36

ఇది అనేక రూపాలను సంతరించుకుంటుంది:

- ఇప్పటివరకు వేరుగా ఉంచబడిన సమీప కులాలు, ఉప కులాలను తమలో కలుపుకోవడం ద్వారా ప్రతి కుల సమూహం ఇంకా పెద్దదిగా కావడానికి ప్రయత్నం చేస్తుంది.
- వివిధ కులవర్గాలు ఇతర కులాలు, సమూహాలతో సంకీర్ణం కావాల్సిన అవసరం వస్తుంది. ఈ విధంగా వారితో చర్చలు సంప్రదింపులు జరుపుతారు.
- 'వెనుకబడిన' మరియు 'ఉన్నత' కులవర్గాల వంటి నూతన కుల సమూహాలు రాజకీయ క్షేత్రంలోకి వచ్చాయి.

ఈ విధంగా కులం రాజకీయాల్లో విభిన్న రకాల పాత్రలను పోషిస్తున్నది. కొన్ని సందర్భాలలో రాజకీయాలలో కులవిభేదాలను వ్యక్తీకరించడం ద్వారా చాలా వెనుకబడిన వర్గాలకు అధికారంలో భాగస్వామ్యం కావాలని డిమాండ్ చేయడానికి అవకాశం దొరుకుతుంది. ఈ విధంగా కుల రాజకీయాలు దళితులు, ఓబీసీ కులాల ప్రజలకు నిర్ణయీకరణలో మెరుగైన అవకాశాలు పొందడానికి సహాయపడతాయి. అనేక రాజకీయ, రాజకీయేతర సంస్థలు కొన్ని కులాల ఎడల వివక్షత సమసిపోవాలని, మరింత గౌరవం, భూమి, వనరులను అందుబాటులోకి తేవాలని, అవకాశాలను కల్పించాలని డిమాండ్ చేస్తూ ఆందోళనలు నిర్వహిస్తున్నాయి.

అదే సమయంలో కులం పై ప్రత్యేక దృష్టి సారించడం ప్రతికూల ఫలితాలను కూడా అందిస్తుంది. మతం విషయంలో మాదిరిగా కేవలం కుల ప్రాతిపదికపై ఆధారపడిన రాజకీయాలు ప్రజాస్వామ్యానికి అంత మంచివి కావు. ఇది పేదరికం, అభివృద్ధి మరియు అవినీతి వంటి ప్రాధాన్యతా అంశాల నుండి దృష్టిని మరల్చవచ్చు. కొన్ని సందర్భాలలో కుల విభజన ఉద్రిక్తతలు, సంఘర్షణలకే కాక హింసకు కూడా దారితీస్తుంది.

Chapter 3.indd 89 01-02-2025 18:50:36

విశ్లేషణ

1. భారతదేశంలో మహిళలు జీవితంలో వివక్షకు, వెనుకబాటుతనానికి గురవుతున్న వివిధ అంశాలను పేర్కొనండి.
2. మతతత్వ రాజకీయాల యొక్క వివిధ రూపాలను పేర్కొని, ప్రతిదానికి ఒక ఉదాహరణ ఇవ్వండి.
3. భారతదేశంలో ఇప్పటికీ కుల అసమానతలు ఎలా కొనసాగుతున్నాయో తెలియజేయండి.
4. భారత దేశంలో కులం మాత్రమే ఎన్నికల ఫలితాలను నిర్ధారించలేదని చెప్పడానికి రెండు కారణాలను తెలపండి.
5. భారతదేశ శాసనసభలలో మహిళా ప్రాతినిధ్యం యొక్క పరిస్థితి ఏమిటి?
6. భారతదేశాన్ని లౌకిక రాజ్యంగా చేసే ఏవైనా రెండు రాజ్యాంగ నిబంధనలను పేర్కొనండి.
7. మనం లింగ విభజనల గురించి మాట్లాడేటప్పుడు సాధారణంగా వీటిని ప్రస్తావిస్తాం:
   (ఎ) స్త్రీ పురుషుల మధ్య జైవిక భేదాలు.
   (బి) స్త్రీ పురుషులకు సమాజం నిర్దేశించిన అసమాన పాత్రలు.
   (సి) బాలల అసమాన లింగ నిష్పత్తి.
   (డి) ప్రజాస్వామ్యంలో మహిళలకు ఓటు హక్కు లేకపోవడం.
8. భారతదేశంలో మహిళలకు స్థానాలు వీటిలో రిజర్వ్ చేయబడ్డాయి:
   (ఎ) లోక్‌సభ
   (బి) రాష్ట్ర శాసన సభలు
   (సి) క్యాబినెట్‌లు
   (డి) పంచాయతీ రాజ్ సంస్థలు
9. మతతత్వ రాజకీయాలు అనే అర్థంలో క్రింది వాక్యాలను పరిశీలించండి.
   మతతత్వ రాజకీయాలు ఈ క్రింది నమ్మకాల ఆధారంగా ఉంటాయి.
   ఎ. ఒక మతం మిగిలిన ఇతర మతాల కంటే గొప్పది.
   బి. వివిధ మతాలకు చెందిన ప్రజలు సమాన పౌరులుగా కలిసిమెలిసి జీవించవచ్చు.
   సి. ఒక నిర్దిష్ట మత అనుయాయులంతా ఒక సమూహం.
   డి. ఒక మత సమూహ ఆధిపత్యాన్ని ఇతరులపై చలాయించడానికి రాజ్యాధికారాన్ని ఉపయోగించరాదు.
   క్రింది వాటిలో ఏ ప్రకటనలు సరైనవి

   (ఎ) ఎ, బి, సి, మరియు డి (బి) ఎ, బి మరియు డి (సి) ఎ మరియు సి (డి) బి మరియు డి
10. భారత రాజ్యాంగం గురించిన క్రింది ప్రకటనలలో సరికానివి ఏవి? ఇది
   (ఎ) మత ఆధారిత వివక్షను నిషేధిస్తుంది.
   (బి) ఒక మతానికి అధికార హోదాను కల్పిస్తుంది.
   (సి) వ్యక్తులందరికీ తమ మతాన్ని బోధించే స్వేచ్ఛను కల్పిస్తుంది.
   (డి) మత సమూహాలలో గల పౌరుల సమానత్వానికి హామీనిస్తుంది.
11. __________ ఆధారంగా జరిగే సామాజిక విభజనలు భారతదేశానికి సంబంధించి ప్రత్యేకమైనవి.

12. జాబితా Iని జాబితా IIతో జతచేయండి. క్రింది జాబితాలలో ఇవ్వబడిన ఆధారాలను ఉపయోగించి సరైన సమాధానాన్ని ఎంచుకోండి.

	జాబితా I	జాబితా II
1.	స్త్రీ పురుషులకు సమాన హక్కులు అవకాశాలు ఉండాలని విశ్వసించే వ్యక్తి	ఎ. మతతత్వవాది
2.	ఒక వర్గానికి మతమే ప్రధాన ఆధారమని చెప్పే వ్యక్తి	బి. స్త్రీవాది
3.	ఒక వర్గానికి కులమే ప్రధాన ఆధారమని భావించే వ్యక్తి	సి. లౌకికవాది
4.	మత విశ్వాసాల ఆధారంగా ఇతరులపై వివక్ష చూపని వ్యక్తి	డి. కులతత్వవాది

	1	2	3	4
(ఎ)	బి	సి	ఎ	డి
(బి)	బి	ఎ	డి	సి
(సి)	డి	సి	ఎ	బి
(డి)	సి	ఎ	బి	డి

HAREESH

Chapter 3.indd 93 01-02-2025 18:50:36

రాజకీయ పార్టీలు

V2N4G2

అధ్యాయం 4

అవలోకనం

ఈ ప్రజాస్వామ్య అధ్యాయంలో మనం అనేక సార్లు రాజకీయ పార్టీలను గూర్చి చదివాం. 9 వ తరగతిలో ప్రజాస్వామ్యాల వికాసంలో, రాజ్యాంగ నిర్మాణాలలో, ఎన్నికల రాజకీయాలలో, ప్రభుత్వాల ఏర్పాటు, వాటి పనితీరులో రాజకీయ పార్టీల పాత్రను గమనించాం. ఈ పాఠ్య పుస్తకంలో మనం రాజకీయ పార్టీలను రాజకీయ అధికారంలో భాగం పంచుకునే సమాఖ్య వ్యవస్థకు వాహకాలుగాను, ప్రజాస్వామిక రాజకీయక్షేత్రంలో సామాజిక విభాగాల మధ్య సంధానకర్తలుగాను చూస్తాం. ఈ అధ్యాయాన్ని ముగించే ముందు ప్రధానంగా మన దేశంలో రాజకీయ పార్టీల స్వభావం, పనితీరును నిశితంగా పరిశీలిద్దాం. మనం రెండు సాధారణ ప్రశ్నలను అడగడం ద్వారా దీనిని ప్రారంభిద్దాం: మనకు పార్టీలు ఎందుకు అవసరం? ప్రజాస్వామ్యానికి ఎన్ని పార్టీలు ఉండటం మంచిది? ఈ ప్రశ్నల నేపథ్యంలో మనం నేడు భారతదేశంలో గల జాతీయ, ప్రాంతీయ రాజకీయ పార్టీలను పరిచయం చేసుకుందాం. అనంతరం రాజకీయ పార్టీల వలన సమస్యలేమిటో, వాటి గురించి ఏమి చేయవచ్చో చూద్దాం.

మనకు రాజకీయ పార్టీలు ఎందుకు అవసరం?

ప్రజాస్వామ్యంలో ప్రధానంగా కనిపించే సంస్థలలో రాజకీయ పార్టీలు ఒకటి. అనేక మంది సాధారణ పౌరులకు ప్రజాస్వామ్యమంటే రాజకీయ పార్టీలే. మీరు మన దేశంలోని మారుమూల ప్రాంతాలకు వెళ్లి, అల్ప అక్షరాస్యులైన పౌరులతో మాట్లాడినట్లయితే మన రాజ్యాంగం గురించి లేదా మన ప్రభుత్వ స్వరూపం గురించి ఏమీ తెలియని వ్యక్తులు మీకు కనిపిస్తారు. కానీ మన రాజకీయ పార్టీల గురించి మాత్రం వారికి ఎంతో కొంత తెలిసే అవకాశం ఉంది. అదే సమయంలో ఈ కనబడేదంతా జనాదరణే అని అనుకోకూడదు. అనేక మంది రాజకీయ పార్టీలను తీవ్రంగా విమర్శిస్తుంటారు. మన ప్రజాస్వామ్యానికి, రాజకీయ మనుగడకూ సంబంధించిన తప్పులన్నింటికీ వారు పార్టీలనే నిందిస్తుంటారు. సామాజిక, రాజకీయ విభజనలతో పార్టీలు గుర్తింపు పొందుతున్నాయి.

కాబట్టి రాజకీయ పార్టీలు మనకు అవసరమా? అని అడగడం సహజం. సుమారు వంద సంవత్సరాల క్రితం ప్రపంచంలో రాజకీయ పార్టీలను కలిగిఉన్న దేశాలు చాలా తక్కువగా మాత్రమే ఉండేవి. నేడు పార్టీలు లేని దేశాలు చాలా తక్కువ. ప్రపంచవ్యాప్తంగా గల ప్రజాస్వామ్య దేశాలలో రాజకీయ పార్టీల ఉనికి ఎందుకు తప్పనిసరయింది? మనకు రాజకీయ పార్టీలు ఎందుకు అవసరమో చెప్పడానికి ముందు, అసలు రాజకీయ పార్టీలంటే ఏమిటి? అవి ఏమి చేస్తాయి అనే ప్రశ్నలకు సమాధానం చెబుదాం.

కాబట్టి మీరు నాతో ఏకీభవిస్తారు. పార్టీలనేవి పాక్షికమైనవి, పక్షపాత బుద్ధి కలిగినవి, విభజనలకు దారి తీసేవి. వాటికి ప్రజలను విడగొట్టడం తప్ప అవి ఇంకేమీ చేయవు. అదే వాటి ప్రధాన విధి!

అర్థం

ఎన్నికల్లో పోటీ చేయడానికి, ప్రభుత్వాధికారం పొందడానికి ఏకమైన కొందరు వ్యక్తుల సముదాయమే రాజకీయ పార్టీ. సామూహిక శ్రేయస్సును దృష్టిలో ఉంచుకుని సమాజం కోసం చేపట్టవలసిన కొన్ని విధానాలు, కార్యక్రమాలపై వారు ఏకాభిప్రాయాన్ని కలిగి ఉంటారు. సామూహిక శ్రేయస్సు ఏదనే విషయంలో భిన్నాభిప్రాయాలు ఉండవచ్చు కాబట్టి

(1)

(2)

(3)

(4)

1. ఎం.గోవర్ధన్ 2. ఎ.మురళీధరన్ 3. ఎం. మూర్తి 4. బి. సింగారవేలు, ద హిందూ

ఎన్నికల సమయంలో పార్టీలు గోడలపై రాయడాన్ని ఎన్నికల సంఘం అధికారికంగా నిషేధించింది. తమ ప్రచారానికి ఇది చవకైన మార్గమని అనేక రాజకీయ పార్టీలు వాదిస్తున్నాయి. ఈ ఎన్నికల సమయాలు గోడలపై అద్భుతమైన కళాఖండాలను సృష్టిస్తుంటాయి. తమిళనాడు నుండి కొన్ని ఉదాహరణలను ఇక్కడ చూడవచ్చు.

ఆర్.కె. లక్ష్మణ్ - గతంలో జరిగిన సంఘటనను గుర్తుచేయడం

ఆయా పార్టీలు తమ విధానాలు ఇతరుల విధానాల కన్నా ఎందుకు మెరుగైనవో చెప్పి ప్రజలను ఒప్పించేందుకు ప్రయత్నిస్తాయి. ఎన్నికల ద్వారా అధిక సంఖ్యాకుల మద్దతు పొంది, ఆయా విధానాలను అమలు చేయాలని చూస్తాయి.

ఈ విధంగా పార్టీలు సమాజంలోని ప్రాథమిక రాజకీయ విభజనలను ప్రతిబింబిస్తాయి. ఈ విధంగా అవి సమాజంలోని ఒక ప్రాంతానికి సంబంధించినవై, పక్షపాతదృష్టిని కలిగి ఉంటాయి. ఈ విధంగా ఒక పార్టీ అది ఏ ప్రాంతం తరపున నిలబడుతుంది, ఏ విధానాలను సమర్థిస్తుంది, ఎవరి ప్రయోజనాలను కాపాడుతుంది అనే విషయాల ద్వారా గుర్తించబడుతుంది. రాజకీయ పార్టీ మూడు భాగాలను కలిగి ఉంటుంది:

- నాయకులు,
- క్రియాశీల సభ్యులు
- అనుచరులు

విధులు:

రాజకీయ పార్టీ విధి ఏమిటి? ప్రాథమికంగా రాజకీయ పార్టీలు రాజకీయ పదవులను భర్తీ చేసి, రాజకీయ అధికారం చలాయిస్తాయి. కొన్ని కార్యకలాపాలను నిర్వర్తించడంద్వారా పార్టీలు ఈ పనిని చేస్తాయి

1 పార్టీలు **ఎన్నికల్లో పోటీ చేస్తాయి**: చాలా ప్రజాస్వామ్య దేశాల్లో, ఎన్నికలలో ప్రధానంగా రాజకీయ పార్టీలు నిలబెట్టే అభ్యర్థుల మధ్య పోటీ జరుగుతుంది. పార్టీలు తమ అభ్యర్థులను వివిధ మార్గాల్లో ఎంపిక చేసుకుంటాయి. USA వంటి కొన్ని దేశాల్లో ఒకే పార్టీకి చెందిన సభ్యులు, మద్దతుదారులు కలిసి తమ అభ్యర్థులను ఎన్నుకుంటారు. ఇప్పుడు చాలా దేశాలు ఈ పద్ధతినే అనుసరిస్తున్నాయి. భారతదేశం వంటి మరి కొన్ని దేశాలలో పార్టీల అగ్ర నాయకులు ఎన్నికల్లో పోటీ చేయడానికి అభ్యర్థులను ఎంపిక చేస్తారు.

2 పార్టీలు విభిన్న **విధానాలను, కార్యక్రమాలను** ముందుకు తెస్తాయి. ఓటర్లు వాటిలో తమకు నచ్చిన వాటిని ఎన్నుకుంటారు. ఏ విధానాలు సమాజానికి సరైనవనే విషయంలో మనలో ప్రతి ఒక్కరికి భిన్నమైన అభిప్రాయాలు, ఆలోచనలు ఉండవచ్చు. కానీ ఏ ప్రభుత్వమూ ఇంత పెద్ద ఎత్తున గల భిన్నాభిప్రాయాలను సంతృప్తి పరచలేదు. ప్రజాస్వామ్యంలో ప్రభుత్వ విధానాలు ఏ దిశగా రూపొందాలో సూచించడం కోసం ఒకే విధమైన అభిప్రాయాలను పెద్ద సంఖ్యలో కూడగట్టాలి. పార్టీలు చేసే పని ఇదే. ఒక పార్టీ విస్తారమైన ఇటువంటి అభిప్రాయాలను తాను సమర్థించే కొన్ని ప్రాథమిక భావనల స్థాయికి తగ్గిస్తుంది.

పద కోశం

పక్షపాతి: ఒక పార్టీ, సమూహం లేదా శిబిరానికి బలంగా కట్టుబడి ఉన్న వ్యక్తి. పక్షపాత ధోరణి అనేది ఏదో ఒక పక్షం వహించి సమస్య పట్ల సమతౌల్య దృష్టి చూపలేకపోవడం చేత గుర్తించబడుతుంది.

అధికార పార్టీ ఎంచుకున్న పంథాని ఆధారం చేసుకొని ప్రభుత్వం తన విధానాలను రూపొందించాలని ఆశించబడుతుంది.

3 ఒక దేశానికి **చట్టాలు చేయడంలో** పార్టీలు నిర్ణయాత్మక పాత్ర పోషిస్తాయి. అధికారికంగా చట్టాలను శాసనసభలో చర్చించి, ఆమోదిస్తారు. అయితే మెజారిటీ సభ్యులు ఏదో ఒక పార్టీకి చెందినవారు కాబట్టి, వారు తమ వ్యక్తిగత అభిప్రాయాలతో సంబంధం లేకుండా పార్టీ నాయకత్వం ఆదేశాల మేరకు స్పందిస్తారు.

4 పార్టీలు **ప్రభుత్వాలను ఏర్పాటు చేసి నడుపుతాయి.** మనం గత సంవత్సరం గుర్తించినట్లుగా పెద్ద విధాన నిర్ణయాలన్నీ రాజకీయ పార్టీల నుండి వచ్చిన రాజకీయ కార్యనిర్వాహకుల ద్వారా తీసుకోబడతాయి. పార్టీలు నాయకులను నియమించుకుని, వారికి శిక్షణ ఇచ్చి, తాము ఆశించిన విధంగా ప్రభుత్వాన్ని నడపడానికి వారిని మంత్రులుగా చేస్తాయి.

5 ఎన్నికల్లో ఓడిపోయిన పార్టీలు భిన్న స్వరాన్ని వినిపిస్తూ, ప్రభుత్వ వైఫల్యాలు లేదా తప్పుడు విధానాలను విమర్శిస్తూ అధికారంలో ఉన్న పార్టీలకు **ప్రతిపక్ష పాత్రను** పోషిస్తాయి. అంతేగాక ప్రతిపక్ష పార్టీలు ప్రభుత్వ వ్యతిరేకతను కూడగడతాయి.

6 పార్టీలు **ప్రజాభిప్రాయాన్ని రూపొందిస్తాయి.** అవి సమస్యలను లేవనెత్తి, వెలుగులోకి తెస్తాయి. పార్టీలు దేశవ్యాప్తంగా విస్తరించి ఉన్న లక్షలాది సభ్యులు, కార్యకర్తలను కలిగి ఉంటాయి. అనేక ప్రభావ వర్గాలు రాజకీయ పార్టీలకు అనుబంధంగా సమాజంలోని వివిధ విభాగాల్లో ఉంటాయి. ప్రజలు ఎదుర్కొంటున్న సమస్యల పరిష్కారం కోసం పార్టీలు కొన్నిసార్లు ఉద్యమాలు కూడా ప్రారంభిస్తాయి. సమాజంలోని అభిప్రాయాలు తరచుగా రాజకీయ పార్టీల పంథా మీద ఆధారపడే రూపొందుతాయి.

7 **ప్రభుత్వ యంత్రాంగాన్ని, ప్రభుత్వాలు అమలు చేసే సంక్షేమ పథకాలను** పార్టీలు ప్రజలకు అందుబాటులోకి తెస్తాయి. ఒక సాధారణ పౌరుడికి ప్రభుత్వ అధికారి కంటే స్థానిక పార్టీ నాయకుడిని సంప్రదించడం సులభం. అందుకే పార్టీలను పూర్తిగా విశ్వసించక పోయినా ప్రజలు వాటిని సన్నిహితంగా భావిస్తారు. ప్రజల అవసరాలు, డిమాండ్లపై పార్టీలు స్పందించాలి. లేకుంటే తరువాతి ఎన్నికల్లో ప్రజలు ఆ పార్టీలను తిరస్కరించవచ్చు.

ఆవశ్యకత

ఈ కార్యకలాపాల జాబితా అంతా పైన అడిగిన ప్రశ్నకు ఒక కోణంలో సమాధానం ఇస్తుంది: ఈ విధులన్నింటినీ నిర్వహిస్తాయి గనుక మనకు రాజకీయ పార్టీలు అవసరం. అయితే ఆధునిక ప్రజాస్వామ్యాలు రాజకీయ పార్టీలు లేకుండా ఎందుకు మనలేవని మనం ఇంకా అడగవలసి ఉంది. పార్టీలు లేని పరిస్థితిని ఊహించడం ద్వారా రాజకీయ పార్టీల ఆవశ్యకతను మనం అర్థం చేసుకోవచ్చు. ఎన్నికల్లో ప్రతిఅభ్యర్థులంతా స్వతంత్రులే అవుతారు. కాబట్టి ఏ ప్రధాన విధానపరమైన మార్పుల గురించైనా, ఎవరూ ఎలాంటి వాగ్దానాలూ చేయలేరు. ప్రజలకు ప్రభుత్వం ఏర్పడవచ్చు, కానీ దాని ప్రయోజనం ఎప్పటికీ అనిశ్చితంగా మిగిలిపోతుంది. ఎన్నికైన ప్రజాప్రతినిధులు వారి ప్రాంతంలో చేసే పనులకు తమ నియోజకవర్గానికి జవాబుదారీగా ఉంటారు. కానీ దేశం ఎలా నడవాలనే విషయానికి ఎవరూ బాధ్యత వహించరు.

అనేక రాష్ట్రాల్లో పార్టీలకు అతీతంగా జరిగే పంచాయతీ ఎన్నికలను చూడడం ద్వారా కూడా దీనిని గూర్చి మనం ఆలోచించవచ్చు. పార్టీలు అధికారికంగా పోటీ చేయనప్పటికీ, సాధారణంగా గ్రామం ఒకటి కంటే ఎక్కువ వర్గాలుగా చీలిపోయి, ఒక్కో వర్గం తమ అభ్యర్థులతో కూడిన 'జాబితా'ను ఉంచడాన్ని గమనించవచ్చు. పార్టీ చేసే పని సరిగ్గా ఇదే. పెద్దవైనా, చిన్నవైనా, చాలాకాలం నుండి స్వతంత్రంగా కొనసాగుతున్నవైనా, నూతనంగా ఏర్పడినవైనా, అభివృద్ధి చెందినవైనా, చెందుతున్నవైనా ప్రపంచంలోని దాదాపు అన్ని దేశాలలో మనం రాజకీయ పార్టీలను చూడటం వెనుక గల కారణం ఇదే.

రాజకీయ పార్టీల ఎదుగుదల, ప్రాతినిధ్యం ప్రజాస్వామ్యాల ఆవిర్భావంతో నేరుగా ముడిపడి ఉంది.

సరే. రాజకీయ పార్టీలు లేకుండా మనం జీవించలేమనేది ఒప్పుకుందాం. అయితే ప్రజలు ఏ ప్రాతిపదికన ఒక రాజకీయ పార్టీని సమర్థించాలో చెప్పండి నాకు.

పదకోశం

అధికార పక్షం: ప్రభుత్వాన్ని నడిపే రాజకీయపార్టీ.

HAREESH

మనం గమనించినట్లుగా విశాలంగా ఉండే సమాజాలకు ప్రాతినిధ్య ప్రజాస్వామ్యం అవసరం. సమాజాలు పెద్దవిగా, సంక్లిష్టమైనవిగా మారే కొద్దీ వాటికి వివిధ సమస్యలపై గల భిన్నమైన అభిప్రాయాలను సేకరించడానికి, ప్రభుత్వానికి అందించడానికి ఏదో ఒక సంస్థ అవసరమవుతుంది. విభిన్న ప్రతినిధులను ఏకతాటిపైకి తీసుకు వచ్చి బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వాన్ని ఏర్పాటుచేయడానికి వారికి కొన్ని మార్గాలు అవసరమవుతాయి. ప్రభుత్వానికి మద్దతు ఇవ్వడానికి లేదా నిరోధించడానికి, విధానాలను రూపొందించడానికి, వాటిని సమర్థించడానికి లేదా వ్యతిరేకించడానికి ఒక యంత్రాంగం వారికి అవసరమవుతుంది. ప్రతి ప్రాతినిధ్య ప్రభుత్వానికి ఉండే ఈ అవసరాలను రాజకీయ పార్టీలు నెరవేరుస్తాయి. ప్రజాస్వామ్యానికి పార్టీల ఉనికి ఒక తప్పనిసరి నియమమని మనం చెప్పవచ్చు.

రాజకీయ పార్టీలు అవి చూపుతున్న విధుల ఆధారంగా కింది ఛాయాచిత్రాలను వర్గీకరించండి. ఈ జాబితాలో చూపబడిన ప్రతి విధికి సంబంధించి మీ స్వంత ప్రాంతం నుండి ఒక ఛాయాచిత్రం లేదా వార్తల అంశాన్ని అన్వేషించండి.

© 1. కె.ఆర్. సుబ్రమణ్యన్ 2. కె. గోపీనాథన్
3. ఎ. చక్రవర్తి, "ద హిందూ"

1. ఉల్లి, ఎల్‌పీజీ ధరల పెంపునకు వ్యతిరేకంగా విశాఖపట్నంలో ఆందోళన చేపట్టిన బీజేపీ మహిళా మోర్చా కార్యకర్తలు

2. కల్తీ మద్యం బాధిత కుటుంబాలకు వారి ఇళ్ల వద్ద లక్ష రూపాయల చెక్కును అందజేస్తున్న మంత్రి

3. చైనా, కొరియాలలోని ఉక్కు కర్మాగారాల అవసరాలను తీర్చడానికి ఒరిస్సా నుండి ఇనుము ఎగుమతి చేయడానికి ఆ రాష్ట్ర ప్రభుత్వం అనుమతించినందుకు కొరియన్ స్టీల్ కంపెనీ పోస్కో కు వ్యతిరేకంగా సిపిఐ(ఎం), సిపిఐ, ఒజిపి, జెడి (ఎస్) పార్టీల కార్యకర్తలు భువనేశ్వర్‌లో నిర్వహించిన ర్యాలీ.

మనకు ఎన్ని పార్టీలు ఉండాలి?

ప్రజాస్వామ్యంలో ఏ పౌర సమూహానికైనా రాజకీయ పార్టీని ఏర్పాటు చేసుకునే స్వేచ్ఛ ఉంది. ఈ సంప్రదాయ అర్థాన్ని అనుసరించి ప్రతీ దేశంలోనూ పెద్ద సంఖ్యలో రాజకీయ పార్టీలు ఉన్నాయి. భారత ఎన్నికల సంఘం వద్ద 750కి పైగా పార్టీలు నమోదయ్యాయి. అయితే ఈ పార్టీలన్నీ ఎన్నికల్లో తీవ్రమైన పోటీదారులు కాదు. సాధారణంగా ఎన్నికల్లో గెలిచి ప్రభుత్వాన్ని ఏర్పాటు చేసేందుకు కొన్ని పార్టీలు మాత్రమే సమర్థవంతంగా పోటీ పడతాయి. కాబట్టి 'ప్రజాస్వామ్యానికి ఎన్ని ప్రధాన లేదా సమర్థవంతమైన పార్టీలు మంచివి?' అనేది ఇక్కడి ప్రశ్న.

కొన్ని దేశాలలో ప్రభుత్వాన్ని నియంత్రించడానికి, నడపడానికి ఒక పార్టీకి మాత్రమే అనుమతి ఉంటుంది. వీటిని ఏక పార్టీ వ్యవస్థలు అంటారు. IXవ తరగతిలో మనం చైనాలో కమ్యూనిస్ట్ పార్టీకి మాత్రమే పరిపాలించడానికి అనుమతి ఉందని తెలుసుకున్నాం.

చట్టబద్ధంగా చూస్తే ప్రజలకు రాజకీయ పార్టీలను ఏర్పాటు చేసుకోవడానికి స్వేచ్ఛ ఉన్నప్పటికీ, అధికారం కోసం స్వేచ్ఛాయుత పోటీని ఎన్నికల వ్యవస్థ అనుమతించనందున అది జరగదు. మనం ఏక పార్టీ వ్యవస్థను ఉత్తమ ఎంపికగా పరిగణించలేము. ఎందుకంటే ఇది ప్రజాస్వామ్యయుత ఎంపిక కాదు కనుక ఏ ప్రజాస్వామ్య వ్యవస్థ అయినా కనీసం రెండు పార్టీలనైనా ఎన్నికల్లో పోటీ చేసేందుకు అనుమతించాలి, పోటీ చేసే పార్టీలు అధికారంలోకి రావడానికి తగిన అవకాశం కల్పించాలి.

కొన్ని దేశాల్లో సాధారణంగా రెండు ప్రధాన పార్టీల మధ్య అధికారం మారుతూ ఉంటుంది. అనేక ఇతర పార్టీలు ఉనికిలో ఉండవచ్చు, ఎన్నికల్లో పోటీ చేసి జాతీయ చట్టసభల్లో కొన్ని సీట్లు గెలుచుకోవచ్చు. అయితే రెండు ప్రధాన పార్టీలకు మాత్రమే ప్రభుత్వాన్ని ఏర్పాటు చేసేందుకు అవసరమైన మెజారిటీ సీట్లను గెలుచుకునే అవకాశం ఎక్కువగా ఉంటుంది. అటువంటి పార్టీ వ్యవస్థను ద్వి - పార్టీ వ్యవస్థ అంటారు. యునైటెడ్ స్టేట్స్ ఆఫ్ అమెరికా మరియు యునైటెడ్ కింగ్‌డమ్ లు ద్వి- పార్టీ వ్యవస్థకు ఉదాహరణలు.

అధికారం కోసం అనేక పార్టీలు పోటీ చేసి, రెండు కంటే ఎక్కువ పార్టీలు వారి స్వంత బలంతో గానీ, ఇతరులతో పొత్తుతో గానీ అధికారం లోకి వచ్చే అవకాశం ఉంటే దానిని బహుళ పార్టీ వ్యవస్థ అని పిలుస్తాము. ఈ విధంగా భారతదేశంలో మనకు బహుళ పార్టీ వ్యవస్థ ఉంది. ఈ వ్యవస్థలో వివిధ పార్టీలు సంకీర్ణ కూటమిగా ఏర్పడి ప్రభుత్వాన్ని ఏర్పాటు చేస్తాయి. బహుళ-పార్టీ వ్యవస్థలో అనేక పార్టీలు ఎన్నికల్లో కలిసి పోటీ చేయాలనీ, అధికారాన్ని గెలుచుకోవాలనే ఉద్దేశ్యంతో చేతులు కలిపితే దానిని కూటమి లేదా ఫ్రంట్ అంటారు. ఉదాహరణకు భారతదేశంలో 2004 పార్లమెంటరీ ఎన్నికలలో అటువంటి మూడు ప్రధాన కూటములు ఏర్పడ్డాయి. అవి- నేషనల్ డెమోక్రటిక్ అలయన్స్, ది యునైటెడ్ ప్రోగ్రెసివ్ అలయన్స్, లెఫ్ట్ ఫ్రంట్. బహుళ పార్టీ వ్యవస్థ తరచుగా చాలా గందరగోళంగా కనిపిస్తుంటుంది, రాజకీయ అస్థిరతకు దారి తీస్తుంటుంది. అదే సమయంలో ఈ వ్యవస్థ వివిధ రకాల ఆసక్తులకు, అభిప్రాయాలకు రాజకీయ ప్రాతినిధ్యాన్ని కల్పిస్తుంది.

కాబట్టి వీటిలో ఏది మంచిది? చాలా సాధారణమైన ఈ ప్రశ్నకు ఇది అంత మంచి ప్రశ్న కాదు అనేది బహుశా ఉత్తమ సమాధానం కావచ్చు. పార్టీ వ్యవస్థ అనేది ఏ దేశమైనా ఎంపిక చేసుకున్నంత మాత్రాన వచ్చేది కాదు. సుదీర్ఘ కాలక్రమంలో ఆ సమాజం యొక్క స్వభావం, దాని సామాజిక, ప్రాంతీయ విభజనలు, రాజకీయ చరిత్ర, దాని ఎన్నికల వ్యవస్థలపై ఇది ఆధారపడి రూపుదిద్దుకుంటుంది. ఇవి అంత త్వరగా మారవు. ప్రతి దేశం దాని ప్రత్యేక పరిస్థితులకు అనుగుణంగా పార్టీ వ్యవస్థను అభివృద్ధి చేస్తుంది. ఉదాహరణకు ఇంత పెద్ద దేశంలో సామాజిక, భౌగోళిక వైవిధ్యాన్ని రెండు లేదా మూడు పార్టీలు సులభంగా గ్రహించలేవు కాబట్టి భారతదేశం బహుళపార్టీ వ్యవస్థను అభివృద్ధి చేసింది. ఏ వ్యవస్థ కూడా అన్ని దేశాలకు, అన్ని సందర్భాలకు అనువైనదిగా ఉండదు.

రాజకీయనాయకులు ఈ సంకీర్తనలను ఎలా నడుపుతారో, నాకు అబ్బురంగా ఉంటుంది. నేనైతే కనీసం అన్ని పార్టీల పేర్లు కూడా గుర్తుపెట్టుకోలేను.

పునః పునః సమీక్షిద్దాం

పార్టీ వ్యవస్థల గురించి మనం తెలుసుకున్న విషయాలను భారతదేశంలోని వివిధ రాష్ట్రాలకు అన్వయిద్దాం. రాష్ట్ర స్థాయిలో గల మూడు ప్రధాన పార్టీ వ్యవస్థలు ఇక్కడ ఇవ్వబడ్డాయి. వీటిలో ఒక్కో రకానికి జోడించగల కనీసం రెండు రాష్ట్రాలను మీరు కనుగొనగలరా?

- ద్వి పార్టీ వ్యవస్థ
- రెండు కూటములతో కూడిన బహుళ పార్టీ వ్యవస్థ
- బహుళ పార్టీ వ్యవస్థ

రాజకీయ పార్టీలలో ప్రజల భాగస్వామ్యం

సాధారణంగా రాజకీయ పార్టీలు ప్రజాదరణ కోల్పోతున్నందున, వాటి పట్ల పౌరులు ఉదాసీనంగా ఉన్నందున అవి సంక్షోభాన్ని ఎదుర్కొంటున్నాయని తరచుగా చెబుతుంటారు. అందుబాటులో ఉన్న ఆధారాల (evidence) ప్రకారం చూస్తే ఈ నమ్మకం భారతదేశానికి సంబంధించి కేవలం పాక్షికంగా మాత్రమే నిజమని తెలుస్తుంది. అనేక దశాబ్దాలుగా వరుసగా నిర్వహించిన భారీ నమూనా సర్వేల ఆధారంగా :

- దక్షిణాసియాలో రాజకీయ పార్టీలపై ప్రజల్లో అంతగా నమ్మకం లేదు. రాజకీయ పార్టీలపై తమకు 'కొంత' లేదా 'చాలా' నమ్మకం ఉందని చెప్పే వాళ్ళ కంటే 'అంతగా నమ్మకం లేదనో' లేదా 'అసలు నమ్మకం లేదనో' చెప్పే వాళ్ళే ఎక్కువ.
- అనేక ఇతర ప్రజాస్వామ్య దేశాల విషయంలో కూడా ఇదే వర్తిస్తుంది. ప్రపంచవ్యాప్తంగా అతి తక్కువ విశ్వసనీయత కలిగిన సంస్థలలో రాజకీయ పార్టీలు ఒకటి.
- అయినప్పటికీ ప్రజలు రాజకీయ పార్టీల కార్యకలాపాల్లో పాల్గొనే స్థాయి మాత్రం చాలా ఎక్కువగానే ఉంది. ఏదో ఒక రాజకీయ పార్టీలో సభ్యులుగా ఉన్నామని చెప్పుకునే వారి నిష్పత్తి కెనడా, జపాన్, స్పెయిన్, దక్షిణ కొరియా వంటి అనేక అభివృద్ధి చెందిన దేశాల కంటే భారతదేశంలో ఎక్కువగా ఉంది.
- గత మూడు దశాబ్దాలుగా భారతదేశంలో రాజకీయ పార్టీలలో సభ్యులుగా చేరే వారి నిష్పత్తి క్రమంగా పెరుగుతున్నది.
- ఈ కాలంలోనే ఏదో ఒక రాజకీయ పార్టీని తాము సన్నిహితంగా భావిస్తున్నట్లు చెప్పుకునే వారి నిష్పత్తి కూడా భారతదేశంలో పెరుగుతున్నది.

హెచ్చుతగ్గులు ఉన్నప్పటికీ, భారతదేశంలో పార్టీల గుర్తింపు పెరిగింది

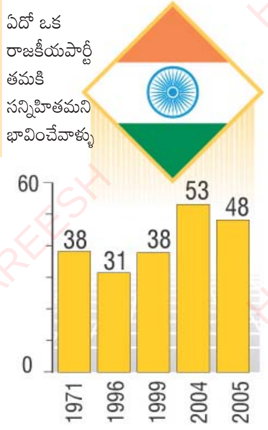

భారత దేశంలో పార్టీ సభ్యత్వం పెరిగింది.

తాము ఏదో ఒక రాజకీయపార్టీలో సభ్యులమని చెప్పే వారు

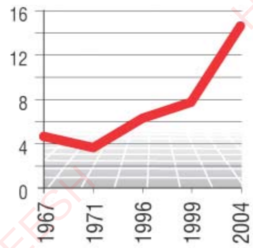

ప్రపంచంలో ఇతర ప్రాంతాల కంటే దక్షిణాసియాలో పార్టీ సభ్యత్వం ఎక్కువగా ఉంది.

తాము ఏదో ఒక రాజకీయపార్టీలో సభ్యులమని చెప్పే వారు

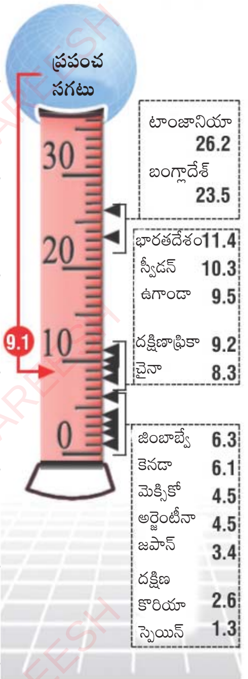

దక్షిణాసియా

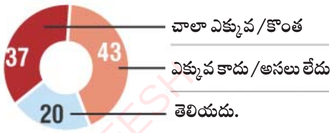

మూలం : ఎస్.డి.ఎస్.ఎ టీం, స్టేట్ డెమోక్రసీ ఇన్ సౌత్ ఆసియా, ఢిల్లీ : ఆక్స్ఫర్డ్ యూనివర్సిటీ ప్రెస్, 2007

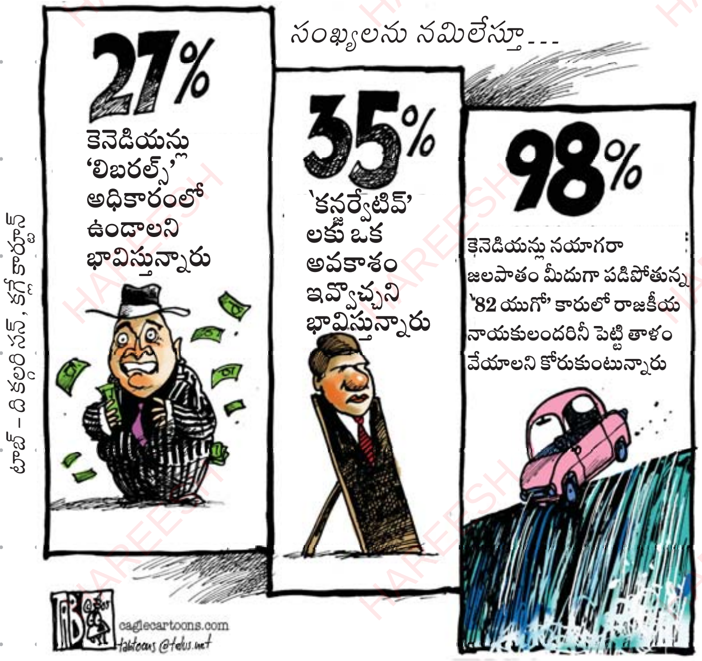

ఈ కార్టూన్ ముందర పేజీలో చూపిన గ్రాఫ్‌లలోని సమాచారాన్ని ప్రతిబింబిస్తుందా?

జాతీయ పార్టీలు

ప్రపంచవ్యాప్తంగా సమాఖ్య వ్యవస్థను అనుసరించే ప్రజాస్వామ్యాలు సాధారణంగా రెండు రకాల రాజకీయ పార్టీలను కలిగి ఉంటాయి: సమాఖ్య విభాగాలలో ఒకదానిలో మాత్రమే ఉన్న పార్టీలు, సమాఖ్య యొక్క అనేక లేదా అన్ని విభాగాలలోనూ ఉన్న పార్టీలు. భారతదేశంలోనూ ఇదే పరిస్థితి ఉన్నది. దేశవ్యాప్తంగా విస్తరించి ఉన్న పార్టీలను 'జాతీయ పార్టీలు' అని పిలుస్తారు. ఈ పార్టీలకు వివిధ రాష్ట్రాల్లో విభాగాలు ఉన్నాయి. అయితే స్థూలంగా ఈ విభాగాలన్నీ జాతీయ స్థాయిలో నిర్ణయించిన విధానాలు, కార్యక్రమాలు, వ్యూహాలనే అనుసరిస్తుంటాయి.

దేశంలోని ప్రతి పార్టీ ఎన్నికల సంఘం వద్ద నమోదు కావలసి ఉంటుంది. ఎన్నికల సంఘం అన్ని పార్టీలను సమానంగా చూస్తూ, అదే సమయంలో పెద్దవైన, ప్రధాన పార్టీలకు కొన్ని ప్రత్యేక సౌకర్యాలను అందిస్తుంది. ఈ పార్టీలకు ప్రత్యేక గుర్తును కేటాయిస్తుంది. ఆ ఎన్నికల గుర్తును ఆయా పార్టీల అధికారిక అభ్యర్థులు మాత్రమే ఉపయోగించగలరు. ఈ విశేష అధికారాన్ని, మరి కొన్ని ప్రత్యేక సౌకర్యాలను ఏ పార్టీలు పొందవచ్చునేది ఎన్నికల సంఘం 'గుర్తిస్తుంది'. అందుకే ఈ పార్టీలను 'గుర్తింపు పొందిన రాజకీయ పార్టీలు' అంటారు. గుర్తింపు పొందిన పార్టీగా కొనసాగాలంటే ఆ పార్టీ తప్పనిసరిగా పొందాల్సిన ఓట్లు, సీట్ల నిష్పత్తికి సంబంధించిన వివరణాత్మక ప్రమాణాలను ఎన్నికల సంఘం నిర్దేశించింది. ఒక రాష్ట్ర శాసనసభకు జరిగే ఎన్నికల్లో మొత్తం ఓట్లలో కనీసం ఆరు శాతం ఓట్లను సాధించి కనీసం రెండు సీట్లు గెలుచుకున్న పార్టీని రాష్ట్ర పార్టీగా గుర్తిస్తారు. లోక్‌సభ ఎన్నికల్లో లేదా నాలుగు రాష్ట్రాల అసెంబ్లీ ఎన్నికల్లో మొత్తం ఓట్లలో కనీసం ఆరు శాతం ఓట్లను సాధించి, లోక్‌సభలో కనీసం నాలుగు సీట్లు గెలుచుకున్న పార్టీని జాతీయ పార్టీగా గుర్తిస్తారు.

భారత ఎన్నికల సంఘం 2023 లో జారీ చేసిన నోటిఫికేషన్ ప్రకారం దేశంలో ఆరు గుర్తింపు పొందిన జాతీయ పార్టీలు ఉన్నాయి.

రాజకీయ పార్టీల నమోదు, గుర్తింపుల గురించి మరిన్ని వివరాల కోసం భారత ఎన్నికల సంఘం వెబ్‌సైట్‌ను సందర్శించండి https://eci.gov.in

HAREESH

ఆమ్ ఆద్మీ పార్టీ (AAP) 2011లో జరిగిన అవినీతి వ్యతిరేక ఉద్యమం తర్వాత 26 నవంబర్, 2012న ఆవిర్భవించింది. జవాబుదారీతనం, స్వచ్ఛమైన పరిపాలన, పారదర్శకత మరియు సుపరిపాలన వంటి ఆలోచనల ఆధారంగా ఈ పార్టీ స్థాపించబడినది. ఆ మరుసటి సంవత్సరమే ఢిల్లీ శాసనసభ ఎన్నికలలో రెండవ అతిపెద్ద పార్టీగా అవతరించినది. భారత జాతీయ కాంగ్రెస్ (INC) మద్దతుతో ఆప్ '(AAP) ప్రభుత్వమును ఏర్పాటు చేసింది. 2022లో గుజరాత్ శాసనసభకు ఎన్నికల జరిగిన తర్వాత గుజరాత్ రాజకీయాలలో మూడవ ఫ్రంట్ గా అవతరించింది. ప్రస్తుతం 'ఆప్' పంజాబ్ ఢిల్లీలలో ప్రభుత్వాలను ఏర్పరిచింది. 2019 లోక్ సభకు జరిగిన ఎన్నికలలో ఒక లోక్ సభ స్థానాన్ని గెలుచుకుంది.

బహుజన్ సమాజ్ పార్టీ (బి ఎస్ పి): 1984లో కాన్షీరామ్ నాయకత్వంలో ఏర్పడింది. **దళితులు, ఆదివాసీలు**, ఇతర వెనుకబడిన కులాలు **(ఓబీసీ)** లు, మతపరమైన మైనారిటీలను కలిగి ఉన్న బహుజన్ సమాజ్‌కు ప్రాతినిధ్యం వహించి, అధికారం పొందేందుకు ప్రయత్నిస్తుంది. సాహు మహారాజ్, మహాత్మా పూలే, పెరియార్ రామస్వామి నాయకర్, బాబాసాహెబ్ అంబేద్కర్ ల భావనలు, బోధనల నుండి ప్రేరణ పొందింది. **దళితులు,** అణగారిన వర్గాలకు చెందిన ప్రజల ప్రయోజనాలు, సంక్షేమం కోసం పాటుపడుతుంది. ఇది ఉత్తర ప్రదేశ్ రాష్ట్రంలో ప్రధానంగా పట్టును కలిగి ఉంది. మధ్యప్రదేశ్, ఛత్తీస్‌గఢ్, ఉత్తరాఖండ్, ఢిల్లీ, పంజాబ్ వంటి పొరుగు రాష్ట్రాలలో చెప్పుకోదగిన ఉనికిని కలిగి ఉంది. ఉత్తరప్రదేశ్‌లో వివిధ సమయాల్లో వివిధ పార్టీల మద్దతు తీసుకుని అనేకసార్లు ప్రభుత్వాన్ని ఏర్పాటు చేసింది. 2019లో జరిగిన లోక్‌సభ ఎన్నికల్లో దాదాపు 3.63 శాతం ఓట్లు సాధించి లోక్‌సభలో 10 స్థానాలను కైవసం చేసుకుంది.

భారతీయ జనతా పార్టీ (బిజేపి): 1951లో శ్యామ ప్రసాద్ ముఖర్జీ ఏర్పాటు చేసిన పూర్వపు భారతీయ జనసంఘ్‌ను పునరుద్ధరించడం ద్వారా 1980లో స్థాపించబడింది. భారతదేశ ప్రాచీన సంస్కృతి, విలువల నుండి, దీనదయాళ్ ఉపాధ్యాయ్ ప్రబోధించిన సమగ్ర మానవతా వాదం, **అంత్యోదయ** వంటి భావనల నుండి స్ఫూర్తిని పొందడం ద్వారా బలమైన, ఆధునిక భారతదేశాన్ని నిర్మించాలని భావిస్తుంది. భారతీయ జాతీయత, రాజకీయాల గురించిన తన భావజాలంలో సాంస్కృతిక జాతీయవాదం (లేదా 'హిందుత్వ') అనేది ఒక ముఖ్యమైన అంశం. సంపూర్ణ ప్రాదేశిక రాజకీయ సమగ్రతతో జమ్మూ కాశ్మీర్ ను భారతదేశంలో అంతర్భాగం చేయడం, మతంతో సంబంధం లేకుండా దేశంలో నివసించే ప్రజలందరికీ ఉమ్మడి పౌరసత్వ చట్టం తేవడం, మత మార్పిడులపై నిషేధం అనే అంశాలను ఆశిస్తుంది. ఈ పార్టీకి 1990లలో గణనీయంగా మద్దతు పెరిగింది. అంతకు ముందు ఉత్తర భారతదేశం, పశ్చిమ భారతదేశం, పట్టణ ప్రాంతాలకు మాత్రమే పరిమితమై ఉండే పార్టీ దక్షిణ, తూర్పు, ఈశాన్య భారతానికీ, గ్రామీణ ప్రాంతాలకూ సైతం విస్తరించింది. 1998లో అనేక ప్రాంతీయ పార్టీలతో కూడిన 'నేషనల్ డెమొక్రటిక్ అలయన్స్' (NDA) కు నాయకత్వం వహించిన పార్టీగా అధికారంలోకి వచ్చింది. 2019 లోక్‌సభ ఎన్నికల్లో 303 మంది సభ్యులతో అతిపెద్ద పార్టీగా అవతరించింది. ప్రస్తుతం కేంద్రంలో అధికారంలో ఉన్న NDA ప్రభుత్వానికి నాయకత్వం వహిస్తున్నది.

కమ్యూనిస్ట్ పార్టీ ఆఫ్ ఇండియా – మార్క్సిస్ట్ (సిపిఐ–ఎం): 1964లో స్థాపించబడింది. మార్క్సిజం-లెనినిజం సిద్ధాంతాలను నమ్ముతుంది. సోషలిజం, లౌకికవాదం, ప్రజాస్వామ్యాలను బలపరుస్తూ సామ్రాజ్యవాదాన్నీ,

మతతత్వాన్నీ వ్యతిరేకిస్తుంది. ప్రజాస్వామ్యయుత ఎన్నికలను భారతదేశంలో సామాజిక, ఆర్థిక, న్యాయసాధనకు ఒక ఉపయోగకరమైన, సహాయక సాధనంగా భావిస్తుంది. పశ్చిమ బెంగాల్, కేరళ, త్రిపురలలో ముఖ్యంగా పేదలు, ఫ్యాక్టరీ కార్మికులు, రైతులు, వ్యవసాయ కార్మికులు, మేధావులలో బలమైన మద్దతును కలిగి ఉన్నది. దేశంలోకి విదేశీ మూలధనం, వస్తువుల స్వేచ్ఛా ప్రవాహాన్ని అనుమతించే నూతన ఆర్థిక విధానాలను వ్యతిరేకిస్తుంది. పశ్చిమ బెంగాల్‌లో వరుసగా 34 ఏళ్లపాటు అధికారంలో కొనసాగింది. 2019 లోక్‌సభ ఎన్నికల్లో దాదాపు 1.75 శాతం ఓట్లు, 3 సీట్లు గెలుచుకుంది.

ఇండియన్ నేషనల్ కాంగ్రెస్ (ఐఎన్‌సి): కాంగ్రెస్ పార్టీగా ప్రసిద్ధి చెందింది. ప్రపంచ పురాతన పార్టీలలో ఇది ఒకటి. 1885లో స్థాపించబడిన ఈ పార్టీ అనేక చీలికలను ఎదుర్కొంది. భారత స్వాతంత్ర్యం అనంతరం అనేక దశాబ్దాల పాటు జాతీయ, రాష్ట్ర స్థాయిల్లో భారత రాజకీయాల్లో ప్రముఖ పాత్ర పోషించింది. జవహర్‌లాల్ నెహ్రూ నాయకత్వంలో భారతదేశంలో ఆధునిక లౌకిక ప్రజాస్వామ్య గణతంత్రాన్ని నిర్మించాలని ఈ పార్టీ ప్రయత్నించింది. కేంద్రంలో 1977 వరకు, ఆపై 1980 నుండి 1989 వరకు అధికారంలో ఉంది. 1989 తర్వాత పార్టీకి మద్దతు తగ్గినా, సామాజిక విభజనలపై పోరాటం చేస్తూ దేశవ్యాప్తంగా కొనసాగుతోంది. సైద్ధాంతికంగా మధ్యస్థ పార్టీ (రైటిస్ట్ కాదు, వామపక్షం కాదు)గా ఉండి లౌకికవాదాన్ని, బలహీన వర్గాలు, మైనారిటీల సంక్షేమాన్ని సమర్థిస్తుంది. భారత జాతీయ కాంగ్రెస్ నూతన ఆర్థిక సంస్కరణలకు మద్దతిస్తుంది. కానీ అవి మానవీయ కోణాన్ని కలిగి ఉండాలని భావిస్తుంది. 2004 నుండి 2019 వరకు యునైటెడ్ ప్రోగ్రెసివ్ అలయన్స్ (UPA) ప్రభుత్వానికి నాయకత్వం వహించింది. 2019 లోక్‌సభ ఎన్నికల్లో 19.5% ఓట్లు, 52 సీట్లు గెలుచుకున్నది.

నేషనల్ పీపుల్స్ పార్టీ (ఎన్‌పిపి)P.A సంగ్మా నాయకత్వంలో జులై 2013లో ఏర్పడింది. ఈశాన్య భారతదేశం నుండి జాతీయ పార్టీ హోదా పొందిన మొట్టమొదటి రాజకీయ పార్టీ. ఈ పార్టీ దేశంలోని వైవిధ్యాన్ని విశ్వసిస్తూ,దేశంలో గల వివిధ ప్రాంతాలు అభివృద్ధికి సంబంధించి విభిన్న సవాళ్లను కలిగి ఉన్నాయని గుర్తించింది, పార్టీ యొక్క ప్రధాన తాత్విక దృక్పథం అందరికీ విద్య మరియు ఉపాధితో పాటు సమాజంలోని అన్ని వర్గాలకు సాధికారతను కల్పించడం . మేఘాలయలో ప్రభుత్వాన్ని ఏర్పాటు చేయడమే కాక అనేక ఈశాన్య రాష్ట్రాలలో ఉనికిని కలిగి ఉంది .2019 లో జరిగిన లోక్ సభ ఎన్నికల్లో NPP ఒక లోకసభ స్థానాన్ని గెలుచుకుంది.

రాష్ట్ర పార్టీలు:

ఈ ఆరు పార్టీలు కాకుండా దేశంలోని చాలా ప్రధాన పార్టీలను ఎన్నికల సంఘం 'రాష్ట్ర పార్టీలు'గా వర్గీకరించింది. వీటిని సాధారణంగా ప్రాంతీయ పార్టీలుగా పేర్కొంటారు. అయితే ఈ పార్టీలు తమ భావజాలం లేదా దృక్పథంలో ప్రాంతీయంగా ఉండాల్సిన అవసరం లేదు. వీటిలో కొన్ని పార్టీలు కొన్ని రాష్ట్రాలలో మాత్రమే విజయం సాధించిన అఖిల భారత పార్టీలు. సమాజ్ వాదీ పార్టీ, రాష్ట్రీయ జనతాదళ్ వంటి పార్టీలు అనేక రాష్ట్రాల్లో తమ విభాగాలతో జాతీయ స్థాయి రాజకీయ సంస్థగా ఉన్నాయి. ఈ పార్టీలలో కొన్ని - బిజూ జనతాదళ్, సిక్కిం డెమోక్రటిక్ ఫ్రంట్, మిజో నేషనల్ ఫ్రంట్, తెలంగాణ రాష్ట్ర సమితి వంటివి తమ రాష్ట్రాల పట్ల అస్తిత్వ స్పృహతో ఉన్నాయి.

గత మూడు దశాబ్దాలుగా ఈ పార్టీల సంఖ్య, బలం విస్తరించాయి. ఇది భారత పార్లమెంటును రాజకీయంగా మరింత వైవిధ్యంగా మార్చింది. 2014 వరకు లోక్‌సభలో ఏ ఒక్క జాతీయ పార్టీ సొంతంగా మెజారిటీ సాధించలేకపోయింది. ఫలితంగా జాతీయ పార్టీలు రాష్ట్ర పార్టీలతో పొత్తులు పెట్టుకోవాల్సిన పరిస్థితి ఏర్పడింది. 1996 నుండి దాదాపు ప్రతి రాష్ట్ర పార్టీకి ఏదో ఒక జాతీయ స్థాయి సంకీర్ణ ప్రభుత్వంలో భాగమయ్యే అవకాశం లభించింది. ఇది మన దేశంలో సమాఖ్య వాదం, ప్రజాస్వామ్యం బలోపేతం కావడానికి దోహదపడింది. (ఈ పార్టీల వివరాల కోసం తరువాతి పేజీలోని పటాన్ని చూడండి).

HAREESH

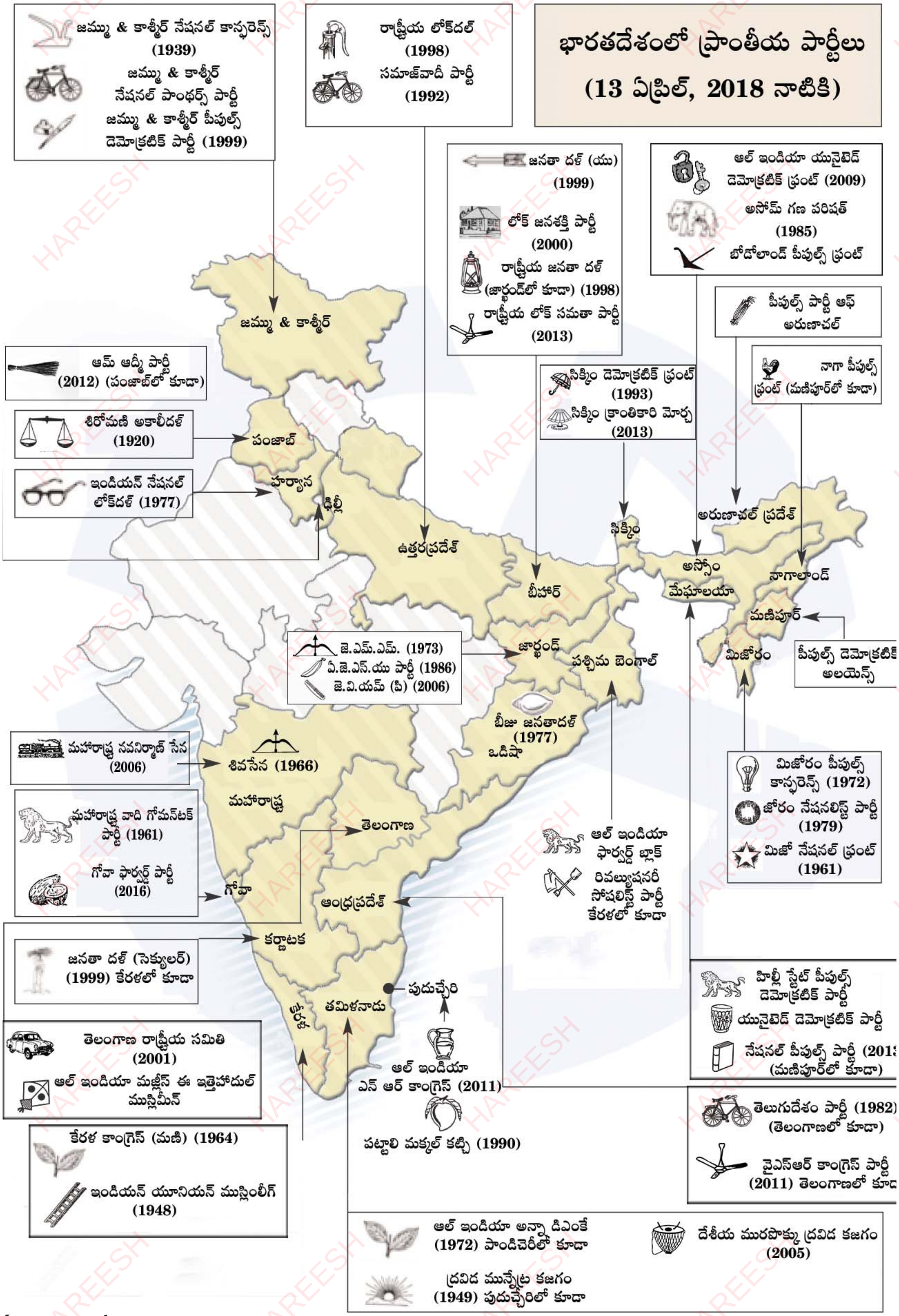

Map not to scale

రాజకీయ పార్టీలకు సవాళ్లు

ప్రజాస్వామ్యం మనుగడ సాగించేందుకు రాజకీయ పార్టీలు ఎంత కీలకమో మనం చూశాం. ప్రజాస్వామ్యం ప్రస్ఫుటంగా కనిపించే ముఖచిత్రం పార్టీలే కాబట్టి ప్రజాస్వామ్య పనితీరులో ఏ లోపం కనబడినా అందుకు కారణంగా ప్రజలు పార్టీలనే నిందించడం సహజం. ప్రపంచ వ్యాప్తంగా రాజకీయ పార్టీలు తమ విధులను సక్రమంగా నిర్వహించడంలో విఫలమవుతున్నాయని ప్రజలు తీవ్ర అసంతృప్తిని వ్యక్తం చేస్తున్నారు. మన దేశంలోనూ ఇదే పరిస్థితి. ఎక్కువ మంది ప్రజల అసంతృప్తి, విమర్శలు రాజకీయ పార్టీల పని తీరులో ఎదురౌతున్న నాలుగు సమస్యలపైనే కేంద్రీకృతమవుతున్నాయి. ప్రజాస్వామ్యం యొక్క సమర్థవంతమైన సాధనాలుగా ఉండాలంటే రాజకీయ పార్టీలు ఈ సవాళ్లను ఎదుర్కోవాలి, అధిగమించాలి.

పార్టీల్లో **అంతర్గత ప్రజాస్వామ్యం లేకపోవడం** మొదటి సవాలు. ప్రపంచవ్యాప్తంగా ఉన్న రాజకీయ పార్టీల్లో అగ్రస్థానంలో ఉన్న ఏ ఒక్కరి వద్దనో లేక కొద్ది మంది నాయకుల వద్దనో అధికారం కేంద్రీకృతమయ్యే ధోరణి కొనసాగుతోంది. పార్టీలు సభ్యత్వ రిజిస్టర్లను నిర్వహించవు, సంస్థాగత సమావేశాలు నిర్వహించవు, క్రమ పద్ధతిలో అంతర్గత ఎన్నికలు నిర్వహించవు. పార్టీలోని సాధారణ సభ్యులకు పార్టీలో అంతర్గతంగా ఏమి జరుగుతుందో తగినంత సమాచారం ఉండదు. నిర్ణయాలను ప్రభావితం చేయడానికి అవసరమైన మార్గాలు లేదా సంబంధాలు వారికి ఉండవు. ఫలితంగా పార్టీ పేరు మీద నిర్ణయాలు తీసుకునే అధికారం నాయకులకే ఎక్కువగా ఉంటుంది. ఒక్కరో లేక కొద్ది మందో నాయకులు పార్టీలో సంపూర్ణ అధికారాన్ని చలాయిస్తుంటారు కాబట్టి, నాయకత్వంతో విభేదించే వారు

బెర్లుస్కొని తోలుబొమ్మల ప్రదర్శన శాల

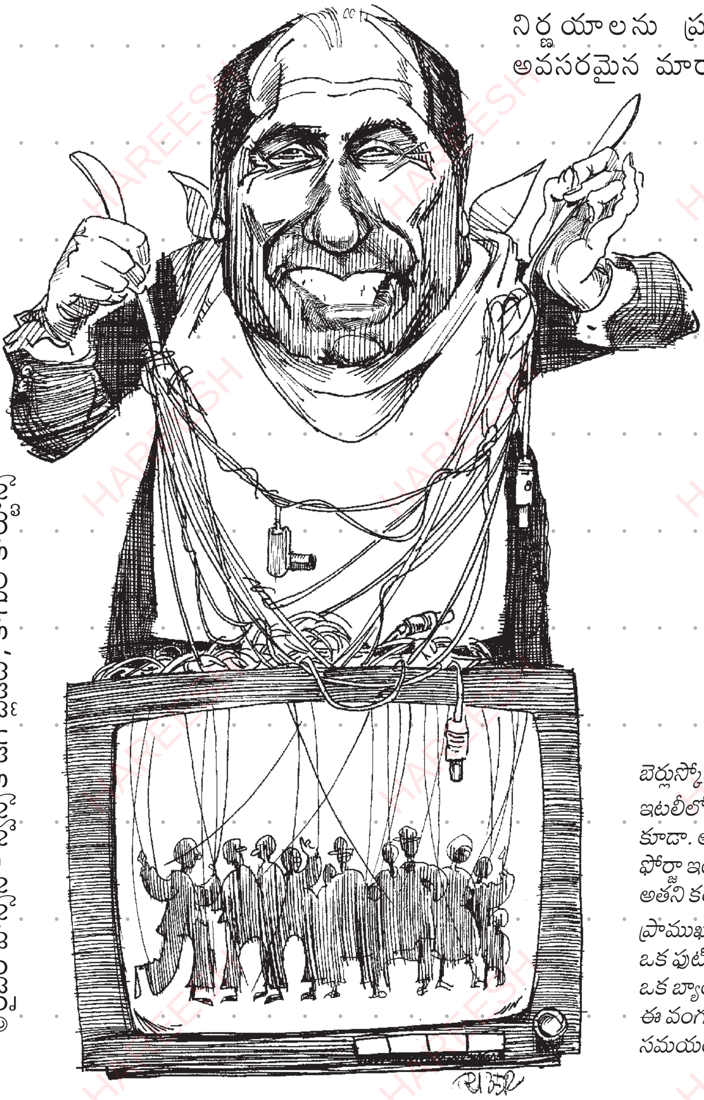

© రైబర్ హాన్సన్ - స్వెన్స్క డగ్ బ్లడేట్, కాగల్ కార్టూన్స్

బెర్లుస్కోనీ ఇటలీ ప్రధానమంత్రి. అతను ఇటలీలోని అగ్ర వ్యాపారవేత్తలలో ఒకరు కూడా. అతను 1993లో స్థాపించబడిన ఫోర్జా ఇటాలియాకు నాయకుడు. అతని కంపెనీ TV ఛానెల్‌లను, అత్యంత ప్రాముఖ్యత కలిగిన ప్రచురణ సంస్థను, ఒక ఫుట్ బాల్ క్లబ్ (AC మిలన్)ను, ఒక బ్యాంకును కలిగి ఉంది. ఈ వంగ్య చిత్రం గత ఎన్నికల సమయంలో వేయబడింది.

పార్టీలు మహిళలకు సరిపడా టిక్కెట్లు ఎందుకు ఇవ్వడం లేదు? అది కూడా అంతర్గత ప్రజాస్వామ్యం లోపించడం వల్లనేనా?

పార్టీలో కొనసాగడం కష్టం. పార్టీ సూత్రాలు, విధానాల పట్ల విధేయత కంటే నాయకుడి పట్ల వ్యక్తిగత విధేయతే ముఖ్యమవుతుంది.

రాజకీయ వారసత్వమనే రెండవ సవాలు మొదటి దానికి సంబంధించినదే. చాలా రాజకీయ పార్టీలు వాటి నిర్వహణలో దాపరికం లేని, పారదర్శక విధానాలను పాటించడం లేదు కాబట్టి పార్టీలో ఉన్నత స్థాయికి ఎదగడానికి ఒక సాధారణ కార్యకర్తకు ఉండే అవకాశాలు అతి తక్కువ. నాయకులుగా ఉన్నవారు తమ సన్నిహిత వ్యక్తులకు లేదా కుటుంబ సభ్యులకు అనుచిత ప్రయోజనాలు చేకూర్చి పెట్టగల స్థితిలో ఉంటున్నారు. చాలా పార్టీలలో ఉన్నత పదవులు ఎల్లప్పుడూ ఒకే కుటుంబానికి చెందిన వ్యక్తుల అధీనంలో ఉంటాయి. ఇది ఆ పార్టీలోని ఇతర సభ్యుల పట్ల జరిగే అన్యాయం. అంతేగాక తగినంత అనుభవం లేదా ప్రజాదరణ లేని వ్యక్తులు అధికార పదవులను ఆక్రమిస్తారు గనుక ఇది ప్రజాస్వామ్యానికి కూడా నష్టదాయకం. ఈ ధోరణి ఎంతో కాలం నుండి మనుగడ సాగిస్తున్న ప్రజాస్వామ్యాలతో సహా ప్రపంచవ్యాప్తంగా నెలకొని ఉంది.

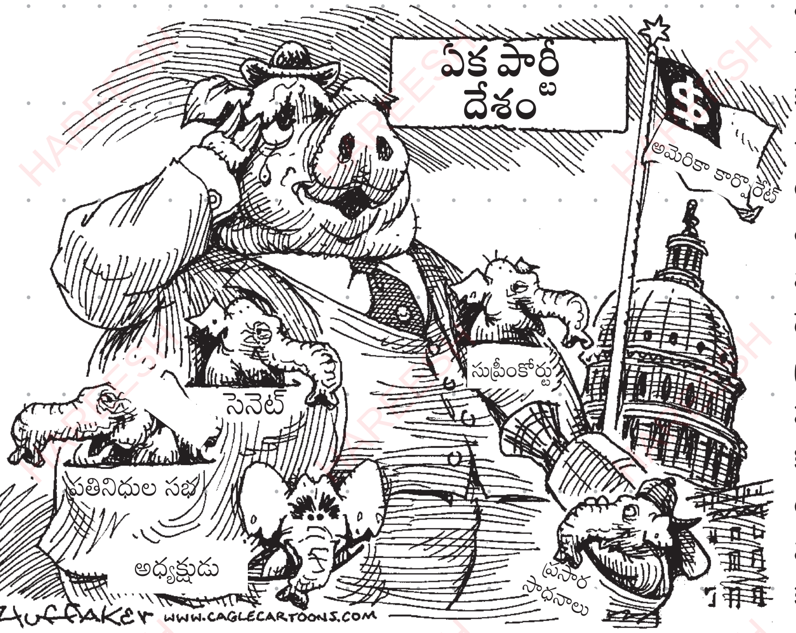

© జుఫకర్ - కాగుల్ కార్టూన్స్ - జూన్ 16, 2004

ఈ వంగ్య చిత్రాన్ని USAలో రిపబ్లికన్ పార్టీకి చెందిన జార్జ్ బుష్ అధ్యక్షుడిగా ఉన్నప్పుడు గీశారు. ఆ పార్టీ గుర్తు ఏనుగు. దేశంలోని అన్ని ప్రధాన సంస్థలను కార్పొరేట్ అమెరికా నియంత్రిస్తున్నట్లు ఈ వంగ్య చిత్రం సూచించినట్లు కనిపిస్తోంది.

పార్టీలలో, ముఖ్యంగా ఎన్నికల సమయంలో **డబ్బు, కండబలం** యొక్క పాత్ర పెరగడమనేది మూడవ సవాలు. పార్టీలు కేవలం ఎన్నికల్లో గెలుపొందడంపైనే దృష్టి సారిస్తుండటంతో గెలిచేందుకు అడ్డదారులు తొక్కుతున్నాయి. బాగా డబ్బులున్న లేదా డబ్బులు తేగలిగిన అభ్యర్థులను పార్టీలు ప్రతిపాదిస్తున్నాయి. పార్టీ విధానాల మీద, నిర్ణయాల మీద పార్టీలకు నిధులు ఇచ్చే ధనికులు, కంపెనీల ప్రభావం పడుతున్నది. కొన్ని సందర్భాల్లో ఎన్నికల్లో గెలవగల నేరస్థులకు పార్టీలు మద్దతిస్తున్నాయి. ప్రజాస్వామ్య రాజకీయాల్లో ధనవంతులు, పెద్ద కంపెనీల పాత్ర పెరుగుతోందని ప్రపంచ వ్యాప్తంగా ఉన్న ప్రజాస్వామ్యవాదులు ఆందోళన చెందుతున్నారు.

నాల్గవ సవాలు ఏమిటంటే చాలా తరచుగా పార్టీలు ఓటర్లకు **ఉపయోగకరమైన ఎంపికను** అందించడం లేదు. ఉపయోగకరమైన ఎంపికను అందించడానికి పార్టీలు చెప్పుకోదగినంత వైవిధ్యతను కలిగిఉండాలి. ఇటీవలి సంవత్సరాలలో ప్రపంచంలోని చాలా ప్రాంతాలలో పార్టీల మధ్య సైద్ధాంతిక విభేదాలు తగ్గుముఖం పట్టాయి. ఉదాహరణకు బ్రిటన్‌లోని లేబర్ పార్టీకి, కన్జర్వేటివ్ పార్టీకి మధ్య గల వ్యత్యాసం చాలా తక్కువ. విధానాల రూపకల్పన, అమలు తీరు పట్ల స్థూలంగా విభేదిస్తాయి తప్ప అనేక ప్రాథమికమైన అంశాల పట్ల వారు ఏకీభావం కలిగి ఉన్నారు. మన దేశంలో కూడా ఆర్థిక విధానాలపై అన్ని ప్రధాన పార్టీల మధ్య విభేదాలు తగ్గుముఖం పట్టాయి. నిజంగా భిన్నమైన విధానాలను కోరుకునే వారికి ఎటువంటి ఎంపిక అందుబాటులో లేదు. కొన్నిసార్లు ప్రజలు మరీ భిన్నమైన నాయకులను ఎన్నుకోలేరు కూడా ఎందుకనగా ఉన్న నాయకులే ఒక పార్టీ నుండి మరొక పార్టీకి మారుతూ ఉంటారు కనుక.

మీ దగ్గర ఇప్పటికే చాలా డబ్బు ఉంది కదా. ఇంకా ఎన్నికల్లో ఎందుకు పోటీ చేయాలనుకుంటున్నారు?

© మంజుల్ - డిఎన్ఎ

ప్రజాస్వామ్యంలో వ్యక్తులు డబ్బు సంపాదన కోసమే ఎన్నికల్లో పోటీ చేస్తారని ఇది సూచిస్తున్నదా? అయితే ప్రజల శ్రేయస్సు కోసం కట్టుబడి ఉన్న రాజకీయ నాయకులు ఉన్నారనేది నిజం కాదా?

పునః పునః సమీక్షిద్దాం

ఈ విభాగంలో వివరించిన సవాళ్లలో ఏవి ఈ కార్టూన్లలో (పేజీలు 117 నుండి 121 వరకు) హైలైట్ చేయబడి ఉన్నాయో మీరు గుర్తించగలరా? రాజకీయాలలో డబ్బు, కండబలం దుర్వినియోగాన్ని అరికట్టడానికి మార్గాలు ఏమిటి?

పార్టీలను ఎలా సంస్కరించవచ్చు?

ఈ సవాళ్లను ఎదుర్కోవాలంటే రాజకీయ పార్టీలను సంస్కరించాలి. ప్రశ్న ఏమిటంటే: రాజకీయ పార్టీలు సంస్కరణలకు సిద్ధంగా ఉన్నాయా? సిద్ధంగా ఉంటే, ఇప్పటివరకు సంస్కరణలకు గురి కాకుండా వాటిని అడ్డుకున్నది ఏమిటి? ఒకవేళ వాటికది ఇష్టం లేకపోతే సంస్కరణల కోసం వాటిని బలవంతం చేయడం సాధ్యమేనా? ప్రపంచవ్యాప్తంగా ఉన్న పౌరులంతా ఈ ప్రశ్నను ఎదుర్కొంటున్నారు. సమాధానం చెప్పడానికి ఇది అంత సులభమైన ప్రశ్న కాదు. ప్రజాస్వామ్యంలో రాజకీయ పార్టీలకు ప్రాతినిధ్యం వహించే నేతలే తుది నిర్ణయం తీసుకుంటారు. ప్రజలు వారి స్థానంలో వేరే వారిని భర్తీ చేయగలరు, కానీ ఎవరితో? వేరొక పార్టీ నాయకులతో మాత్రమే. అయితే వారంతా సంస్కరణలను ఆహ్వానించని వారు అయిన పక్షంలో, మారాల్సిందేనని వారిని ఎవరు బలవంతం చేస్తారు?

రాజకీయ పార్టీలను, వాటి నాయకులను సంస్కరించడానికి మన దేశంలో ఇటీవల జరిగిన కొన్ని ప్రయత్నాలను, సూచనలను చూద్దాం:

- ఎన్నికైన ఎమ్మెల్యేలు, ఎంపీలు పార్టీలు మారకుండా రాజ్యాంగం సవరించబడింది. ఎన్నికైన ప్రజాప్రతినిధులు అనేక మంది మంత్రులు కావడం కోసమో, నగదు బహుమతుల కోసమో **ఫిరాయింపు**లకు పాల్పడుతున్నారనే ఆరోపణల నేపథ్యంలో ఈ సవరణ జరిగింది. ఇప్పుడు చట్టం ప్రకారం

పద కోశం

ఫిరాయింపు:
ఏ పార్టీ నుంచి (శాసనసభకు) ఎన్నికయ్యారో, ఆ పార్టీ పట్ల విధేయతను మార్చుకుని మరో పార్టీ లోకి మారడం

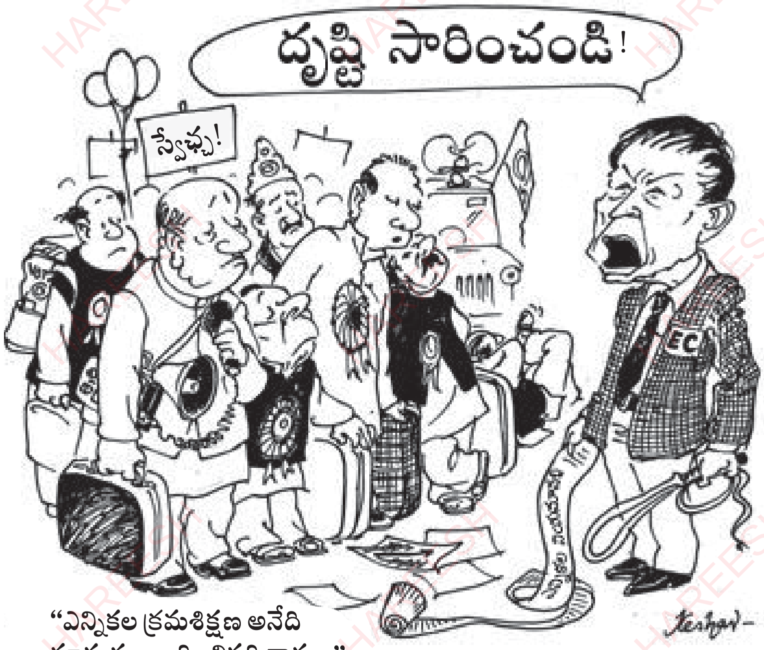

ఈ రకంగా రాజకీయ పార్టీలను సంస్కరించడం వారికి ఆమోదయోగ్యమవుతుందని మీరు అంగీకరిస్తారా?

ఎవరైనా ఎమ్మెల్యే, ఎంపీలు పార్టీలు మారితే అతను లేదా ఆమె శాసన సభ్యత్వం రద్దవుతుంది. ఫిరాయింపులను తగ్గించేందుకు ఈ కొత్త చట్టం దోహదపడింది. అదే సమయంలో ఇది ఏ రకమైన అసమ్మతినైనా వ్యక్తం చేయడం మరింత కష్టమయ్యేలా చేసింది. పార్టీ నాయకులు తీసుకునే నిర్ణయాలను ఎంపీలు, ఎమ్మెల్యేలు అంగీకరించవలసిందే.

- డబ్బు, నేరస్తుల ప్రభావాన్ని తగ్గించాలని సుప్రీంకోర్టు ఆదేశాలు జారీ చేసింది. ఇప్పుడు ఎన్నికల్లో పోటీ చేసే ప్రతి అభ్యర్థి తన ఆస్తి, తనపై కొనసాగుతున్న క్రిమినల్ కేసుల వివరాలను తెలుపుతూ **లిఖిత వాంగ్మూలాన్ని** దాఖలు చేయడం తప్పనిసరి. ఈ నూతనవిధానం ప్రజలకు చాలా సమాచారాన్ని అందుబాటులోకి తెచ్చింది. అయితే అభ్యర్థులు ఇచ్చే సమాచారం నిజమో కాదో తనిఖీ చేసే వ్యవస్థ లేదు. ఈ ఆదేశాల వల్ల ధనవంతులు, నేరస్తుల ప్రభావం ఏమైనా తగ్గిందో లేదో ఇప్పటికీ చెప్పలేము.

- రాజకీయ పార్టీలు తమ సంస్థాగత ఎన్నికలను నిర్వహించడం, ఆదాయపు పన్ను రిటర్న్‌లను దాఖలు చేయడం తప్పనిసరి చేస్తూ ఎన్నికల సంఘం ఉత్తర్వులు జారీ చేసింది. పార్టీలు అలా చేయడం ప్రారంభించాయి. కానీ కొన్నిసార్లు అది కేవలం లాంఛనంగానే జరుగుతున్నది. ఈ చర్య రాజకీయ పార్టీలలో మరింత అంతర్గత ప్రజాస్వామ్యానికి దారితీసిందో లేదో స్పష్టత లేదు.

వీటితో పాటు రాజకీయ పార్టీలను సంస్కరించడానికి తరచుగా అనేక సూచనలు చేయబడతాయి:

- రాజకీయ పార్టీల అంతర్గత వ్యవహారాలను నియంత్రించేందుకు ఒక చట్టం చేయాలి. రాజకీయ పార్టీలు తమ సభ్యుల రిజిస్టర్‌ను నిర్వహించడం, స్వీయకట్టుబాట్లను అనుసరించడం, స్వతంత్ర అధికారం కలిగి ఉండటం, పార్టీ వివాదాల విషయంలో న్యాయమూర్తిగా వ్యవహరించడం, అత్యున్నత పదవులకు బహిరంగ ఎన్నికలు నిర్వహించడం తప్పనిసరి చేయాలి.
- రాజకీయ పార్టీలు మహిళా అభ్యర్థులకు కనీసం మూడింట ఒక వంతు టిక్కెట్లు ఇవ్వడం తప్పనిసరి చేయాలి. అదేవిధంగా పార్టీ యొక్క నిర్ణయాకరణ విభాగంలో మహిళలకు కోటా ఉండాలి.
- ఎన్నికల నిర్వహణకు ప్రభుత్వమే నిధులను అందించాలి. పార్టీలకు ఎన్నికల ఖర్చుల నిమిత్తం ప్రభుత్వమే డబ్బు ఇవ్వాలి. తన ఈ మద్దతును పెట్రోల్, పేపర్, టెలిఫోన్ మొదలైన వివిధ రూపాలలో అందించవచ్చు లేదా గత ఎన్నికల్లో ఆయా పార్టీలు సాధించిన ఓట్ల ఆధారంగా నగదు రూపంలో అందించవచ్చు.

ఈ సూచనలను రాజకీయ పార్టీలు ఇంకా ఆమోదించలేదు. వీటిని ఎప్పుడు ఆమోదిస్తే అప్పుడు ఇవి కొంత మెరుగుదలకు దారితీయవచ్చు. అయితే రాజకీయ సమస్యలకు చట్టపరమైన పరిష్కారాల విషయంలో మనం చాలా జాగ్రత్తగా ఉండాలి. రాజకీయ పార్టీలపై అధిక నియంత్రణ వ్యతిరేక ఫలితాలను కలిగించే అవకాశం ఉంది. ఇది అన్ని పార్టీలు చట్టాన్ని మోసం చేసేందుకు గల మార్గాలను అన్వేషించేందుకు ఒత్తిడి చేయవచ్చు. అంతేగాక తమకు నచ్చని చట్టాన్ని ఆమోదించడానికి రాజకీయ పార్టీలు అంగీకరించవు.

రాజకీయ పార్టీలను సంస్కరించడానికి మరో రెండు ఇతర మార్గాలు ఉన్నాయి. ఒకటి:

పద కోశం

లిఖితవాంగ్మూలం : ఒక వ్యక్తి తన వ్యక్తిగత సమాచారానికి సంబంధించిన ప్రమాణ ప్రకటనను సంతకం చేసి అధికారికి సమర్పించే పత్రం.

ప్రజలు రాజకీయ పార్టీలపై ఒత్తిడి తీసుకురావచ్చు. దీనిని అర్జీలు, ప్రచారం, ఆందోళనలు నిర్వహించడం ద్వారా చేయవచ్చు. సాధారణ పౌరులు, ప్రభావ వర్గాలు, ఉద్యమాలు, ప్రసార సాధనాలు ఇందులో కీలక పాత్ర పోషిస్తాయి. సంస్కరణలను చేపట్టకపోతే ప్రజల మద్దతును కోల్పోతామని రాజకీయ పార్టీలు భావిస్తే వారు వాటి అవసర తీవ్రతను గుర్తిస్తారు. రెండు: వీటిని కోరుకునే వారు రాజకీయ పార్టీల్లో చేరితే అవి మెరుగవుతాయి. ప్రజాస్వామ్య నాణ్యత ప్రజల భాగస్వామ్య స్థాయిపై ఆధారపడి ఉంటుంది. రాజకీయాలలో సాధారణ పౌరులు పాల్గొనకపోతే, వాటిని బయటి నుండి విమర్శించడానికే పరిమితమైతే రాజకీయాలను సంస్కరించడం కష్టం. దౌర్భాగ్య రాజకీయాలు అనే సమస్య మరింత మెరుగైన రాజకీయాలతో పరిష్కారమవుతుంది. చివరి అధ్యాయంలో ఈ ఇతివృత్తానికి మనం తిరిగి వద్దాం.

1. ప్రజాస్వామ్యంలో రాజకీయ పార్టీలు నిర్వహించే వివిధ విధులను పేర్కొనండి.
2. రాజకీయ పార్టీలు ఎదుర్కొంటున్న వివిధ సవాళ్లు ఏమిటి?
3. పార్టీలు తమ విధులను మెరుగ్గా నిర్వహించేలా వాటిని బలోపేతం చేయడానికి కొన్ని సంస్కరణలను సూచించండి.
4. రాజకీయ పార్టీ అంటే ఏమిటి?
5. రాజకీయ పార్టీ లక్షణాలు ఏమిటి?
6. ఎన్నికల్లో పోటీ చేసి అధికారం పొందడానికి కలిసి వచ్చే వ్యక్తుల సమూహాన్ని --------------- అంటారు.
7. జాబితా I (సంస్థలు, పోరాటాలు)ని జాబితా IIతో జతపరచండి. జాబితాల క్రింద ఇవ్వబడిన కోడ్‌లను ఉపయోగించి సరైన సమాధానం ఎంచుకోండి.

	జాబితా I	**జాబితా II**
1.	కాంగ్రెస్ పార్టీ	ఎ. నేషనల్ డెమోక్రటిక్ అలయన్స్
2.	భారతీయ జనతా పార్టీ	బి. రాష్ట్ర పార్టీ
3.	కమ్యూనిస్ట్ పార్టీ ఆఫ్ ఇండియా (మార్క్సిస్ట్)	సి. యునైటెడ్ ప్రోగ్రెసివ్ అలయన్స్
4.	తెలుగుదేశం పార్టీ	డి. లెఫ్ట్ ఫ్రంట్

	1	2	3	4
(ఎ)	సి	ఎ	బి	డి
(బి)	సి	డి	ఎ	బి
(సి)	సి	ఎ	డి	బి
(డి)	డి	సి	ఎ	బి

8. కింది వారిలో బహుజన సమాజ్ పార్టీ స్థాపకుడు ఎవరు?
   ఎ. కాన్షీరామ్
   బి. సాహు మహారాజ్
   సి. బి.ఆర్. అంబేద్కర్
   డి. జ్యోతిబా పూలే

9. భారతీయ జనతా పార్టీకి మార్గదర్శకమైన తాత్వికత ఏమిటి?
   ఎ. బహుజన సమాజ్
   బి. విప్లవ ప్రజాస్వామ్యం
   సి. సమగ్ర మానవతావాదం
   డి. ఆధునికత

10. పార్టీలపై కింది ప్రకటనలను గమనించండి.

ఎ. రాజకీయ పార్టీలపై ప్రజల్లో అంతగా నమ్మకం లేదు.

బి. పార్టీ అగ్రనేతల ప్రమేయం ఉన్న కుంభకోణాలతో తరచుగా పార్టీలు కుదేలవుతున్నాయి.

సి. ప్రభుత్వాలను నడపడానికి పార్టీలు అవసరం లేదు.

పైన ఇచ్చిన ప్రకటనలలో ఏది సరైనది?

(ఎ) ఎ, బి మరియు సి (బి) ఎ మరియు బి (సి) బి మరియు సి (డి) ఎ మరియు సి

11. కింది పేరాను చదివి, దిగువ ఇచ్చిన ప్రశ్నలకు సమాధానాలు ఇవ్వండి:

ముహమ్మద్ యూనస్ బంగ్లాదేశ్‌కు చెందిన ప్రముఖ ఆర్థికవేత్త. పేదలకు ప్రయోజనం చేకూర్చే ఆర్థిక, సామాజిక అభివృద్ధి కోసం ఆయన చేసిన కృషికి అనేక అంతర్జాతీయ గౌరవాలు అందుకున్నారు. తను ప్రారంభించిన గ్రామీణ బ్యాంకుతో కలిసి సంయుక్తంగా 2006 సంవత్సరానికి నోబెల్ శాంతి బహుమతిని అందుకున్నారు. ఫిబ్రవరి 2007లో ఒక రాజకీయ పార్టీని ప్రారంభించి పార్లమెంటు ఎన్నికలలో పోటీ చేయాలని నిర్ణయించుకున్నారు. సరైన నాయకత్వం, సుపరిపాలనలను అందించి నూతన బంగ్లాదేశ్‌ను నిర్మించడం అతని లక్ష్యం. సంప్రదాయ పార్టీలకు భిన్నంగా ఉన్న రాజకీయ పార్టీ మాత్రమే నూతన రాజకీయ సంస్కృతిని తీసుకురాగలదని ఆయన భావించారు. ఆయన పార్టీ అట్టడుగు స్థాయి నుంచి ప్రజాస్వామికంగా ఉంటుంది.

నాగరిక్ శక్తి (పౌరుల శక్తి) పేరుతో కొత్త పార్టీని ప్రారంభించడం బంగ్లాదేశీయులలో కలకలం రేపింది. ఆయన నిర్ణయాన్ని పలువురు స్వాగతించగా, కొందరికి నచ్చలేదు. "ఇప్పుడు బంగ్లాదేశ్‌కు మంచి, చెడుల మధ్య ఎంచుకునే అవకాశం ఉంటుందని, చివరకు మంచి ప్రభుత్వం వస్తుందని నేను భావిస్తున్నాను" అని ఒక ప్రభుత్వ అధికారి అయిన షాహెదుల్ ఇస్లాం అన్నారు. "ఆ ప్రభుత్వం, అవినీతికి దూరంగా ఉండటమే కాకుండా, అవినీతి, నల్లధనంపై పోరాటానికి అత్యంత ప్రాధాన్యత ఇస్తుందని మేము ఆశిస్తున్నాం." అని ఆయన చెప్పారు.

అయితే దశాబ్దాలుగా దేశ రాజకీయాలను శాసించిన సంప్రదాయ రాజకీయ పార్టీల నేతలు ఆందోళనకు గురయ్యారు. "ఆయన నోబెల్ గెలుపొందడంపై ఎలాంటి చర్చ జరగలేదు, కానీ రాజకీయాలు భిన్నమైనవి – చాలా సవాళ్ళతో కూడినవి, తరచుగా వివాదాస్పదమైనవి" అని బంగ్లాదేశ్ నేషనలిస్ట్ పార్టీ సీనియర్ నాయకుడొకరు వ్యాఖ్యానించారు. మరికొందరు తీవ్ర విమర్శలు చేశారు. రాజకీయాల్లోకి తను ఎందుకు వస్తున్నారని ప్రశ్నించారు. "అతని రాజకీయ రంగ ప్రవేశం వెనుక దేశం బయట నుండి అతడిని నడిపించే శక్తులేవైనా ఉన్నాయా?" అని ఒక రాజకీయ పరిశీలకుడు ప్రశ్నించాడు.

కొత్త రాజకీయ పార్టీని స్థాపించాలన్న యూనస్ నిర్ణయం సరైనదేనని మీరు భావిస్తున్నారా?

వివిధ వ్యక్తులు చేసిన ప్రకటనలు, వెలిబుచ్చిన భయాలతో మీరు ఏకీభవిస్తారా? ఇతర పార్టీల కంటే భిన్నంగా ఉండేలా ఈ కొత్త పార్టీని ఎలా నిర్వహించాలని మీరు కోరుకుంటున్నారు? ఈ రాజకీయ పార్టీని ప్రారంభించినది మీరే అయితే, మీరు దానిని ఎలా సమర్థించుకుంటారు?

ప్రజాస్వామ్య ఫలితాలు

R6D4T9

అధ్యాయం 5

అవలోకనం

ప్రజాస్వామ్యం గురించిన అధ్యాయాన్ని ముగించడానికి ముందు, నిర్దిష్ట అంశాలు పక్కన పెట్టి క్రింది సాధారణ ప్రశ్నలను అడగడానికి ఇది సరైన సమయం: ప్రజాస్వామ్యం ఏమి చేస్తుంది? లేదా ప్రజాస్వామ్యం నుండి మనం ఎటువంటి సహేతుక ఫలితాలను ఆశించవచ్చు? అలాగే నిజ జీవితంలో ఈ అంచనాలను ప్రజాస్వామ్యం నెరవేరుస్తుందా? ప్రజాస్వామ్యం యొక్క ఫలితాలను ఎలా అంచనా వేయాలో ఆలోచించడం ద్వారా మనం ఈ పాఠాన్ని ప్రారంభిద్దాం. ఈ విషయం పై కొంత స్పష్టత వచ్చిన తరువాత క్రింది వివిధ అంశాలలో ప్రజాస్వామ్యం నుండి ఆశించిన, వాస్తవంగా సాధించిన ఫలితాలను పరిశీలిద్దాం. అవి: ప్రభుత్వ నాణ్యత, ఆర్థిక శ్రేయస్సు, అసమానత, సామాజిక విభేదాలు, సంఘర్షణ మరియు చివరగా స్వేచ్ఛ మరియు గౌరవం.

Chapter 5.indd 129 01-02-2025 18:51:52
HAREESH

ప్రజాస్వామ్యం యొక్క ఫలితాలను మనం ఎలా అంచనా వేస్తాము?

లింగ్డో మేడమ్ తరగతిలో మనం ఈ ముగింపుకు వచ్చామా? ఈ తరగతి నాకు ఇష్టం, ఎందుకంటే విద్యార్థులకు ఎటువంటి ముగింపులు నిర్దేశించబడవు.

లింగ్డో మేడమ్ తరగతిలోని విద్యార్థులు ప్రజాస్వామ్యం గురించి ఎలా వాదించారో మీకు గుర్తుందా? ఇది IX తరగతి పాఠ్యపుస్తకంలోని 2వ అధ్యాయంలో ఉంది. నియంతృత్వం లేదా మరేదైనా ప్రత్యామ్నాయ పరిపాలనతో పోల్చితే ప్రజాస్వామ్యం మెరుగైన ప్రభుత్వ రూపమని ఆ సంభాషణల ద్వారా తెలిసింది. ప్రజాస్వామ్యం మెరుగైనదిగా మనం భావించాం. ఎందుకంటే ఇది:

- పౌరుల మధ్య సమానత్వాన్ని ప్రోత్సహిస్తుంది;
- వ్యక్తుల యొక్క గౌరవాన్ని పెంచుతుంది;
- నిర్ణయీకరణ సామర్థ్యాన్ని మెరుగుపరుస్తుంది;
- వైరుధ్యాలను పరిష్కరించడానికి ఒక మార్గాన్ని అందిస్తుంది; మరియు
- తప్పులను సరిదిద్దడానికి అవకాశాలను కల్పిస్తుంది.

ప్రజాస్వామ్యంలో ఈ అంచనాలు నెరవేరతాయా? మన చుట్టూ ఉన్న ప్రజలతోమనం మాట్లాడేటప్పుడు వారిలో ఎక్కువ మంది నియంత లేదా సైనిక లేదా మత పెద్దల పాలన వంటి ఇతర ప్రత్యామ్నాయ పాలనకు వ్యతిరేకంగా ప్రజాస్వామ్యానికి మద్దతునిస్తారు. కానీ ఆచరణలో ఉన్న ప్రజాస్వామ్యం పట్ల వారిలో చాలా మంది సంతృప్తి చెందరు. కాబట్టి మనం ఒక సందిగ్ధంలో ఉంటాం: సిద్ధాంత పరంగా చూస్తే ప్రజాస్వామ్యం చూడడానికి ఉత్తమంగా కనిపిస్తుంది. కానీ దాని ఆచరణలో మాత్రం అంత ఉత్తమమైనది కాదని భావిస్తారు. ఈ సందిగ్ధత ప్రజాస్వామ్యపు ఫలితాలను గూర్చి మరింత లోతుగా ఆలోచించమని మనల్ని ఆహ్వానిస్తుంది. నైతిక కారణాల వలన మాత్రమే మనం ప్రజాస్వామ్యాన్ని ఎంచుకుంటామా? లేదా ప్రజాస్వామ్యానికి మద్దతు ఇవ్వడానికి కొన్ని సముచితమైన కారణాలు ఏమైనా ఉన్నాయా?

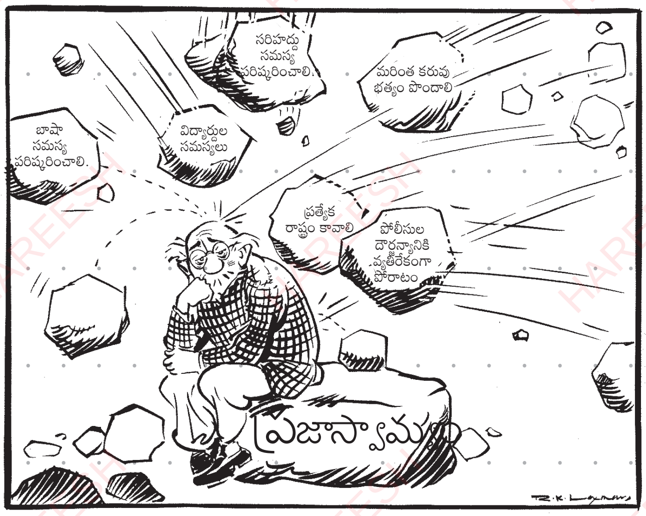

© RK Laxman - *Brushing up the years*

బహుళ ఒత్తిళ్లను ఎదుర్కోవడం, విభిన్న డిమాండ్లను సర్దుబాటు చేయడమే ప్రజాస్వామ్యమా?

ప్రపంచంలో వందకు పైగా దేశాలు నేడు కొన్ని రకాల ప్రజాస్వామ్య రాజకీయాలను కోరుకొని, ఆచరిస్తున్నాయి: వాటికి చట్టపరమైన రాజ్యాంగాలు ఉన్నాయి, అవి ఎన్నికలను నిర్వహిస్తాయి. పార్టీలను కలిగి ఉంటాయి మరియు పౌరుల హక్కులకు హామీ ఇస్తున్నాయి. ఈ లక్షణాలన్నీ చాలా దేశాలలో సాధారణమైనవే అయినప్పటికీ, వారి సామాజిక పరిస్థితులు, ఆర్థిక విజయాలు మరియు వారి సంస్కృతుల దృష్ట్యా ఈ ప్రజాస్వామ్యాలు చాలా భిన్నంగా ఉంటాయి. మొత్తంగా ఈ ప్రతీ ప్రజాస్వామ్య దేశం సాధించగలిగే లేదా సాధించలేని విషయాలు చాలా భిన్నంగా ఉంటాయి. ప్రజాస్వామ్యాన్ని అనుసరించే అన్ని దేశాల నుండి మనం తప్పనిసరిగా ఆశించగలిగేది ఏదైనా ఉందా?

ప్రజాస్వామ్యం పట్ల మనకున్న ఆసక్తి, ఆకర్షణ తరచుగా మనల్ని, "ప్రజాస్వామ్యం అన్ని సామాజిక-ఆర్థిక మరియు రాజకీయ సమస్యలను పరిష్కరించగలదు" అనే స్థితికి నెట్టివేస్తుంది. మనం ఆశించిన ఫలితాలు రాకపోతే, ప్రజాస్వామ్య భావనను మనం నిందించడం ప్రారంభిస్తాం. లేదా మనం ప్రజాస్వామ్యంలోనే జీవిస్తున్నామా అనే సందేహం మనకు కలుగుతుంది. ప్రజాస్వామ్యం కేవలం ఒక ప్రభుత్వ రూపమే అని గుర్తించగలగడమే ప్రజాస్వామ్య ఫలితాలను గురించి జాగ్రత్తగా ఆలోచించడానికి మొదటి మెట్టు. ఏదైనా సాధించడానికి తగిన పరిస్థితులను మాత్రమే ఇది సృష్టించగలదు. పౌరులు ఆ పరిస్థితులను సద్వినియోగం చేసుకొని, ఆ లక్ష్యాలను సాధించాలి. ప్రజాస్వామ్యం నుండి మనం ఏమేం ఆశించడం సబబు, వాటిని నెరవేర్చే విషయంలో ప్రజాస్వామ్య రికార్డు ఎలా ఉంది అనే రెండు అంశాలను పరిశీలిద్దాం.

Chapter 5.indd 131 01-02-2025 18:51:53

జవాబుదారీ, బాధ్యతాయుత మరియు చట్టబద్ధమైన ప్రభుత్వం

ప్రజాస్వామ్యం తప్పనిసరిగా కల్పించాల్సిన అంశాలు కొన్ని ఉన్నాయి. ప్రజాస్వామ్యంలో ప్రజలు తమ పాలకులను ఎన్నుకునే హక్కును కలిగి ఉంటారని, పాలకులపై నియంత్రణ కలిగి ఉంటారని మనకు బాగా తెలుసు. ప్రజలను ప్రభావితం చేసే నిర్ణయాలు తీసుకునే సందర్భాలు వచ్చినప్పుడు అవసరాన్ని, అవకాశాన్ని బట్టి ప్రజలు కూడా నిర్ణయాలు తీసుకునే ప్రక్రియలో పాల్గొంటారు. అందువలన పౌరులకు జవాబుదారీ వహించే, పౌరుల అవసరాలు మరియు అంచనాలపై స్పందించే ప్రభుత్వాన్ని అందించడం ప్రజాస్వామ్యపు అత్యంత ప్రాథమిక ఫలితం.

ప్రభుత్వ రహస్యం

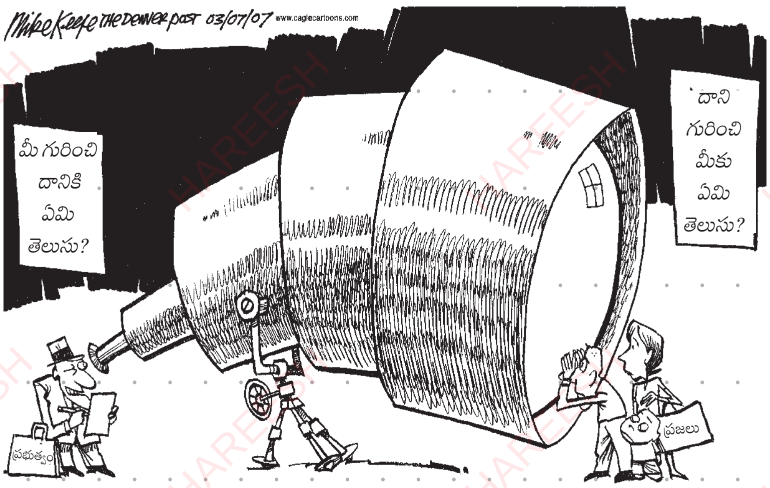

© Mike Keefe - Cagle Cartoons Inc.

ప్రభుత్వానికి మీ గురించి, మీ కుటుంబం గురించిన సమాచారం (ఉదాహరణకు రేషన్ కార్డులు మరియు ఓటరు గుర్తింపు కార్డులు) ఏమి తెలుసు, ఎలా తెలుసు అని మీరు ఆలోచించగలరా? మీకు ప్రభుత్వం గురించిన సమాచారం గురించి తెలుసుకోడానికి మీకు గల ఆధారాలు ఏమిటి?

మనం ఈ ప్రశ్నలోకి వెళ్ళే ముందు, మరొక సాధారణ ప్రశ్నను ఎదుర్కొంటాం: ప్రజాస్వామ్య ప్రభుత్వం సమర్థవంతమైనదేనా? ఇది కార్యసాధకంగా ఉంటుందా? ప్రజాస్వామ్యం అంత ప్రభావవంతంగా పని చేయని ప్రభుత్వాన్ని ఏర్పాటు చేస్తుందని కొందరు ప్రజలు భావిస్తారు. ప్రజాస్వామ్యేతర పాలకులు శాసనసభలలో చర్చలను, అధిక సంఖ్యాకుల మరియు ప్రజాభిప్రాయాన్ని పట్టించుకోరనేది నిజమే. కాబట్టి వారు చాలా వేగంగా నిర్ణయాలు తీసుకోవడం, అమలు చేయడం చేయగలరు. ప్రజాస్వామ్యం చర్చలు, సంప్రదింపులు అనే భావనపై ఆధారపడి ఉంటుంది. కాబట్టి కొంత జాప్యం తప్పదు. ఆ జాప్యం ప్రజాస్వామ్య ప్రభుత్వాన్ని అసమర్థంగా చేస్తుందా?

ఇందులో గల లాభనష్టాలను ఆలోచిద్దాం. అత్యంత వేగంగా నిర్ణయాలు తీసుకునే ప్రభుత్వాన్ని ఊహించండి. అయితే ఆ తీసుకొనే నిర్ణయాలను ప్రజలు ఆమోదించకపోవచ్చు, దానివల్ల సమస్యలను ఎదుర్కోవచ్చు. దీనికి విరుద్ధంగా ఒక నిర్ణయానికి వచ్చే ముందు విధి విధానాలను అనుసరించడానికి ప్రజాస్వామ్య ప్రభుత్వం అధిక సమయం తీసుకుంటుంది. కానీ అది సరైన పద్ధతులను అనుసరించడం వలన ఆ నిర్ణయాలు రెండు విధాలుగా అనగా ప్రజలకు ఆమోదయోగ్యంగాను, ప్రభావవంతంగాను ఉంటాయి. కాబట్టి ప్రజాస్వామ్యం వెచ్చించే సమయం బహుశా విలువైనది.

ఇప్పుడు మరోవైపు చూద్దాం - నిర్ణయీకరణమనేది సరైన విధివిధానాలపై ఆధారపడి ఉండేలా ప్రజాస్వామ్యం జాగ్రత్తలు తీసుకుంటుంది. కాబట్టి ఒక పౌరురాలు నిర్ణయీకరణం సరైన విధివిధానాల ద్వారా తీసుకోబడిందో, లేదో తెలుసుకోగోరితే తెలుసుకోవచ్చు. నిర్ణయీకరణ ప్రక్రియను పరిశీలించే హక్కు, అవకాశం ఆమెకు ఉంటుంది. దీనినే పారదర్శకత అంటారు. ఈ అంశం ప్రజాస్వామ్యేతర ప్రభుత్వాలలో కనబడదు. కాబట్టి మనం ప్రజాస్వామ్యం యొక్క ఫలితాలను తెలుసుకోవాలని ప్రయత్నించేటప్పుడు విధివిధానాలను అనుసరిస్తూ మరియు ప్రజలకు జవాబుదారీ గల ప్రభుత్వాన్ని ప్రజాస్వామ్యం ఏర్పరుస్తుందని ఆశించవచ్చు. ప్రభుత్వాన్ని జవాబుదారీగా ఉంచుతూ, పౌరులు కోరుకున్న సందర్భాలలో వారు కూడా నిర్ణయాలు తీసుకునే ప్రక్రియలో భాగస్తులయ్యేందుకు తగిన యంత్రాంగాన్ని ప్రజాస్వామ్య ప్రభుత్వం అభివృద్ధి చేస్తుందని మనం ఆశించవచ్చు.

ఆశించినఫలితంఆధారంగాప్రజాస్వామ్యాలను మీరు అంచనావేయాలనుకుంటే ఇక్కడ ఇవ్వబడిన పద్ధతులు, సంస్థలను చూడండి: నియమిత, స్వేచ్ఛా, న్యాయబద్ధ ఎన్నికలు; ప్రధాన విధాన నిర్ణయాలు, శాసన నిర్ణయాలపై

HAREESH

కాబట్టి, ప్రజాస్వామ్యం యొక్క ఉత్తమమైన ఫలితం అది ప్రజాస్వామ్యం కావటమే! ఈ మానసిక విన్యాసాల అన్నింటి తర్వాత మనం కనుగొన్నది ఇది!

బహిరంగ చర్చ; ప్రభుత్వం, దాని పనితీరుపై పౌరులకు సమాచార హక్కు. ఈ అంశాలలో ప్రజాస్వామ్యాల వాస్తవ పనితీరు మిశ్రమ ఫలితాలనే చూపుతుంది. నియమిత కాలంలో స్వేచ్ఛాయుత ఎన్నికల ఏర్పాటులో, బహిరంగ ప్రజా చర్చలకు అనుగుణమైన పరిస్థితులను కల్పించడంలో ప్రజాస్వామ్యాలు గొప్ప విజయాన్ని సాధించాయి. కానీ ఎన్నికలలో ప్రతి ఒక్కరికీ సముచిత అవకాశం కల్పించడంలో, ప్రతీ నిర్ణయాన్నీ బహిరంగ చర్చకు పెట్టడంలో చాలా ప్రజాస్వామ్యాలు వెనుకబడి ఉన్నాయి. పౌరులతో సమాచారాన్ని పంచుకునే విషయంలో ప్రజాస్వామ్య ప్రభుత్వాలకు ఏమంత మంచి రికార్డు లేదు. అయితే, ఈ అంశాలలో ఇతర ప్రజాస్వామ్యేతర పాలనా రూపాల కన్నా ప్రజాస్వామ్య పాలన మెరుగ్గా ఉందని ప్రతీ ఒక్కరు అంగీకరిస్తారు.

వాస్తవంగా ప్రజల అవసరాలు, కోరికల పట్ల శ్రద్ధవహించే మరియు అవినీతి రహిత ప్రభుత్వాన్ని ప్రజాస్వామ్యం నుండి ఆశించడం సరైనదే: పై రెండు అంశాలలో ప్రజాస్వామ్య విజయాల రికార్డు చెప్పదగినంత గొప్పగా ఏమీ లేదు. అవి: ప్రజాస్వామ్యాలు ఎప్పుడూ ప్రజల ఆకాంక్షలను నిరాశపరుస్తుంటాయి, తరచుగా తమ జనాభాలో అధిక సంఖ్యాకుల కోరికలను విస్మరిస్తుంటాయి. నిత్యం అలవాటుగా వినే అవినీతి కథలు ప్రజాస్వామ్యం ఈ చెడు లక్షణాలనుండి నుండి విముక్తి పొందలేదని మనల్ని ఒప్పుకోనేటట్లు చేస్తాయి. అదే సమయంలో ప్రజాస్వామ్యేతర దేశాలు తక్కువ అవినీతివంతమైనవని లేదా ప్రజల సమస్యల పట్ల బాగా స్పందిస్తాయని చెప్పడానికి ఏమీ లేదు.

ప్రజాస్వామ్య ప్రభుత్వం దాని ప్రత్యామ్నాయాల కంటే కనీసం ఒక అంశంలో కచ్చితంగా మెరుగైనది: ప్రజాస్వామ్య ప్రభుత్వం చట్టబద్ధమైన ప్రభుత్వం. ఇది నెమ్మదిగాను, తక్కువ సమర్ధత కలిగినది గాను, ఎల్లప్పుడూ సరిగా స్పందించనిదిగాను, పారదర్శకం కానిదిగాను ఉండవచ్చు. కానీ ప్రజాస్వామ్య ప్రభుత్వం అనేది ప్రజల సొంత ప్రభుత్వం. అందుకే ప్రపంచవ్యాప్తంగా ప్రజాస్వామ్య భావనకు విస్తృతమైన సమర్ధన ఉంది. దక్షిణాసియా నుండి వచ్చిన ఋజువులను బట్టి, ప్రజాస్వామ్య పాలనలో గల దేశాలకు ఉన్న సమర్ధత ప్రజాస్వామ్యేతర దేశాలకు కూడా ఉంది. ప్రజలు తాము ఎన్నుకోబడిన ప్రతినిధులచే పాలించబడాలని కోరుకుంటారు. ప్రజాస్వామ్యం తమ దేశానికి తగినదని కూడా వారు నమ్ముతున్నారు. తనకు కావలిసిన మద్దతుని తానే సృష్టించుకోగల సామర్ధ్యాన్ని కలిగి ఉండడం ప్రజాస్వామ్యం విస్మరించలేని ఫలితాల్లో ఒకటి.

పాకిస్తాన్ మినహా అన్ని చోట్ల నియంతృత్వం కంటే ప్రజాస్వామ్యానికి ప్రాధాన్యత ఇవ్వబడుతున్నది.

ఈ ప్రకటనలలో ఏదోఒక అంశంపై అంగీకరించిన వారు

	బంగ్లాదేశ్	ఇండియా	నేపాల్	పాకిస్తాన్	శ్రీలంక
ప్రజాస్వామ్యం కోరదగినది	69	70	62	37	71
కొన్నిసార్లు నియంతృత్వమే నయం	6	9	10	14	11
నాకు ఏదైనా ఒక్కటే	25	21	28	49	18

తమ దేశానికి ప్రజాస్వామ్యం తగినది అనే విషయంలో చాలా కొద్ది మందికే సందేహాలు ఉన్నాయి.

మీ దేశానికి ప్రజాస్వామ్యం ఏ విధంగా నప్పుతుంది?

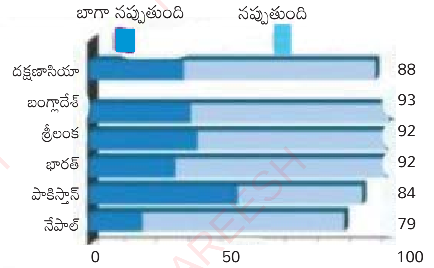

ప్రజాస్వామ్యానికి బలమైన మద్దతు

ప్రజలచే ఎన్నుకోబడిన ప్రతినిధుల పాలనను అంగీకరించినవారు.

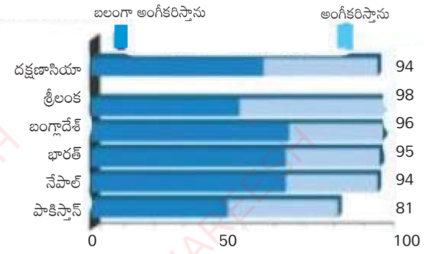

Chapter 5.indd 135 10-03-2025 16:16:06

ఆర్థికవృద్ధి, అభివృద్ధి

ప్రజాస్వామ్యాలు మంచి ప్రభుత్వాలను అందించాలని ఆశించినప్పుడు, ఆయా ప్రభుత్వాలు అభివృద్ధిని సాధించాలని అనుకోవడం తప్పా? ఆచరణలో చాలా ప్రజాస్వామ్యాలు ఈ ఆకాంక్షలను నెరవేర్చలేదని ఆధారాలు తెలియజేస్తున్నాయి.

1950 మరియు 2000 మధ్య అనగా గత యాభై సంవత్సరాలలో అన్ని ప్రజాస్వామ్యాలను, అన్ని నియంతృత్వాలను పరిగణనలోకి తీసుకుంటే, నియంతృత్వాలు కొద్దిమేర అధిక ఆర్థిక వృద్ధిని సాధించినట్లు మీరు గమనిస్తారు. ప్రజాస్వామ్యాలు అధిక ఆర్థికాభివృద్ధిని సాధించలేకపోవడం మనల్ని ఆందోళనకు గురిచేస్తోంది. అయితే ప్రజాస్వామ్యాన్ని తిరస్కరించడానికి ఇదొక్కటే కారణం కాదు. మీరు ఇప్పటికే ఆర్థికశాస్త్రంలో చదువుకున్నట్లుగా, ఆర్థికాభివృద్ధి అనేక అంశాలపై ఆధారపడి ఉంటుంది: దేశ జనాభా పరిమాణం, ప్రపంచ పరిస్థితి, ఇతర దేశాల సహకారం, దేశం అనుసరించిన ఆర్థిక ప్రాధాన్యతలు మొదలైనవి. అయితే తక్కువ అభివృద్ధి చెందిన ప్రజాస్వామ్య, నియంతృత్వ దేశాల మధ్య ఆర్థికాభివృద్ధి రేటులో వ్యత్యాసం ఏమంత పరిగణించదగినది కాదు. మొత్తం మీద, ప్రజాస్వామ్యం ఆర్థికాభివృద్ధికి హామీ అని మనం చెప్పలేము. అయితే ప్రజాస్వామ్యం ఈ విషయంలో నియంతృత్వాల కంటే వెనుకబడి ఉండదని మనం ఆశించవచ్చు.

నియంతృత్వం, ప్రజాస్వామ్య దేశాల మధ్య ఆర్థిక వృద్ధి రేటులో ఇంత ముఖ్యమైన వ్యత్యాసాన్ని మనం కనుగొన్నప్పుడు, ప్రజాస్వామ్యానికి ప్రాధాన్యత ఇవ్వడం మంచిది, ఎందుకంటే ఇది అనేక ఇతర సానుకూల ఫలితాలను కలిగి ఉంది.

ఈ పేజీలోని మరియు తదుపరి మూడు పేజీలలోని వ్యంగ్య చిత్రాలు ధనిక, పేదల మధ్య అసమానతలను తెలియజేస్తాయి. ఆర్థిక వృద్ధి లాభాలు సమానంగా పంపిణీ చేయాలా? దేశంలో మెరుగైన వాటా కోసం పేదలు తమ గొంతుకను ఎలా వినిపించవచ్చు? ప్రపంచ సంపదలో ఎక్కువ వాటా పొందడానికి పేద దేశాలు ఏమి చేయాలి?

రిచ్ గేట్ బఫ్

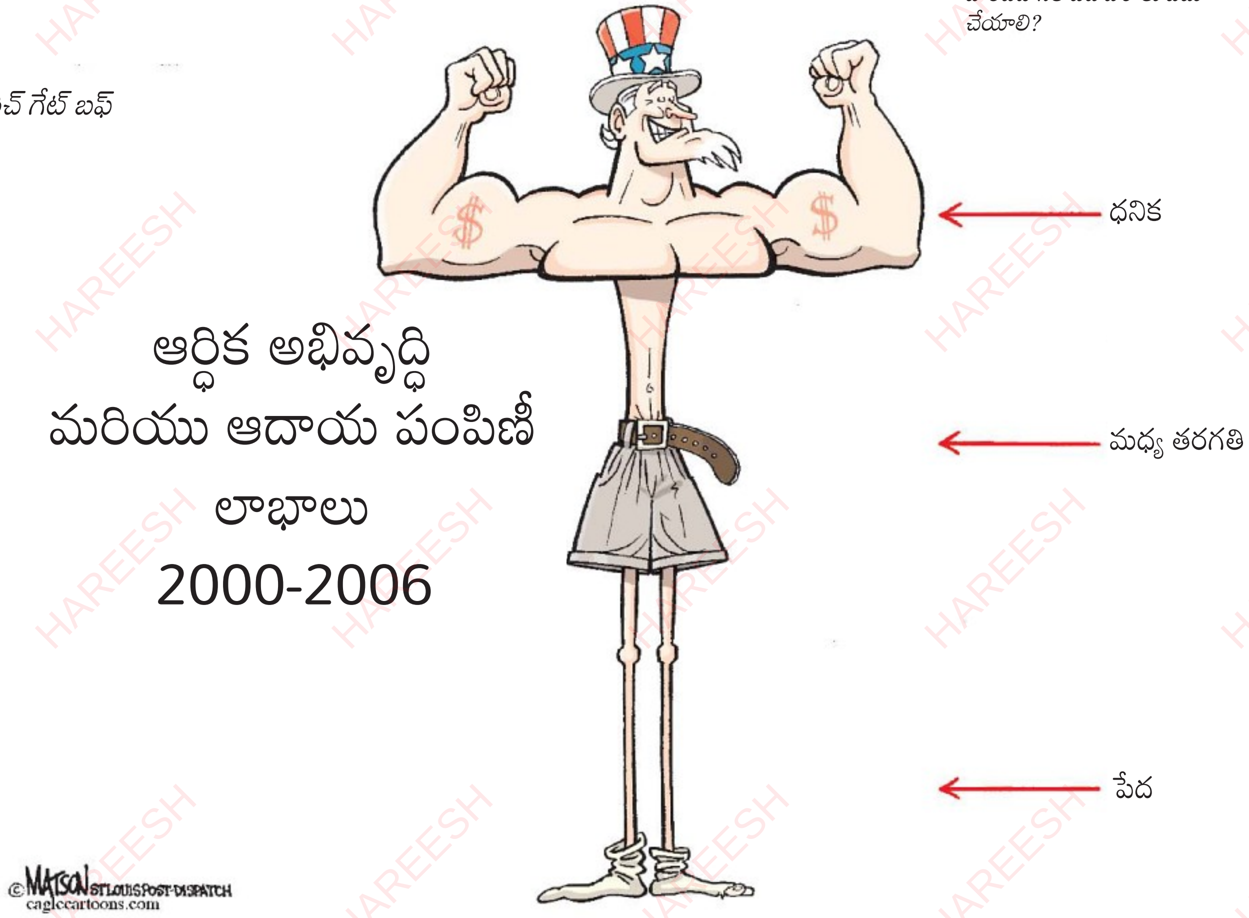

© RJ Matson - Cagle Cartoons Inc.

Chapter 5.indd 137 01-02-2025 18:51:53

ప్రజాస్వామ్యం యొక్క ఆర్థిక ఫలితాలు

ప్రజాస్వామ్యం గురించిన వాదనలు చాలా ఉద్వేగ భరితంగా ఉంటాయి. ఇది అలాగే ఉండాలి. ఎందుకంటే ప్రజాస్వామ్యం అంతర్లీనంగా మనలో లోతైన విలువలను తట్టి లేపుతుంది. ఈ వాదనలను సులువైన పద్ధతిలో పరిష్కరించలేము. కానీ ప్రజాస్వామ్య వ్యవస్థ గురించిన కొన్ని వాదనలను కొన్ని వాస్తవాలు, గణాంకాల ఆధారంగా పరిష్కరించవచ్చు, పరిష్కరించాలి.అటువంటి వాదనలలో ప్రజాస్వామ్య ఆర్థిక ఫలితాల గురించిన వాదన ఒకటి. అనేక సంవత్సరాలుగా ప్రజాస్వామ్యాన్ని అధ్యయనం చేసేవారు ప్రజాస్వామ్యానికి ఆర్థిక వృద్ధి, ఆర్థిక అసమానతలతో గల సంబంధాన్ని గురించిన ఋజువులను జాగ్రత్తగా సేకరించారు. ఇక్కడ ఉన్న పట్టికలు, వ్యంగ్య చిత్రం కొన్ని సాక్ష్యాలను అందిస్తున్నాయి:

పేద పిల్లలు

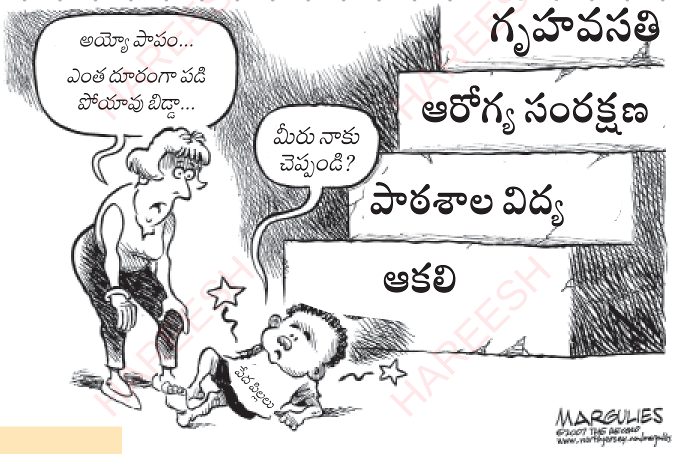

© Jimmy Margulies - Cagle Cartoons Inc.

- మొత్తం మీద నియంతృత్వ ప్రభుత్వాలు కొంచెం మెరుగైన ఆర్థికావృద్ధిని నమోదు చేస్తున్నట్లు పట్టిక 1 చూపుతుంది. కానీ నియంతృత్వ ప్రభుత్వాలు ఉన్న పేద దేశాల రికార్డులతో పోలిస్తే వాస్తవానికి ఏ విధమైన తేడా లేదు.
- ప్రజాస్వామ్య దేశాల మధ్య చాలా ఎక్కువ స్థాయిలో అసమానతలు ఉన్నట్లు పట్టిక 2 చూపుతుంది. దక్షిణాఫ్రికా, బ్రెజిల్ వంటి ప్రజాస్వామ్య దేశాలలో పై 20 శాతం మంది ప్రజలు జాతీయ ఆదాయంలో 60 శాతానికి పైగా పొందుతుండగా, అట్టడుగు 20 శాతం మంది ప్రజలు మూడు శాతం కంటే తక్కువ జాతీయాదాయాన్ని మాత్రమే పొందగలుగుతున్నారు. డెన్మార్క్, హంగరీ వంటి దేశాలు ఈ విషయంలో చాలా మెరుగ్గా ఉన్నాయి.
- పేద వర్గాలకు అందుబాటులో ఉన్న అవకాశాలలో ఎప్పుడూ అసమానతలు ఉండడం మీరు వ్యంగ్య చిత్రంలో చూడవచ్చు.

ప్రజాస్వామ్య దేశాల ఆర్థిక పనితీరును పూర్తిగా వృద్ధి, సమాన పంపిణీ అనే అంశాల ఆధారంగానే కొలవవలసివస్తే ప్రజాస్వామ్యంపై నీ తీర్పు ఏమిటి?

పట్టిక 1

1950-2000 మధ్య వివిధ దేశాల ఆర్థికవృద్ధి రేట్లు

ప్రభుత్వ మరియు దేశం యొక్క రకం	వృద్ధి రేటు
అన్ని ప్రజాస్వామ్య ప్రభుత్వాలు	3.95
అన్ని నియంతృత్వ ప్రభుత్వాలు	4.42
నియంతృత్వ పరిపాలనలోని పేద దేశాలు	4.34
ప్రజాస్వామ్య పరిపాలనలోని పేద దేశాలు	4.28

మూలం: A Przeworski, M E Alvarez, J A Cheibub and F Limongi, ప్రజాస్వామ్యం మరియు అభివృద్ధి: రాజకీయ సంస్థలు మరియు ప్రపంచంలోని శ్రేయస్సు, *1950.- 1990* కేంబ్రిడ్జ్, కేంబ్రిడ్జ్ యూనివర్సిటీ ప్రెస్ 2000.

పట్టిక 2

ఎంపిక చేసిన దేశాల ఆదాయాలలో అసమానతలు

దేశాల పేర్లు	జాతీయ ఆదాయ వాటా %	
	20 % కన్నా ఎక్కువ	20 % కన్నా తక్కువ
దక్షిణాఫ్రికా	64.8	2.9
బ్రెజిల్	63.0	2.6
రష్యా	53.7	4.4
అమెరికా	50.0	4.0
యునైటెడ్ కింగ్ డం	45.0	6.0
డెన్మార్క్	34.5	9.6
హంగేరి	34.4	10.0

Chapter 5.indd 139 01-02-2025 18:51:54

అసమానత, పేదరికాల తగ్గింపు

ప్రజాస్వామ్యాలలో అభివృద్ధి కంటే ఆర్థిక అసమానతల తగ్గింపును ఆశించడం సముచితమని భావించవచ్చు. ఒక దేశం ఆర్థిక అభివృద్ధిని సాధించినప్పటికీ ఆ దేశ పౌరులందరికీ సంపదలో సరైన భాగము లభించేలా, వారు మెరుగైన జీవనం గడిపేలా సంపదను పంపిణీ చేయగలమా? ప్రజాస్వామ్యాలలో ఆర్థిక వృద్ధితో పాటు ప్రజల మధ్య అసమానతలు కూడా పెరుగుతున్నాయా? లేక ప్రజాస్వామ్యాల వలన వస్తువులు, అవకాశాల న్యాయబద్ధ పంపిణీ జరుగుతుందా?

పేదల గళం

© Ares - *Best of Latin America*, Cagle Cartoons Inc.

ప్రజాస్వామ్యాలు రాజకీయ సమానత్వం పై ఆధారపడి ఉంటాయి. ప్రతినిధులను ఎన్నుకోవడంలో వ్యక్తులందరికీ సమాన ప్రాధాన్యత ఉంటుంది.సమానత్వం ప్రాతిపదికన రాజకీయ రంగంలోకి వ్యక్తులందరినీ తీసుకువచ్చే ప్రక్రియకు సమాంతరంగా ఆర్థిక అసమానతలు పెరగడం కూడా మనం గమనిస్తాం. కొద్దిమంది అతిసంపన్నులు సంపద, ఆదాయాలలో ఎక్కువ భాగాన్ని అనుభవిస్తున్నారు. అంతేకాదు, దేశం యొక్క మొత్తం ఆదాయంలో వీరి వాటా పెరుగుతూనే ఉంది. సమాజంలో అట్టడుగున ఉన్నవారు కనీస అవసరాలకు కూడా నోచుకోవడం లేదు. వారి ఆదాయాలు క్షీణిస్తూనే ఉన్నాయి. కొన్నిసార్లు వారు తమ కనీస జీవన అవసరాలైన ఆహారం, దుస్తులు, ఇల్లు, విద్య మరియు ఆరోగ్య అవసరాలను తీర్చుకోవడం కూడా కష్టంగా ఉంటుంది.

వాస్తవ జీవితంలో ఆర్థిక అసమానతలను తగ్గించడంలో ప్రజాస్వామ్యాలు పెద్దగా విజయవంతమైనట్లు కనిపించడం లేదు. IX తరగతి అర్థశాస్త్రం పాఠ్యపుస్తకంలో మీరు ఇప్పటికే భారతదేశంలో పేదరికం గురించి అధ్యయనం చేశారు. మన ఓటర్లలో పేదల శాతం చాలా ఎక్కువ, ఏ పార్టీ కూడా వారి ఓట్లను వదులుకోవడానికి ఇష్టపడదు. అయినప్పటికీ ప్రజాస్వామ్యబద్ధంగా ఎన్నికైన ప్రభుత్వాలు పేదరికాన్ని నివారించడానికి మీరు ఆశించినంతగా శ్రద్ధ వహిస్తున్నట్లు కనిపించడం లేదు. మరికొన్ని దేశాలలో పరిస్థితి మరీ దారుణంగా ఉంది. బంగ్లాదేశ్‌లో దాని జనాభాలో సగానికిపైగా పేదరికంలో నివసిస్తున్నారు. అనేక పేద దేశాలలో ప్రజలు ప్రస్తుతం తమ కనీస ఆహార అవసరాల కోసం ధనిక దేశాలపై ఆధారపడుతున్నారు.

ప్రజాస్వామ్యం అంటే అధిక సంఖ్యాకుల పాలన. పేదలే అధిక సంఖ్యాకులుగా ఉన్నారు. కాబట్టి ప్రజాస్వామ్యం పేదల పాలనగా ఉండాలి. ఇలా కాకుండా ఎలా?

ప్రపంచ సంపద కొందరికే సొంతం

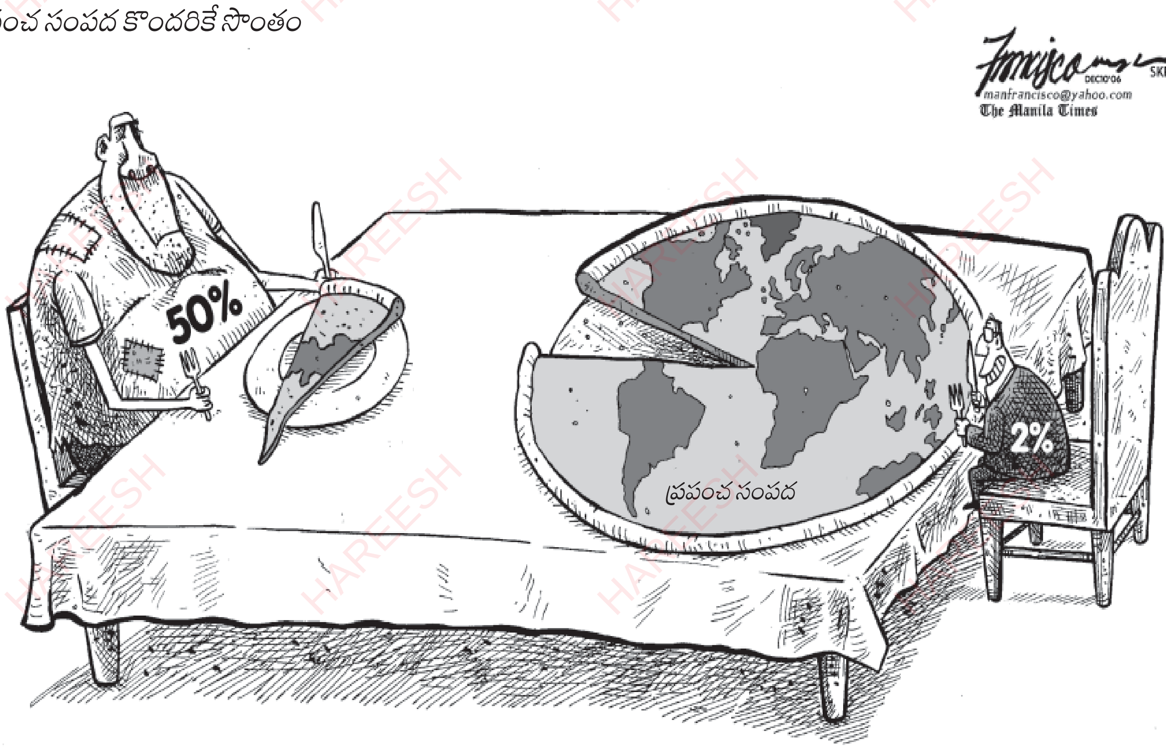

© Manny Francisco - *The Phillippines*, Cagle Cartoons Inc.

సామాజిక వైవిధ్య సర్దుబాటు

ప్రజాస్వామ్యాలు పౌరుల మధ్య శాంతియుత, సామరస్య జీవితానికి దారితీస్తాయా? ప్రజాస్వామ్యం సామరస్య పూర్వకమైన సామాజిక జీవితాన్ని ఏర్పాటు చేయాలని ఆశించడం సమంజసమే. ప్రజాస్వామ్యాలు వివిధ సామాజిక విభజనలను ఎలా సర్దుబాటు చేస్తాయో మునుపటి అధ్యాయాలలో మనం చూసాం. బెల్జియం దేశం వివిధ జాతుల ప్రజల మధ్య వ్యత్యాసాలను ఎలా విజయవంతంగా పరిష్కరించుకుందో మనం మొదటి అధ్యాయంలో చూసాం. సంఘర్షణలను నివారించడానికి సాధారణంగా ప్రజాస్వామ్యాలు ఒక విధానాన్ని ఏర్పరచుకుంటాయి. ఈ ఉద్రిక్తతలు తీవ్ర రూపం దాల్చకుండా లేదా హింసాత్మకంగా మారకుండా ఇది తగ్గిస్తుంది.

మీరు చెప్పేదంతా ప్రజాస్వామ్యం ఒకరి తల మరొకరు పగలగొట్టకుండా ఉండేలా హామీనిస్తుంది. ఇది సామరస్యం కాదు. దానికి మనం సంతోషించాలా?

ఏ సమాజం కూడా వివిధ సమూహాల మధ్య సంఘర్షణలను సంపూర్ణంగా, శాశ్వతంగా పరిష్కరించలేదు. కానీ మనం తప్పకుండా ఈ విభేదాలను గౌరవించడం నేర్చుకోవాలి, ఈ విభేదాలను చర్చించడానికి ఒక యంత్రాంగాన్ని కూడా ఏర్పాటు చేసుకోవాలి. ఈ ఫలితాన్ని సాధించడానికి ప్రజాస్వామ్యం చక్కగా సరిపోతుంది. ప్రజాస్వామ్యేతర పాలనలు ఈ అంతర్గత సామాజిక వ్యత్యాసాలను ఎప్పుడూ పట్టించుకోకపోవడం లేదా అణచివేయడం చేస్తాయి. సామాజిక విభేదాలు, విభజనలు, సంఘర్షణలు పరిష్కరించుకోగల సామర్థ్యం ప్రజాస్వామ్య దేశాలకు ఉన్న ఒక నిశ్చిత అనుకూల అంశం. అయితే దీనిని సాధించాలంటే ప్రజాస్వామ్యం రెండు నియమాలను నెరవేర్చాలని శ్రీలంక ఉదాహరణ మనకు గుర్తు చేస్తుంది.

- ప్రజాస్వామ్యం అనేది కేవలం అధిక సంఖ్యాకుల అభిప్రాయానికి అనుగుణంగా సాగే పాలన కాదని మనం అర్థం చేసుకోవడం అవసరం. అధిక సంఖ్యాకులు ఎల్లప్పుడూ అల్పసంఖ్యాకులతో కలిసి పని చేయవలసిన అవసరం ఉంది. తద్వారా ప్రభుత్వాలు సాధారణ అభిప్రాయానికి ప్రాతినిధ్యం వహిస్తాయి. అధిక సంఖ్యాకుల, అల్పసంఖ్యాకుల అభిప్రాయాలు శాశ్వతమైనవి కావు.

- అధిక సంఖ్యాకుల పాలన అనేది మతం, జాతి, భాషా సమూహం మొదలగు అధిక సంఖ్యాక సమూహాల పాలన కానవసరం లేదు. అధిక సంఖ్యాకుల పాలన అంటే ప్రతి

నిర్ణయంలోనూ, ప్రతీ ఎన్నికలలోనూ వివిధ వ్యక్తులు మరియు సమూహాలు అధిక సంఖ్యాకులుగా ఏర్పడవచ్చు, ఏర్పడగలరు. ఎంతకాలమైతే ఏదో ఒక సమయంలో ప్రతీ పౌరుడు అధిక సంఖ్యాకులలో ఒకనిగా ఉండే అవకాశం ఉంటుందో అప్పుడు మాత్రమే ప్రజాస్వామ్యం ప్రజాస్వామ్యంగా ఉంటుంది. పుట్టుక ఆధారంగా ఎవరైనా అధిక సంఖ్యాకులలో ఉండడాన్ని నిరోధిస్తే ఆ వ్యక్తి లేదా సమూహం ప్రజాస్వామ్య పాలనలో భాగస్వామి కానట్టే.

శత్రువులు

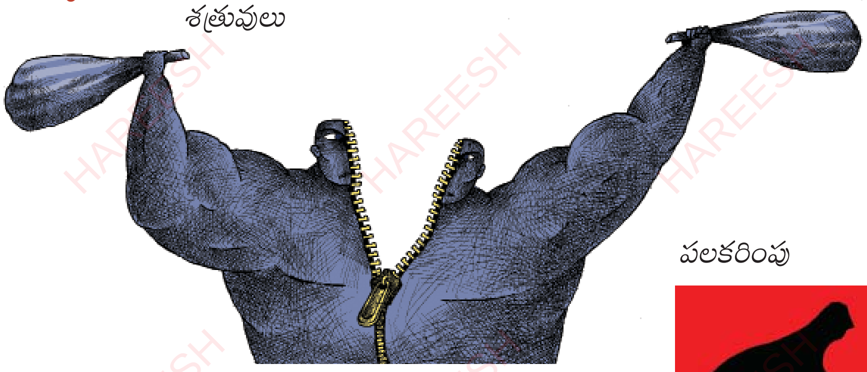

పలకరింపు

© Ares - Best of Latin America, Cagle Cartoons Inc.

సామాజిక విభజనలపై ప్రజాస్వామ్య రాజకీయాలు కలిగించగల ప్రభావాన్ని ఈ రెండు చిత్రాలు రెండు భిన్న రకాలుగా చూపుతున్నాయి. ప్రతి చిత్రానికి ఒక ఉదాహరణ తీసుకోండి, ఈ రెండు సన్నివేశాలలో ప్రజాస్వామ్య రాజకీయ ఫలితాల పై ప్రతిదాని గురించి ఒక పేరా రాయండి.

పౌరుల గౌరవం, స్వేచ్ఛ

వ్యక్తి గౌరవం, స్వేచ్ఛను పెంపొందించడంలో ప్రజాస్వామ్యం ఇతర ప్రభుత్వ రూపాల కంటే చాలా ఉన్నతమైనది. ప్రతి వ్యక్తి తోటివారి నుండి గౌరవం పొందాలని కోరుకుంటాడు. కొంతమంది తాము గౌరవంగా చూడబడడం లేదని భావిస్తారు. అందువలన తరచుగా వ్యక్తుల మధ్య సంఘర్షణలు చెలరేగుతాయి. గౌరవం మరియు స్వేచ్ఛ పట్ల మక్కువ ప్రజాస్వామ్యానికి ఆధారం. ప్రపంచవ్యాప్తంగా ఉన్న ప్రజాస్వామ్యాలు కనీసం సూత్రప్రాయంగానైనా దీనిని గుర్తించాయి. వివిధ ప్రజాస్వామ్యాలలో వివిధ స్థాయిలలో ఇది సాధించబడింది. సుదీర్ఘకాలం పరాధీనత, ఆధిపత్యం ఆధారంగా నిర్మితమైన సమాజాలలో వ్యక్తులంతా సమానమేనని గుర్తించడం సామాన్య విషయం కాదు.

మహిళల గౌరవం విషయమే తీసుకోండి. ప్రపంచవ్యాప్తంగా ఉన్న చాలా సమాజాలు చారిత్రకంగా పురుషాధిక్య సమాజాలు. సుదీర్ఘకాలంగా మహిళలు జరిపిన పోరాటాల కారణంగా ఈనాడు దానిపై కొంత స్పందన ఏర్పడింది. మహిళలను గౌరవించడం, వారికి సమాన స్థాయి కల్పించడం ప్రజాస్వామ్య సమాజంలో

Chapter 5.indd 145 03-02-2025 23:41:30

తప్పనిసరి అంశాలయ్యాయి. దీని అర్థం స్త్రీలు ఎల్లప్పుడూ గౌరవప్రదంగా చూడబడుతున్నారని కాదు. ఈ విషయాన్ని ఒకసారి గుర్తించిన తరువాత నైతికంగా, చట్టబద్ధంగా అంగీకారం కాని వాటికి వ్యతిరేకంగా పోరాటం చేయడం ఇప్పుడు మహిళలకు సులభతరం అవుతున్నది. ప్రజాస్వామ్యేతర వ్యవస్థలలో ఈ అంగీకారం కాని వాటికి చట్టపరమైన ఆధారం ఉండదు. ఎందుకంటే వ్యక్తి స్వేచ్ఛ, గౌరవం అనే సూత్రానికి చట్టపరమైన, నైతికపరమైన బలం అక్కడ ఉండదు. కుల అసమానతల విషయంలో కూడా అంతే. సమాన హోదా, సమాన అవకాశాల కోసం వెనుకబడిన, వివక్షతకు గురైన కులాల వాదనలను భారతదేశంలోని ప్రజాస్వామ్యం బలపరిచింది. కుల ఆధారిత అసమానతలు, దౌర్జన్యాల సంఘటనలు ఇంకా ఉన్నాయి. కానీ వాటికి నైతిక, చట్టపరమైన మద్దతు లేదు. ఈ గుర్తింపు వలన సామాన్య ప్రజలు తమ ప్రజాస్వామ్య హక్కుల విలువను తెలుసుకుంటారు.

ఏ ప్రజాస్వామ్య దేశాన్ని అంచనా వేయడానికి అయినా ప్రజాస్వామ్యం గురించిన అంచనానే ఆధారం అవుతుంది. ప్రజాస్వామ్యం యొక్క అతి విశిష్టమైన అంశం ఏమిటంటే దాని పరిశీలన ఎప్పటికీ పూర్తికాదు, కొనసాగుతూనే ఉంటుంది. ప్రజాస్వామ్యం ఒక పరీక్షలో ఉత్తీర్ణత సాధిస్తే, వేరొక పరీక్ష సిద్ధంగా ఉంటుంది. ప్రజలకు ప్రజాస్వామ్యం వలన కొన్ని ప్రయోజనాలు చేకూరితే వారు మరిన్ని అవకాశాలు అడుగుతారు, ప్రజాస్వామ్యాన్ని మరింత మెరుగుపరచాలని కోరుతారు. అందుచే ప్రజాస్వామ్య పనితీరుపై ప్రజలను అడిగినప్పుడు వారు ఎల్లప్పుడూ మరిన్ని అంచనాలు, ఫిర్యాదులతో ముందుకు వస్తారు. ప్రజలు ఫిర్యాదులు చేయడం అనేది ప్రజాస్వామ్యం విజయవంతమైనది అనడానికి నిదర్శనం: అధికారంలో ఉన్నవారు, ఉన్నత వర్గాలు, శక్తివంతుల నుండి తమకు రావలిసిన దాన్ని ఆశించగలిగే, విమర్శనాత్మకంగా చూసే చైతన్యాన్ని, సామర్థ్యాన్నీ ప్రజలు పెంపొందించుకున్నారని ఇది చూపుతుంది. ప్రజాస్వామ్యంపై అసంతృప్తిని బహిరంగంగా వ్యక్తీకరించడం ప్రజాస్వామ్య వ్యవస్థ యొక్క విజయాన్ని చూపుతుంది: ఇది ప్రజలను పాలితుల స్థాయి నుండి పౌరుల స్థాయికి రూపాంతరం చెందిస్తుంది. ప్రభుత్వం పనిచేసే తీరుకు, తమ స్వప్రయోజనానికి తమ ఓటు ఉపయోగపడుతుందని చాలామంది వ్యక్తులు ఈరోజు నమ్ముతున్నారు.

రోసా పార్క్స్ ఇప్పటికీ ప్రేరణనిస్తుంది

ఓటు నుండి ఆశించే ప్రయోజనం కంటే ఓటు యొక్క సామర్థ్యం ఉన్నతమైనదనే నమ్మకం

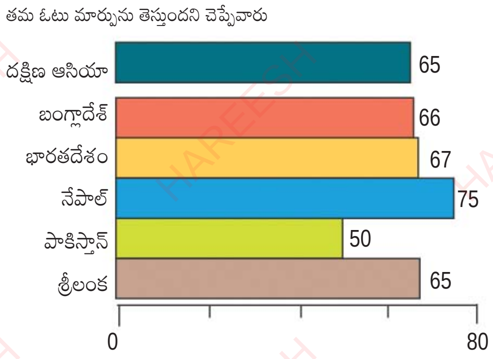

పై వ్యంగ్య చిత్రం, గ్రాఫ్ ఈ విభాగంలో (పౌరుల గౌరవం, స్వేచ్ఛ) పేర్కొన్న అంశాలను వివరిస్తాయి. ఈ విభాగంలో వ్యంగ్య చిత్రము, లేదా గ్రాఫ్ తో సంబంధం ఉన్న వాక్యాల క్రింద గీత గీయండి.

మూలం: SDSA టీం, సౌత్ఆసియాలో ప్రజాస్వామ్యం ఢిల్లీ: ఆక్స్ ఫర్డ్ యూనివర్సిటీ ప్రెస్ 2007.

Chapter 5.indd 147 10-03-2025 16:26:27

విశ్లేషణ

1. ప్రజాస్వామ్యం జవాబుదారీ, బాధ్యతాయుతమైన మరియు చట్టబద్ధమైన ప్రభుత్వాన్ని ఎలా ఏర్పాటు చేస్తుంది?
2. ప్రజాస్వామ్యాలు సామాజిక వైవిధ్యాలను సర్దుబాటు చేసుకోగల పరిస్థితులు ఏవి?
3. క్రింది వాక్యాలను సమర్ధించడానికి లేదా వ్యతిరేకించడానికి మీ వాదనలు తెలపండి:
   - పారిశ్రామిక దేశాలు ప్రజాస్వామ్యాన్ని భరించగలవు కానీ పేదలు ధనవంతులు కావడానికి నియంతృత్వం అవసరం.
   - వివిధ పౌరుల ఆదాయాల మధ్య అసమానతలను ప్రజాస్వామ్యం తగ్గించలేదు.
   - పేద దేశాలలో ప్రభుత్వం పేదరిక నిర్మూలన, ఆరోగ్యం, విద్యపై తక్కువ ఖర్చు చేయాలి. పరిశ్రమలు, మౌలిక సదుపాయాలపై ఎక్కువ ఖర్చు చేయాలి.
   - ప్రజాస్వామ్యంలో పౌరులందరికీ సమాన ఓటు ఉంటుంది, అంటే ఆధిపత్యం మరియు వైరుధ్యం లేవని అర్థం.
4. ఈ క్రింద ఇవ్వబడిన వివరణలలో ప్రజాస్వామ్యానికి ఎదురయ్యే సవాళ్లను గుర్తించండి మరియు ఇవ్వబడిన పరిస్థితులలో ప్రజాస్వామ్యాన్ని మరింతగా బలోపేతం చేయడానికి విధాన/సంస్థాగత యంత్రాంగాన్ని కూడా సూచించండి:
   - హైకోర్టు ఉత్తర్వులను అనుసరించి దళితులకు, దళితేతరులకు వేర్వేరు ప్రవేశ ద్వారాలు ఉన్న ఒరిస్సాలోని ఒక దేవాలయంలో ఒకే ద్వారం గుండా అందరికి ప్రవేశాన్ని అనుమతించారు.
   - భారతదేశంలోని వివిధ రాష్ట్రాల్లో పెద్ద సంఖ్యలో రైతులు ఆత్మహత్యలు చేసుకుంటున్నారు
   - జమ్మూ కాశ్మీర్లోని గండ్వారాలో పోలీసులు బూటకపు ఎన్‌కౌంటర్‌లో ముగ్గురు పౌరులను చంపారనే ఆరోపణ నేపథ్యంలో విచారణకు ఆదేశించారు.
5. ప్రజాస్వామ్యాల విషయంలో క్రింది భావనలలో ఏది సరైనది-
   ప్రజాస్వామ్యాలు విజయవంతంగా నిర్మూలించిన అంశాలు:
   ఎ. ప్రజల మధ్య సంఘర్షణలు
   బి. ప్రజల మధ్య ఆర్థిక అసమానతలు
   సి. అట్టడుగున ఉన్న వర్గాలు ఎలా చూడబడుతున్నాయి అనే దానిమీద అభిప్రాయ భేదాలు.
   డి. రాజకీయ అసమానతా భావన
6. ప్రజాస్వామ్యాన్ని అంచనా వేసే సందర్భంలో కిందివాటిలో ఏది భిన్నమైనది.
   ప్రజాస్వామ్యాలు నిర్ధారించవలసినవి:
   ఎ. స్వేచ్ఛా, నిష్పక్షపాత ఎన్నికలు
   బి. వ్యక్తి గౌరవం
   సి. అధిక సంఖ్యాకుల పాలన
   డి. చట్టం అందరికీ సమానంగా వర్తింపజేయడం.
7. ప్రజాస్వామ్యంలో రాజకీయ, సామాజిక అసమానతలపై జరిగిన అధ్యయనాలు దీనిని చూపిస్తున్నాయి:
   ఎ. ప్రజాస్వామ్యం, అభివృద్ధి కలిసి కొనసాగుతాయి.
   బి. ప్రజాస్వామ్యాలలో అసమానతలు ఉంటాయి.
   సి. నియంతృత్వంలో అసమానతలు ఉండవు.
   డి. ప్రజాస్వామ్యం కంటే నియంతృత్వం ఉత్తమమైనది.

Chapter 5.indd 149 01-02-2025 18:51:55

8. దిగువ పేరాను చదవండి:

నన్నూ అనే వ్యక్తి ఒక దినసరి కూలీ కార్మికుడు. అతడు తూర్పు ఢిల్లీలోని వెల్కమ్ మజ్దూర్ కాలనీ అనే ఒక మురికివాడలో నివసిస్తున్నాడు. అతని రేషన్ కార్డు పోయింది. జనవరి 2004లో నకలు రేషన్ కార్డు కొరకు అర్జీ పెట్టుకున్నాడు. తరువాతి మూడు నెలలు స్థానిక ఆహార, పౌర సరఫరాల కార్యాలయం చుట్టూ అనేకసార్లు తిరిగాడు. కానీ అక్కడి గుమస్తాలు, అధికారులు అతని పని చేయడం గానీ లేదా అతని అర్జీ పరిష్కారం ఏ దశలో ఉందో చెప్పడం గానీ చేయకపోవడమే కాకుండా కనీసం అతని వైపు కన్నెత్తి కూడా చూడలేదు. ఫలితంగా చివరిగా నన్నూ తన అర్జీపై రోజువారి పురోగతి, అర్జీపై చర్య తీసుకోవలసిన అధికారుల పేర్లు, ఈ పని చేయనందున సంబంధిత అధికారులపై ఏ చర్య తీసుకోవచ్చో అడుగుతూ సమాచార హక్కు చట్టం క్రింద అర్జీ దాఖలు చేశాడు. సమాచార హక్కు చట్టం క్రింద అర్జీ దాఖలు చేసిన ఒక వారంలోపు ఆహార శాఖ నుండి ఒక అధికారి నన్నూ ను సందర్శించి అతని కార్డు తయారయిందని, కార్యాలయం నుండి దానిని తీసుకు వెళ్ళవచ్చని తెలియజేశాడు. మరుసటి రోజు నన్నూ కార్డు తీసుకోవడానికి వెళ్ళినప్పుడు ఆ విభాగపు అధిపతి అయిన ఆహార, పౌరసరఫరాల అధికారి అతనిని ఆప్యాయంగా ఆహ్వానించాడు. అతనికి టీ ఇస్తూ అతని పని ఇప్పటికే పూర్తి అయినందున సమాచార హక్కు క్రింద అతను పెట్టిన అర్జీని ఉపసంహరించుకోమని కోరాడు.

నన్నూ ఉదాహరణ ఏమి తెలియజేస్తుంది? అధికారులపై నన్నూ చర్య ప్రభావం ఎలా ఉంది? తమ సమస్యల పరిష్కారం కోసం ప్రభుత్వ అధికారుల వద్దకు వెళ్ళినప్పుడు మీ తల్లిదండ్రుల అనుభవాలను అడగండి.

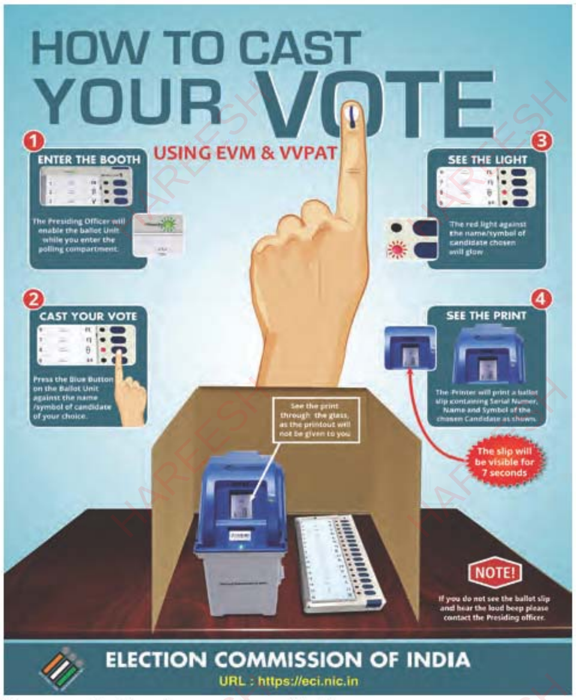

Source: Election Commission of India

DISTRIBUTION OF LEGISLATIVE POWER IN THE INDIAN CONSTITUTION

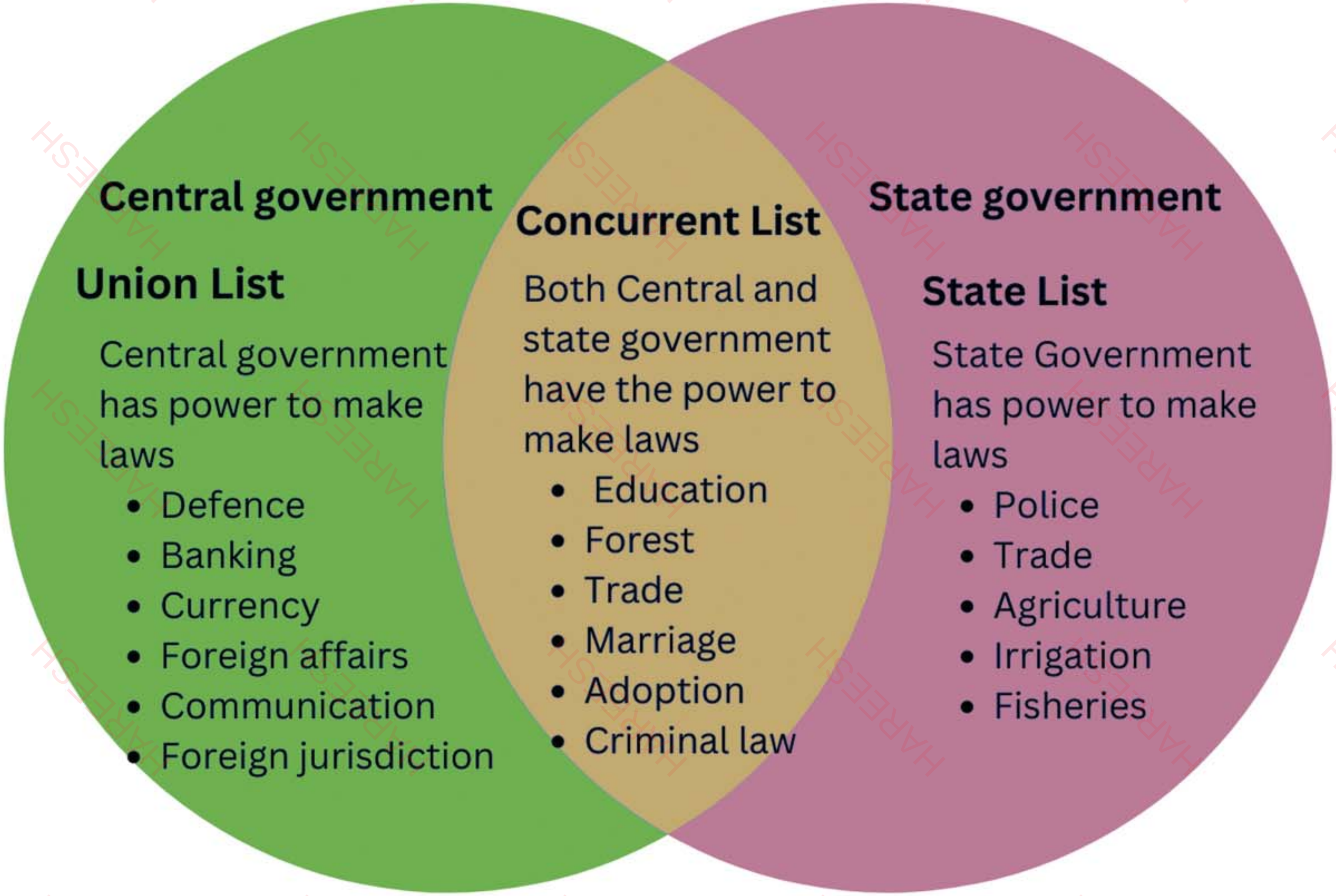

HAREESH

Chapter 5.indd 152 01-02-2025 18:51:56

FUNDAMENTAL DUTIES

Fundamental duties: It shall be the duty of every citizen of India-

(a) to abide by the Constitution and respect its ideals and institutions, the National Flag and the National Anthem;

(b) to cherish and follow the noble ideals which inspired our national struggle for freedom;

(c) to uphold and protect the sovereignty, unity and integrity of India;

(d) to defend the country and render national service when called upon to do so;

(e) to promote harmony and the spirit of common brotherhood amongst all the people of India transcending religious, linguistic and regional or sectional diversities; to renounce practices derogatory to the dignity of women;

(f) to value and preserve the rich heritage of our composite culture;

(g) to protect and improve the natural environment including forests, lakes, rivers and wild life, and to have compassion for living creatures;

(h) to develop the scientific temper, humanism and the spirit of inquiry and reform;

(i) to safeguard public property and to abjure violence.

(j) to strive towards excellence in all spheres of individual and collective activity so that the nation constantly rises to higher levels of endeavour and achievement;

(k) who is a parent or guardian, to provide opportunities for education to his child or, as the case may be ward between the age of six and fourteen years;

- Constitution of India,
Part IV A (Article 51 A)

Right of Children to Free and Compulsory Education (RTE) Act, 2009

The RTE Act provides for the right of children to free and Compulsory Education to every child in the age group of 6 – 14 years which came into force from 1st April 2010 in Andhra Pradesh.

Important provisions of RTE Act

- Ensure availability of schools within the reach of the children.
- Improve School infrastructure facilities.
- Enroll children in the class appropriate to his / her age.
- Children have a right to receive special training in order to be at par with other children.
- Providing appropriate facilities for the education of children with special needs on par with other children.
- No child shall be liable to pay any kind of fee or charges or expenses which may prevent him or her from pursuing and completing the elementary education. No test for admitting the children in schools.
- No removal of name and repetition of the child in the same class.
- No child admitted in a school shall be held back in any class or expel from school till the completion of elementary education.
- No child shall be subjected to physical punishment or mental harassment.
- Admission shall not be denied or delayed on the ground that the transfer and other certificates have not been provided on time.
- Eligible candidates alone shall be appointed as teachers.
- The teaching learning process and evaluation procedures shall promote achievement of appropriate competencies.
- No board examinations shall be conducted to the children till the completion of elementary education.
- Children can continue in the schools even after 14 years until completion of elementary education.
- No discrimination and related practices towards children belonging to backward and marginalized communities.
- The curriculum and evaluation procedures must be in conformity with the values enshrined in the constitution and make the child free of fear and anxiety and help the child to express views freely.